

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

बंदर्घा जिल्हा

१९८८-८९

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
महाराष्ट्र शासन
मुंबई

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरीता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

जिल्हा - वर्धा

१९८८ - ८९

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय

नियोजन विभाग

महाराष्ट्र शासन

मुं व ई

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८८-८९

शुध्दीपत्रक

अ. क्र.	पृष्ठ क्र.	वाच / तक्ता क्रमांक	परिच्छेद रकाना क्रमांक	ओळ क्र.	अशुध्द	शुध्द	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	
		<u>अनुक्रम निका</u>					
१.	दोन	तक्ता ४.३	२	११	४.३ अ	४.३	
२.	दोन	तक्ता ४.३ अ	२	१२	४.३	४.३ अ	
३.	१	१.१	४	१	अस्पष्ट	६३१०.०	
४.	१	१.१	४	२	"	६२८०.२	
५.	२२	२.२	३	१	अस्पष्ट	३२.४	
६.	७४	५.१३	६	६	"	४८२	
७.	७४	५.१३	६	८	"	१४५	
८.	८५	६.३	२	१	"	१२०८	
९.	१११	७.४	६	१	"	१५८१६	
१०.	१६१	११.१२	४	२	"	८६८	
११.	१७८	१४.३	४	४	"	६८८९	

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८८-८९

दुष्टीक्षेपात जिल्हा

अ. क्र. :	बाब :	परिमाण :	वर्धा जिल्हा :	महाराष्ट्र राज्य :
[एक]	प्राकृतिक रचना			
अ] भौगोलिक स्थान				
१] उत्तर अक्षांश	अंश	२०. १८ ते २१. २१	१६. ४ ते २२. १	
२] पूर्व रेखांश	-/-	७८. ३० ते ७९. १५ ते	७२. ६ ते ८०. ९	
ब] हवामान [१९८८]				
१] किमान तापमान	डिग्री सेल्सियस	१०. २	५. १ [१९८६]	
२] कमाल तापमान	-/-	४७. ९	४६. ० [१९८६]	
३] पर्जन्य [सरासरी] [१९८८]	मि. मी.	१२१८. २	उ. ना.	
क] प्रशासकीय विभाग				
१] तालुके	संख्या	८	३०३	
२] पंचायत समित्या	-/-	८	२९८	
३] टंचाईग्रस्त तालुके [१९८८-८९]	-/-	१	९३० [१९८७-८८]	
४] एकात्मिक ग्रामीण विकास प्रकल्प गट	-/-	७	२९८	
५] शहरे	-/-	६	३०७	
६] गावे [एकूण]	-/-	१३७१	४१, ८३३	
१] निर्जन	-/-	३५६	२, ४७९	
२] वस्ती असलेली	-/-	१०१५	३९, ३५४	
७] क्षेत्रफळ	चौ. कि. मी.	६३१०	३, ०७, ६९०	
[दोन]	प्रशासकीय संस्था			
	[३१. ३. १९८९]			
१] पंचायत समित्या	संख्या	८	२९८	
२] महानगरपालिका	-/-	—	११	
३] नगरपरिषदा	-/-	६	२२२	
४] कटक मंडळे	-/-	—	७	

१	२	३	४	५
[दोन]	५] ग्राम पंचायती	संख्या	४२२	२५, १८२
	६] पोलीस स्थानके	-//-	१५	८०८
	७] पोलीस आउट पोस्ट [चौक्या सह] [१. १२. ८४]	-//-	११	१२१६
[तीन]	लोकसंख्या [१९८१]			
	१] ग्रामीण लोकसंख्या	आकडे हजारात	६२५	४०, ७२२
	२] नागरी लोकसंख्या	-//-	२३२	२१, ९९३
	३] एकूण लोकसंख्या	-//-	९२७	६२, ७८४
	४] अनुसुचित जातीची लोकसंख्या	-//-	३६	४, ४८०
	५] अनुसुचित जातिंच्या लोकसंख्येची टक्केवारी	टक्केवारी	३. ९३	७. १४
	६] अनुसुचित जमातिंची लोकसंख्या	आकडे हजारात	१४२	५७७२
	७] अनुसुचित जमातिंची लोकसंख्येची टक्केवारी	टक्केवारी	१५. ३५	९. १९
	८] पुरुष	आकडे हजारात	४७६	३२, ४१५
	९] स्त्रिया	-//-	४५१	३०, ३६९
	१०] स्त्री पुरुष प्रमाण	१०००. पुरुषांमध्ये स्त्रियांचे प्रमाण	९४८	९३७
	११] घनता	दर चौ. कि. मी. क्षेत्रातिल लोकसंख्या	१४७	२०४
	१२] साक्षरतेचे प्रमाण			
	१] एकूण	टक्केवारी	५१. ०४	४७. १८
	२] पुरुष	-//-	६१. ०२	५८. ७९
	३] स्त्रिया	-//-	४०. ५३	३४. ७९
	४] राज्यामध्ये जिल्ह्याचा क्रमांक	संख्या	५	--
[चार]	कृषी अस्थाई		१९८५-८६	१९८६-८७
	१] भौगोलिक क्षेत्र	हजार हेक्टर	६२९	३०, ७५८
	२] जंगलव्याप्त क्षेत्र व त्यांची भौगोलिक क्षेत्रा मी. टक्केवारी	हजार हेक्टर	७७ [१२. २४]	५४०९ [१७. ५९]

१	२	३	४	५
[चार] ३] शैतीला उपलब्ध				
<u>नसलेली जमीन</u>				
अ]	बिगर शैतीवापराखाली जमीन	हजार हेक्टर	२८	१०८१
ब]	पडीत आणि लागवडी लायक नसलेली जमीन	"-	१४	१७२०
	एकूण [अ + ब]	हजार हेक्टर	४२	२८०१
४]	<u>पडीत जमीनी व्यतिरिक्त लागवड न केलेली इतर जमीन</u>			
१]	कायम गुरे चरण आणि इतर	हजार हेक्टर	४६	१,५३८
२]	झाडे झुडपाखालील जमीन	"-	४	१८०
३]	लागवडी योग्य परंतु पड जमीन	"-	१९	१,०२७
५]	<u>पडीत जमीन</u>		<u>१९८५-८६</u>	<u>१९८७-८८</u>
१]	चालू पड	हजार हेक्टर	११	९०७
२]	इतर पड	"-	१५	१०१५
६]	<u>पिकाखालील क्षेत्र</u>			
१]	पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र	हजार हेक्टर	४१६	१७,८८१
२]	दुसोटा क्षेत्र	"-	१७	२,२५०
३]	एकूण पिकाखालील क्षेत्र	"-	४३३	२०,१३१
७]	<u>ओलीत क्षेत्र</u>			
१]	निव्वळ ओलीत क्षेत्र	"-	१७	२०९१ [१९८८-८९]
२]	एकूण ओलीत क्षेत्र	"-	२३	२६८९
८]	महत्वाच्या पिकाखालील ओलीतऱे क्षेत्र [अन्नधान्ये]	"-	१४	१४,१२३
९]	<u>वहित धारण जमीन</u>	[अंतीम]	[१९८०-८१]	[१९८५-८६]
१]	२ हेक्टर पेक्षा कमी	संख्या [००]	४६३	४५,९१६
२]	२ ते १० हेक्टर	"-	६८८	३२,७३८
३]	१० हेक्टर पेक्षा जास्त	"-	६९	२३५९
१०]	जमीन महसूल चसुली	लाख रुपये	९.१५	१४००
११]	जिल्हा परिषदाचा उपकर	हजार रुपये	८३५	उ. ना.
१२]	पंचायत समित्यांचा उपकर	"-	६५६	उ. ना.

१.	२	३	४	५
[पांच] पशुसंवर्धन				
			[प.ग. १९८७ अस्थाई]	[१९८७ अस्थाई]
१] पशुधन	संख्या हजारत	६६६		३३,८८९
२] गाई व बैल	"-	४२४		१६,८८२
३] म्हशी व रेडे	"-	५१		४६०५
४] मेंढ्यां	"-	७		२७७४
५] शेळ्या	"-	१७८		९१०३
६] कोंबड्या व बदके	"-	१५५		२४,६२७
[सहा] सहकार [१९८८-८९]				
१] सहकारी संस्था	संख्या	१२०८		९२,५०७
२] प्राथमिक कृषी सहकारी पत संस्था	"-	४०२		१८,५०९
३] प्राथमिक कृषी सहकारी पत संस्थाची सभासद संख्या	संख्या हजारत	१२१		७०२५
४] दुग्ध शाळा संस्था	संख्या	२५५		१२,९६०
५] प्राथमिक कृषी पत संस्थांनी दिलेले कर्ज	रु. कोटीत	१०.३३		७१५
[सात] जल सिंचन			[३०-६-१९८९ रोजीचे]	[३०-६-८८ रोजीचे]
पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प व त्याखालील लाभक्षेत्र				
१] मोठे प्रकल्प	संख्या	--		१७
लाभ क्षेत्र	हजार हेक्टर	--		उ. ना.
२] मध्यम प्रकल्प	संख्या	६		१४०
लाभ क्षेत्र	हजार हेक्टर	६६		उ. ना.
३] लघु प्रकल्प [पृष्ठभाग]	संख्या	३६		१३८९
लाभ क्षेत्र	हजार हेक्टर	८		उ. ना.
४] सिंचन विहीरी खाली भिजणारे क्षेत्र	"-	१५	[१९८५-८६]	११९९ [१९८६-८७]

१	२	३	४	५
[आठ] उद्योग [१९८८ अखेर]				
१]	नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या	संख्या	१२६	२५, ८३९
२]	नोंदणीकृत चालू कारखान्यांची संख्या [उत्पादन चालू असलेले]	संख्या	१२१	२१, ७८५
३]	साखर कारखान्यांची संख्या [चालू असलेले खाजगी धरून]	संख्या	१	११६
४]	साखर कारखान्यातील उत्पादन]	हजार टन	७	२६२९
५]	सर्व त्तूत गिरण्यांची संख्या	संख्या	३	१२१
[नऊ] वीज [३१-३-१९८९] [३१-३-८८]				
१]	वीज पुरवठा केलेली शहरे व खेडी	संख्या	१२३९	३९, ४१३
२]	विधुतीकरण	संख्या	१२३३	उ. ना.
३]	वीज पुरवठा केलेले पंप संघ	संख्या	३०११७	१३, ९४, ३४५
४]	गोबर गॅस संयंत्रे	संख्या	६४५९	उ. ना.
[दहा] सार्वजनिक आरोग्य [१९८८]				
१]	रुग्णालये	संख्या	१४	७६८
२]	दवाखाने	संख्या	४५	१७९९
३]	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	२४	१५३९
४]	प्राथमिक आरोग्य प्रथके	संख्या	—	११८
५]	एकात्मिक बाल विकास योजना गट	संख्या	उ. ना.	१०५
६]	अंगणवाडीत उपस्थित राहणारी मुले	संख्या	उ. ना.	उ. ना.
[अकरा] शिक्षण				
१]	एकूण प्राथमिक शाळा	संख्या	९८९	५५, ५६८
२]	एकूण एक शिक्षकी शाळा	—	२६२	१६, ७४६
३]	प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	१४२	९९६०
४]	प्राथमिक शाळेतील शिक्षक	हजारात	४	२५८
५]	प्रत्येक शिक्षका मागे प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	३९	३९

१	२	३	४	५
---	---	---	---	---

[बारा] दुय्यम शिक्षण

१] दुय्यम शाळा	संख्या	१७२	८८६४
२] शाळेतील एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	१०१	५१०१
३] शाळेतील शिक्षक	संख्या हजारात	३	१६८
४] प्रत्येक शिक्षकामागे दुय्यम शाळेतील विद्यार्थी	"-	३३	३१

[तेरा] उच्च शिक्षण

१] संस्था	संख्या	८	१००२ [३०-९-८९ अंश]
२] एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	१३	१०१६ [३०-९-८९ अंश]

[चौदा] अ) पौढ शिक्षण १९८८-८९

१] पौढ शिक्षण केंद्रे	संख्या	४६०	३०, ५५३
२] पौढांची उपस्थिती	संख्या हजारात	उ. ना.	५२३

ब) तांत्रिक शिक्षण

१] औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था

[१] शासकीय व शासन सहाय्यीत	संख्या	२	११२
[२] इतर [खाजगी]	"-	उ. ना.	२९
२. शासकीय व शासन सहाय्यीत-" औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था मध्ये मंजूर झालेल्या जागा	"-	उ. ना.	४२, ३२८

३] तांत्रिक व व्यवसायीक शिक्षण संस्था

१] शासकीय व शासन सहाय्यीत	संख्या	१४	१६५
२] इतर [खाजगी]	"-	उ. ना.	६४५
३] शासकीय व तांत्रिक व्यवसाय शिक्षण संस्थेची प्रवेश क्षमता	संख्या हजारात	२७५	११६
४] अभियंत्यांची संख्या	संख्या	१०	उ. ना.

१.	२.	३.	४.	५.
[पंधरा] परिवहन आणि दळणवळण			[३१-३-१९८२]	[३१-३-८८]
१]	एकूण रेल्वे मार्ग लांबी	कि.मी.	१७४	५४३३
२]	रस्त्यांनी जोडलेली गावे	संख्या	४४६	उ. ना.
३]	एकूण रस्त्यांची लांबी [पृष्ठा फिट]	कि.मी.	२४४७	१६९२१
४]	राष्ट्रीय महामार्गांची लांबी	"-	१०८	२९१६
५]	राज्य महामार्गांची लांबी	"-	५१७	३०७६१
६]	महत्वाच्या जिल्हा रस्त्यांची लांबी	"-	५३१	३७७९८
७]	इतर जिल्हा रस्त्यांची लांबी-	"-	४१८	३७३५१
८]	ग्रामीण रस्त्यांची लांबी	"-	८७२	६१०९५
[सोळा] विण्याच्या पाण्याचा पुरवठा				
	कठीण गावांची संख्या	संख्या		६०१३
१]	खेड्यांना केलेला पुरवठा	"-	२१४	उ. ना.
अ]	नगाचा पाणी पुरवठा	"-	उ. ना.	उ. ना.
ब]	कूप नलिका	"-	१००	उ. ना.
क]	विहीरी	"-	९९	उ. ना.
२]	टँकर्स किंवा बैलगाडीने पुरवठा केली जाणारी गावे	"-	११६	उ. ना.
३]	योजनेत समाविष्ट कराव- याची गावे	"-	उ. ना.	उ. ना.
[सतरा] धरबांधणी			[१९८७-८८]	
	भूमिहीन कामगारांसाठी बांधलेल्या झोपड्या	संख्या	५४३	उ. ना.
[अठरा] एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम				
१]	द्वारिद्वय रेषेखाली कुटूंबे - ८२-८३	संख्या लाखात	०.५४	४१
२]	१९८८-८९ मधील जुने लाभार्थी	"-	८८६	१०८७४९ [१९८७-८८]
	नवीन लाभार्थी	"-	२८४८	१२९३६९ [१९८७-८८]

१.	२.	३.	४.	५.
[एकोणिस] रोजगार निर्माती १९८८-८९				
अ]	रोजगार हमी योजना	मनुष्य दिवस	१.४३	८.१३
ब]	राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रम	[कोटीत]	०.०५	२.५९
क]	ग्रामीण भूमिहीन रोजगार कार्यक्रम	"-	०.०५	२.५९
[वीस] आदीवासी कल्याणकारी योजना १९८८-८९				
	आदिवासीकरिता आश्रम शाळा	संख्या	२	उ. ना.
[एकविस] मागास वर्गीयांसाठी कल्याणकारी योजना १९८८-८९				
			[१९८७-८८]	[१९८८-८९]
अ]	मागास वर्गीयांसाठी वसतीगृहे	संख्या	४	उ. ना.
ब]	वसतीगृहात राहणारे विद्यार्थी	"-	३००	उ. ना.
[बावीस] जिल्हा नियोजन १९८८-८९				
१]	वार्षिक योजनेतील मंजूर तरतूद	रु. कोटीत	७.५१	२४३०
२]	अनुषंग भस्म काढण्यासाठी तरतूद	"-	उ. ना.	४००
[तेवीस] नागरी पुरवठा				
१]	रास्त भावाची दुकाने	संख्या	५२४	३४५९६
२]	पुरविलेला एकूण साठा	००० टन	३७	उ. ना.
३]	शासकीय गुदामे ३१.३.८९	संख्या	१४	११२५
४]	साठवण्याची क्षमता	हजार टन	८६.८५	७२८

टीप :- १] उ. ना. = उपलब्ध नाही.

आधार :- २] अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

भाग - १

स मा लो च नः

१९८८ - ८९

जिल्हा - वर्धा

१. स्थानिक व भौगोलीक वैशिष्ट्ये .

१.१ भौगोलीक स्थान :-

वर्धा जिल्हा उ-त्तर अक्षांश २०^०- १८" ते २१^०- २१" आणि पूर्व रेखांश ७८^०- ३०" ते ७९^०- १५" चे दरम्यान व्यापलेला आहे. या जिल्ह्यांच्या दक्षिणेस व नैऋत्येस यवतमाळ, पूर्वेस व आग्नेयेस चंद्रपूर, उ-तरेस व ईशान्येस नागपूर आणि पश्चिमेला अमरावती ह्या जिल्ह्यांच्या सीमा भिडलेल्या आहेत. अमरावती व यवतमाळ ह्या जिल्ह्यांच्या सिमावर्ती भाग वर्धा नदीने व्यापलेला आहे.

१.२ क्षेत्र व प्रशासकीय विभाग

वर्धा जिल्ह्याचे क्षेत्रफळ ६३१० चौ. कि.मी. म्हणजेच महाराष्ट्र राज्याच्या एकूण क्षेत्रफळाच्या २ टक्के इतके आहे. प्रशासकीय व्यवस्थेच्या दृष्टिकोणातून या जिल्ह्याची वर्धा, आर्वी व हिंगणघाट या तीन महसूल विभागात विभागणी केली होती, परंतु प्रशासकीय सोयीसाठी विदर्भातील सर्व जिल्ह्यांची पुनः रचना करून महाराष्ट्रातील उर्वरीत विभागाप्रमाणे पंचायत समितीचे क्षेत्र हा एक तालुका समजून वर्धा जिल्ह्यांची पुनः रचना करण्यात आली. त्या पुनः रचनेमध्ये आजमितीस या जिल्ह्याची वर्धा, सेलू, देवळी, आर्वी, कारंजा आष्टी, हिंगणघाट व समुद्रपूर या आठ तालुक्यात विभागणी केली असून त्यांत ६ शहरे, २३२ वस्ती असलेली गावे व ४३९ ओताड गावे आहेत, ग्रामीण विकासासाठी एक जिल्हा परिषद व तीचे अंतर्गत आठ पंचायत समित्या जिल्ह्यामध्ये कार्यरत आहेत, तसेच जिल्ह्यात ६ नगरपालिका आहेत. जिल्ह्याचे मुख्यालय वर्धा असून विभागीय मुख्यालय नागपूर आहे व ते वर्धापासून ७६ कि.मी. अंतरावर आहे.

१.३ नैसर्गिक रचना

या जिल्ह्याच्या उ-तरेकडील उंचठळ्याचा प्रदेश हा सातपुडा पर्वताच्या दक्षिण बाजूला विखूरला असून त्यामध्ये आष्टी, कारंजा व आर्वी या तालुक्यांचा परीसर व्याप्त होतो. जिल्ह्याचा उर्वरीत भाग मात्र वर्धा व वेणा या दोन नद्यांच्या खा-यांत समाविष्ट होतो.

१.४ भूगर्भीय रचना

या जिल्ह्यातील बहुतेक क्षेत्रांमध्ये दख्खान प्रास्तर लाव्हा वाहाचा समावेश आहे. हे लाव्हा वाह या क्षेत्रामध्ये एकूण ४०० मीटर जाडीचे आहेत. ही बाब, जिल्ह्याच्या ईशान्य भागातील निम्म-तम भाग आणि उच्च-तम भाग यांच्यातील समुद्रसपाटी पासूनच्या किमान उंच उंचीतील फरकावरून निदर्शनास येते. वाहामध्ये आढळून येणारे गाळाचे संस्तर आणि लाल प्रस्तर यांमुळे प्रत्येक वाह एक दुस-यापासून अलग ओळखणे व त्यांची विभागणी करणे शक्य झाले आहे.

प्रास्तवपूर्व गाळ साचण्याची क्रिया घडून येते, त्या उंचसखोल भूप्रदेशामध्ये त्याच्या पुर्वेकडील व दक्षिणेकडील क्षेत्रातील परिणामस्वरूप सांनिध्यामुळे हे वाह पसरलेले दिसतात. अलीकडील अवसाद हे मुख्यत्वेकरून वधा व उपनद्या वणा, यशोदा, धाम आणि पोंधारा यांच्या काठावर अरुंद पट्ट्यांत आढळून येतात. यामध्ये मुख्यतः चाळ, वाळू, माती आणि रेव यांचा समावेश आहे. वाळू व चाळ हे केवळ नद्यांच्या पात्रातच आढळतात, तर माती आणि रेव हे काठावर आढळतात. सेलू व रोहणा यांच्या लगतच्या भागांत अलीकडे बाऊंडर आढळून येतात.

१.५ नद्या

वधा नदी ही या जिल्ह्यांतील एकमेव महत्त्वाची नदी असून ती मुलताई येथे सातपुडा पर्वतातून उगम पावून या जिल्ह्यांच्या उ-तर व पश्चिम सिमेवरून वाहते. या नदीच्या यशोदा, वेणा व बंकाली ह्या मुख्य उपनद्या आहेत, दूसरी महत्त्वाची नदी वेणा ही नागपूर जिल्ह्यातून व हिंगणघाट तहसीलमधून वाहत येवून सांक्वी या गावाजवळ वधा नदीला मिळते. तसेच बोर व धाम या नद्या आर्वी तालुक्यामधून उगम पावून पुढे त्या समुद्रपूर तालुक्यातील मांडगांव येथे वणा नदीला मिळतात. यशोदा नदी आर्वी तहसीलमधून उगम पावते व ती देवळी तालुक्यातून वाहत जाऊन पुढे वधा नदीला मिळते. पावसाळ्यामध्ये जरी या नद्यांच्या पुरामुळे तीरावरील गावांना धोका असला तरी त्या नद्या उन्हाळ्यांत मात्र कोरड्या असतात.

१.६ वने

वधा जिल्ह्याचे एकूण वनक्षेत्र ८७५ चौ. कि.मी. असून जिल्ह्यांच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या जवळजवळ १४ टक्के आहे. हा वन भाग मुख्यत्वेकरून जिल्ह्याच्या उ-तरेकडील आर्वी, कारजा, आष्टी व सेलू या चार तालुक्यांतच मोठ्या प्रमाणावर समाविष्ट आहे. समुद्रपूर तालुक्यात थोड्या अधिक प्रमाणात वनाचे क्षेत्र आढळून येते.

१.७ हवामान व पर्जन्यमान

जिल्ह्यातील वधा केंद्राचे सन १९८८ मधील कमाल तापमान ४७.९ सेल्सीयस व किमान तापमान १०.२ सेल्सीयस आहे. येथील उन्हाळा व हिवाळा हे सारखेच तीव्र असतात. एकाच दिवशी तापमानात बराच चढउतार होण्याचे प्रसंगही संपूर्ण वर्षभरांत अनेकदा येतात. उन्हाळ्यांतील महिन्यात दिवसाच्या उष्णतेनंतर रात्रीच्या गारेठ्यात होत जाणारे जलद परिवर्तन हे विशेषकरून लक्षाणीय ठरते. या जिल्ह्यामध्ये बहुतांशी पाऊस जून ते सप्टेंबर या पावसाळ्याच्या महिन्यात पडतो. या जिल्ह्याचे सरासरी पर्जन्यमान १०९० मी.मी. आहे.

१.८ मृदा

या जिल्ह्यात मृदा मुख्यतः चार प्रकारची आढळून येते. उदा. काळी-१ काळी-२, मुरमाळ, खारडी व बरडी यांची सुधदा मुख्यतः उधाळ, मध्यम व खोल अशा भागात विभागणी करता येते. समुद्रपूर तालुक्याच्या पुर्वेकडील भाग, सेलू तालुक्याच्या उ-तर किनारा आणि कारजा व आष्टी तालुक्यांत उधाळ प्रकारची जमीन आढळते.

तसेच हिंगणघाट व आर्वी तालुक्याचे पश्चिमेकडील काही भागात मध्यम प्रकारची जमीन आढळून येते. वधाई व. वणा नद्यांच्या काठावर सर्वत्र गाळाने, पण काळ्या जमीनीचे थार साचलेले असून ते कपाशीच्या पिकासाठी अत्यन्त उपयुक्त आहे. मुरमाळ-१ व मुरमाळ-२ या भूदांचे क्षेत्र जिल्ह्याच्या एकूण लागवडी खालील क्षेत्रापैकी ७४ टक्के व खारडी, बरडी व रेताळ ही १६ टक्के आहे. जमीनीतील पाण्याचा प्रवाह वायव्य दिशेकडून ईशान्य दिशेकडे आहे.

२ लोकसंख्या .

२.१ वधाई जिल्ह्यांची १९८१ च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्या

१९८१ च्या जनगणनेनुसार वधाई जिल्ह्यांची एकूण लोकसंख्या २२६६१८ असून त्यांत ४,७५,६९६ पुरुष व ४,५०,९२२ स्त्रिया आहेत. तसेच जिल्ह्याची एकूण ग्रामीण लोकसंख्या ६,९५,१०८ असून नागरी [शहरी] लोकसंख्या २,३१,५१० आहे. गेल्या दशकातील सरासरी दशावधिक लोकसंख्या वाढीचे प्रमाण १८.८६ टक्के आहे. वधाई जिल्ह्याची लोकसंख्या १९४१ पासून १९७१ पर्यंत वाढीव दराने वाढत होती, मात्र ती १९८१ मध्ये कमी झालेली आढळून येते. वधाई जिल्ह्यातील लोकसंख्येचा वृद्धी दर, राज्यांच्या तुलनेत नेहमीच कमी राहिलेला आहे.

२.२ लोकसंख्येची घनता .

वधाई जिल्ह्यातील लोकसंख्येच्या घनतेचे प्रमाण दर चौ. कि.मी. मागे १४७ असून हेच प्रमाण महाराष्ट्र राज्याकरिता २०४ आहे.

२.३ ग्रामीण व नागरी लोकसंख्येचे प्रमाण

जिल्ह्यातील एकूण लोकसंख्येपैकी ७५.०२ टक्के लोकसंख्या ही ग्रामीण भागात व २४.९८ टक्के लोकसंख्या नागरी भागात राहात आहे.

२.४ स्त्री- पुरुषा प्रमाण .

१९८१ च्या जनगणनेनुसार जिल्ह्यामध्ये दर हजार पुरुषांमागे स्त्रियांचे प्रमाण ९४८ असून महाराष्ट्र राज्याच्या [९३७] तुलनेत जास्त आहे. ग्रामीण भागात हेच प्रमाण दर हजार पुरुषांमागे ९५३ तर नागरी भागात ९३० आहे.

२.५ अनुसूचित जाती व जमाती.

जिल्ह्यामध्ये १९८१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जातींची व अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या अनुक्रमे ३६४१२ व १,४२,२४४ असून त्यांचे एकूण लोकसंख्येची प्रमाण अनुक्रमे ३.९३ टक्के व १५.३५ टक्के आहे.

२.६ लोकसंख्यात्मक मनुष्यबळ

१९७१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यातील कामगारांची संख्या, लोकसंख्येच्या ३९.११ टक्के एवढी होती, तर १९८१ मध्ये जिल्ह्यातील कामगारांची संख्या ४५.२२ टक्के आहे. १९७१ - १९८१ या दशकामध्ये जिल्ह्यातील कामगार संख्येच्या प्रमाणात वाढ झालेली आहे. महाराष्ट्रातील कामगारांचे प्रमाण एकूण लोकसंख्येची ३८.७१ टक्के एवढे आहे. जिल्ह्यातील एकूण कामगारांपैकी ७३ टक्के कामगार प्रारंभिक क्षेत्रामध्येच म्हणजेच शैती व तिच्याशी संलग्न असलेल्या कामावर गुंतलेले आहेत.

२.७ वयोगटानुसार लोकसंख्येचे वर्गीकरण .

०-१४ या वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ या वर्षी ४२.०७ टक्के होती, ती १९८१ मध्ये ३८.२६ टक्के झाली. तसेच १५-५९ या वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ मध्ये ५०.४५ टक्के होती, ती १९८१ मध्ये ५३.७८ टक्के झाली . ६० व त्यापेक्षा जास्त वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ मध्ये ६.९८ होती ती १९८१ मध्ये ८७ टक्के व अनिर्देशीत गटांची ०.०९ टक्के रवढी झाली.

२.८ साक्षरता

१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यांत एकूण ४,७३,०७० लोक साक्षर आहेत. त्यात पुरुषा २९०२९५ व स्त्रिया १८२७७५ आहेत. जिल्ह्यातील एकूण लोकसंख्येपैकी ५१.०५ टक्के लोकसंख्या साक्षर म्हणून गणल्या गेली आहे. त्यात ६१.०१ टक्के पुरुषा व ४०.५३ टक्के स्त्रिया साक्षर आहेत.

२.९ वापरातील निवासी घारांची व कुटूंबांची लोकसंख्या .

जिल्ह्यामध्ये वापरातील निवासी घारांची संख्या १९८१ चे जनगणनेनुसार १,७८,८७० रवढी आहे , पैकी ७६.३४ टक्के ग्रामीण भागात व २३.६६ टक्के नागरी भागात आढळते , तसेच १९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यामध्ये एकूण १,८१,२३५ कुटूंबे आहेत, पैकी ७६.४४ टक्के कुटूंबे ही ग्रामीण भागात व २३.५६ टक्के कुटूंबे ही नागरी भागात आहेत.

३ वने

३.१ वर्धा जिल्ह्यामध्ये एकूण वनाखालील क्षेत्रफळ [वनक्षेत्र] ८७५ चौ.कि.मी. असून ते जिल्ह्यांच्या एकूण क्षेत्रफळांच्या १४ टक्के आहे. या जिल्ह्यातील बहुतांशी वनभाग हा जिल्ह्यांच्या उ-तरेकडील आर्वी , कारंजा, आष्टी , वर्धा व सेलू या तहसीलीमध्ये कमीअधिक प्रमाणांत स्थित असून उर्वरित वनभाग हिंगणघाट व समुद्रपूर तहसिलीमध्ये आहे. वनक्षेत्राच्या एकूण क्षेत्राची राखीव , सुरक्षित व वर्गीकृत अशा ३ भागांमध्ये विभागणी होते. यापैकी अवर्गीकृत क्षेत्र हे सहसूल विभागाच्या देखारेखाखाली येते. राखीव आणि सुरक्षित क्षेत्र हे वन विभागाच्या देखारेखाखाली येते. एकूण वन व्याप्त क्षेत्राच्या तुलनेत राखीव वनक्षेत्र ६० टक्के असून सुरक्षित वनक्षेत्र ३७ टक्के व अवर्गीकृत क्षेत्र हे फक्त ३ टक्के आहे. सन १९८८-८९ या आर्थिक वर्षात १०५०१ हजार घनमीटर इमारती लाकडाचे उत्पादन झाले.

३.२ वनी उत्पादन

आर्वी व हिंगणी परिक्षेत्रातील भागांत उ-तम दर्जाचे सागवणी झाडांची वने आढळून येतात. सागवणी झाडासोबतच या जिल्ह्यामध्ये सामान्यपणे धावडा , सालई, तेंदू व मवई या जातींची झाडे आहेत. या वनगत येन, बेल, कडंब, पळस , मोह, बेहाडा इत्यादी वनस्पतीचे उत्पादन होते. तसेच येथील वनजमीनीमध्ये कुरुड , घोनद , मुशाम, मखोल आणि शोळा या प्रमुखा जातीचे गवत उगवते. वनी उत्पादनापासून सन १९८८-८९ मध्ये ४६२.७० लाख रुपये रवढे उत्पन्न मिळाले. सन १९८८-८९ मध्ये इमारती लाकूड यापासून रु.४४४.०८ लाख रु. चे व वांबू, गवत विडी प-ता, डिक वगैरे गौण उत्पादनापासून रु. १८.६२ लाख रु. चे उत्पन्न प्राप्त झाले.

३.३ वनविकास कार्यक्रम .

- ५ -

धूप , जोराने आलेल्या पावसाच्या पाण्याचा निचरा व पूर यापासून जमीनीचे संरक्षण करण्याचे बाबतीत आणि जमीनीचा कस टिकवून शोतीत सहाय्य करण्यांच्या बाबतीत जंगले महत्वाची कामगिरी बजावतात. त्या दृष्टीने वनविकासाकरिता जिल्हा स्तरावर खालील योजना राबविल्या जातात.
[अ] मध्यवर्ती रोपमळ्यांची स्थापना [ब] निकुष्ट वनाचे पुनर्वनिकरणा [क] वन समूह योजना वन संरक्षण तसेच वन्य प्राणी व निसर्ग संरक्षण.

४ कृषी

४.१ जमीनीचा वापर :-

१९८५-८६ वर्षात वर्धा जिल्ह्याचे एकूण भौगोलिक क्षेत्र ६२९ हजार हेक्टर इतके होते. त्यापैकी ६९ टक्के क्षेत्र लागवडी खालील, ७ टक्के क्षेत्र कायम गुरे चरण व इतर चराईची जमीन याखाली व ७ टक्के शोतीच्या लागवडीसाठी उपयोगी नसलेले क्षेत्र होते. लागवडीखालील ४३३ हजार हेक्टर क्षेत्रापैकी ४१६ हजार हेक्टर क्षेत्र निव्वळ पिकाखालील असून ते जिल्ह्याच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या ६६ टक्के व एकूण लागवडीलायक क्षेत्राच्या ९० टक्के स्वढे होते. दुबार पिकाखालील क्षेत्र निव्वळ पिकाखालील क्षेत्राचा ४.१६ टक्के इतके आहे.

४.२ वहीतीखालील जमीनीचे धारण जमीन व त्याचे क्षेत्र याचे गटवार वर्गीकरण

वहीतांखालील जमीन धारकाचे गटाप्रमाणे भूधारकांची व क्षेत्रांची टक्केवारी सन १९७६-७७ व १९८०-८१ चे कृषी गणनेनुसार खालील तक्त्यात दर्शविलेली आहे.

अ.क्र.	धारक गट [हेक्टर]	भूधारक टक्केवारी		क्षेत्र टक्केवारी	
		१९७६-७७	१९८०-८१	१९७६-७७	१९८०-८१
१	२	३	४	५	६
१.	२ पर्यन्त	३०	३८	८	१३
२.	२ ते ५	३८	३८	२८	३३
३.	५ ते १०	२३	१८	३५	३३
४.	१० ते २०	८	५	२४	१८
५.	२० ते ५०	१	१	५	३
६.	५० वरील	—	—	—	—

सन १९८०-८१ मध्ये एकूण खात्यापैकी वैयक्तिक खाती ९० टक्के असून एकूण क्षेत्र ८९ टक्के होते. संयुक्त खाती ९.७ टक्के असून त्याचे क्षेत्र ११ टक्के होते. संस्थेची खाती ०.५ टक्के असून त्याचे क्षेत्र १ टक्का स्वढे होते. सन १९७६-७७ च्या तुलनेत १९८०-८१ मध्ये वरील कोणात्याहि प्रकारच्या खात्यामध्ये विशेष असा लक्षणीय फरक झालेला आढळून येत नाही.

१९८५-८६ मध्ये जिल्ह्यातील एकूण पिकाखालील ४३३१३९ हेक्टर क्षेत्रापैकी अन्न धान्ये पिकाखालील १९५७३७ हेक्टर क्षेत्रा म्हणजेच ४५.१९ टक्के स्वढे होते. अन्नधान्ये पिकापैकी सर्वात जास्त क्षेत्रा ज्वारी पिकाखालील म्हणजे ६१.९४ टक्के, डाळी वर्गीय पिकाखालील २२.६४ टक्के, गव्हाखाली १२.४५ टक्के व इतर पिकाखाली २.९५ टक्के होते. तसेच एकूण पिकाखालील क्षेत्रापैकी कापसाखालील क्षेत्रा १,९८,०९३ हेक्टर असून त्याची टक्केवारी ४५.७३ टक्के इतकी होती.

४.४ मुख्य पिकाचे उत्पादन

सन १९८८-८९ मध्ये तृणाधान्याचे एकूण उत्पादन १.३२ लाख मेट्रिक टन इतके झाले. तेच १९८७-८८ मध्ये १.२१ लाख मेट्रिक टन होते. त्यामुळे तृणाधान्याच्या उत्पादनामध्ये ८.५४ टक्के वाढ झालेली आढळून येते. तसेच १९८७-८८ च्या तुलनेत १९८८-८९ मध्ये कडधान्याचे उत्पादन ९.७६ टक्याने वाढलेले आढळून येते. याच दोन वर्षांमध्ये तुलनात्मक-दृष्टिने तूरीचे उत्पादन सुध्दा ६.१२ टक्याने वाढलेले आढळते. १९८८-८९ मध्ये भुईमुंगाचे उत्पादन १५५०० भे टन स्वढे झाले.

४.५ मुख्य पिकाचे दर हेक्टरी उत्पादन

जिल्ह्यामध्ये ज्वारी, गहू, कापूस, हरभारा, तूर, मूंग, भुईमुंग, तीळ, जवस, हळद ही मुख्य पिके होतात. सन १९८८-८९ मध्ये ज्वारीचे दर हेक्टरी उत्पन्न १०१७ कि.ग्रॅं, गहू १०१८ कि.ग्रॅं, तूर १०४१ कि.ग्रॅं, हरभारा ६९० कि.ग्रॅं, मूंग ३११ कि.ग्रॅं, तीळ २७३ कि.ग्रॅं, जवस २४४ कि.ग्रॅं, व हळद ६४९ कि.ग्रॅं. याप्रमाणे होते, तसेच कापसाचे दर हेक्टरी उत्पादन १५८ कि.ग्रॅं. स्वढे झाले.

४.६ अधिक उत्पन्न देणा-या पिकांचे क्षेत्र :-

तृणा धान्याखालील ज्यादा उत्पन्न देणा-या पिकांचे क्षेत्र सन १९८५-८६ साली ८० टक्के होते. तसेच सन ८५-८६ मध्ये ज्यादा उत्पन्न देणा-या कापसाचे क्षेत्र ९० टक्के होते. भुईमुंग या पिकाखालील १०० टक्के क्षेत्रा ज्यादा उत्पन्न देणा-या जातीखालीलच होते. एकंदरीत या जिल्ह्यामध्ये ८५ टक्के क्षेत्रा हे ज्यादा उत्पन्न देणा-या संकरीत जातीखालील विषाणाचा वापर करूनच काढलेले होते.

४.७ फळे व भाजीपाला :-

या जिल्ह्यात सन १९८५-८६ मध्ये भाजीपाल्याखालील एकूण क्षेत्रा २६९८ हेक्टर असून एकूण पिकाखालील क्षेत्राच्या ०.६२ टक्के होते. तसेच फळे पिकाखालील एकूण क्षेत्रा एकूण पिकाखालील क्षेत्राच्या ०.९० टक्के स्वढे होते. सन १९८५-८६ मध्ये फळे या खालील एकूण क्षेत्रा ३८९२ हेक्टर होते. त्यापैकी मुख्यत्वेकरून संत्रा या पिकाखालील क्षेत्रा ६६ टक्के, केळीखालील २८ टक्के व पपईखाली १ टक्के स्वढे होते. संत्र्याचे पिक प्रामुख्याने कारंजा व आर्वी ह्या दोनच तालुक्यात होत असून केळीचे पिक प्रामुख्याने सेलू तालुक्यात घोण्यात येते.

४.८ रासायनिक खातांचे वाटप :-

- ७ -

जिल्ह्यांत १९८८-८९ मध्ये ४१५३५ मे. टन रासायनिक खातांचे वाटप करण्यात आले. मागील वर्षी म्हणजे १९८७-८८ पेक्षा या वर्षात ९ टक्क्यांनी वाढ झालेली आहे. स्कूण वाटप केलेल्या खातांपैकी, युरिया ४३ टक्के व इतर मिश्र खाते ५७ टक्के या प्रमाणात होते.

४.९ पिक संरक्षण :-

सधा परिस्थितीत पीकावरील रोगांच्या प्रादुर्भाव जसजसा वाढत आहे तसतसा किटक नाशाके व जंतूनाशाके याचा वापरही उ-तरोउ-तर वाढतच आहे. पिक संरक्षण योजनेअंतर्गत जिल्ह्यामध्ये किटक नाशाके, मुष्क नाशाके तसेच रोपसंरक्षण साधन सासुगीसाठी अल्पभूधारक शेतक-यांना अर्धसहाय्य देण्यात येते. संत्रा झाडावरील कोळसी रोगांच्या निर्मुलनाश सासनाने सर्व संत्रा बागाईतदारांना ६ फवारणीसाठी ५० टक्के अनुदानावर औषधांच्या पुरवठा केलेला आहे. किटक नाशाके, मुष्क नाशाके व पिक संरक्षण साधन सासुगी खारेदीसाठी अर्धसहाय्याची योजना जिल्ह्यातील कृषी विकास अधिका-यांमार्फत तर संत्रा झाडावरील कोळसी रोगांचे निर्मूलन योजने ही जिल्ह्यातील फलोत्पादन उपसंचालकामार्फत कार्यान्वित केल्या जाते.

४.१० शेतमाल साठवणुकीच्या व नियंत्रित बाजार पेठेच्या सोयी

जिल्ह्यातील व-याच तालुक्यात कृषी उत्पन्न बाजार समित्या कार्यरत असून त्या सर्व ठिकाणी शेतक-यांनी आणलेल्या विक्रीयोग्य मालाच्या विक्रीची व साठवणुकीची सोय उपलब्ध आहे. १९८८-८९ या वर्षी गहू ४६७ टन, ज्वारी २५७६ टन, कापूस ४४६०० टन, तूर १६३१९ टन, हरभरा ६७१ टन व जवस ५१९ टन कृषी मालांची विक्री कृषी उत्पन्न बाजार समितीद्वारे करण्यात आली. वधा जिल्ह्यामध्ये महाराष्ट्र राज्य वखार मंडळाच्या ४ वखारी असून त्यांची क्षमता ८००० मे. टनांची आहे. तसेच सहकार विभागाच्या ४८ वखारी असून त्यांची क्षमता ९१०० मे. टन माल साठविण्याची आहे.

४.११ जमीन सुधारणा :-

विभागीय मूळसंधारण अधिकारी, वधा यांचेमार्फत जमीनीच्या विकासाची कामे केली जातात उदा० मूळसंधारण, बांध घालणे व उतारावर समतल घालणे इत्यादी उपायांद्वारे जमीनीचा विकास करण्यात येतो. याशिवाय महसूल विभागामार्फत अतिरिक्त जमीनी दिलेल्या अभिहंस्ताफितांना जमीन विकासाकरिता अर्धसहाय्य देण्यात येते. तसेच विशेष घटक योजनेअंतर्गत जिल्हा कृषी विकास अधिका-यांमार्फत निवडक अनुसूचित जातीचा शेतक-यांना जमीन सुधारणेकरिता अर्धसहाय्य देण्यात येते. ओलीताच्या सोयीची उपलब्धता वाढविण्याकरिता अल्पभूधारक शेतक-यांना विहीरी बांधण्याकरिता जिल्ह्यातील भूविकास अधिका-यांमार्फत व राष्ट्रियकृत वक्रेमार्फत कजचि वाटप करण्यात येते.

४.१२ इतर विकास कार्यक्रम :-

शेती विकासाच्या दृष्टिने जिल्हा वार्षिक योजनेअंतर्गत निरनिराळे कार्यक्रम राबविल्या जातात. उदा० १] फलोत्पादन कार्यक्रमांतर्गत फलोत्पादन विभागातर्फे फळवाग लागवडीसाठी इच्छुक अल्पभूधारक शेतकरी की ज्यांच्याजवळ ओलीताची सोय आहे.

व जे फळबाग लाऊ इच्छितात अशा शेतक-यांना सुधारीत जातीच्या कलमांचा पुरवठा करून भूविकास आणि जिल्ह्यातील राष्ट्रीयकृत बँकेतर्फे कर्जस्वी अर्थासहाय्याची सोय उपलब्ध करून देण्यात येते. बँकेनी वाटप केलेल्या कर्जावर ३३ $\frac{2}{3}$ टक्के सरकारी अनुदान देवून शेतक-यांच्या कर्जाचा बोझा काही प्रमाणात हलका करण्यास मदत करते. २] कोरडवाहू शोती विकासाच्या दृष्टीने शासनाने प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये कृषि पंढरी योजना सुरु केलेली आहे. जिल्ह्यातील प्रत्येक तहसिलीमधून कृषि पंढरी योजनेअंतर्गत जास्तीतजास्त कोरडवाहू शोती असेल अशा एका गांवाची निवड करून त्या गावातील सर्व अल्प व अत्यल्प भूधारकांना शोती विकासाचे दृष्टिकोणातून जिल्ह्यामध्ये जे जे कार्यक्रम राबविल्या जातात त्या सर्व छात्याकडून शोती विकासाबाबतची जास्तीत जास्त कामे केल्या जातात. किंवा जिल्ह्यातील शोती विकासाच्या सर्व योजना त्या गावामध्ये प्रकल्पाने राबविल्या जातात. ३] एकात्मिक ग्रामीण विकास योजनेअंतर्गत जिल्ह्यातील अल्प व अत्यल्प भूधारकांना नवीन विहिरी बांधण्यासाठी व जुन्या विहिरी दुरुस्तीसाठी इलेक्ट्रीक मोटार पंप सेट विकत घेण्याकरिता, बैलजोडी व बैलगाडी विकत घेण्याकरिता राष्ट्रीयकृत व इतर बँकाकडून कर्ज स्वामने मदत मिळवून देवून मिळणा-या कर्जावर जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेमार्फत कमीतकमी २५ ते ३३ टक्के सुट देण्यात येते. ४] अल्प भूधारकांना रासायनिक छातांच्या वाढीव किंमतीवर सुट देण्यात येते. ५] कितक नाशाके व मुष्क नाशाके यासाठी अर्थासहाय्य देण्यात येते. ६] सधान तेलबिया विकास कार्यक्रम ७] कडधान्याच्या पिकाकरिता सधान उत्पादन कार्यक्रम याशिवाय जिल्हा परिषदेच्या बाढीव उपकरातील उत्पन्नामधून देखील कृषि विकासावर खर्च करण्यात येतो. उदा० उन्हाळी भुईमुंगासाठी अनुदान देणे वगैरे.

५ जलसिंचन

५.१ जलसिंचनाची साधने :-

जिल्ह्याचा कृषिविषयक उत्कर्ष साधण्यासाठी व सर्वसाधारण आर्थिक सुस्थितीसाठी जिल्ह्यामध्ये सिंचन क्षमता वाढविणे ही एक अत्यंत महत्त्वाची बाब आहे. या जिल्ह्यामध्ये विहिरी, लहान पाटबंधारे, मध्यम प्रकल्प, उपसा सिंचन योजना तसेच नदी नाल्यावर पंप बसवून सिंचन केल्या जाते. सन १९८५-८६ मध्ये वापरात असलेल्या सिंचन विहिरींची संख्या १३०१४ इतकी होती. जिल्ह्यामध्ये सहकारी साखार कारखान्याची उभारणी झाल्यामुळे व त्या कारखान्यास ऊस आवश्यक असल्यामुळे ऊसाच्या लागवडीसाठी जिल्ह्यातील सिंचन क्षमता वाढविणे ही एक काळाची गरज आहे. त्या दृष्टिकोणातून जिल्ह्याची क्षमता वाढविण्याच्या दृष्टीने शासकीय स्तरावरून तसेच वैयक्तिक स्तरावरून सुधदा भारपूर प्रयत्न केल्या जात आहेत. पुढील पांच वर्षांमध्ये जिल्ह्याच्या सिंचन क्षमतेमध्ये आजच्या तुलनेत आमुलाग्र बदल होईल यात शंका नाही.

५.२ निरनिराळ्या पिकाखालील ओलीताचे क्षेत्र :-

सन १९८५-८६ मध्ये एकूण ओलीताच्या क्षेत्रापैकी तृणधान्ये याखाली एकूण ५९.२५ टक्के, कडधान्ये २.२५ टक्के, ऊस ०.४२ टक्के, मिरची हळद व मसाल्याचे पदार्थ ४.१२ टक्के, फळे व भाजीपाला २५.०५ टक्के, कापूस ६.५२ टक्के, व गळीताची पिके याखाली २.०७ टक्के एवढे सिंचन करण्यात आले.

५.३ सिंचन क्षमता :-

- ९ -

वर्धा जिल्ह्यामध्ये सन १९८५-८६ मध्ये ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र १६६७८ हेक्टर स्वटे होते. पैकी विहीरीव्दारे भाजणारे क्षेत्र १४६९६ हेक्टर व कालव्याव्दारे आणि इतर साधनाव्दारे भाजणारे क्षेत्र १९८२ हेक्टर होते. म्हणजे विहीरीव्दारे ८८ टक्के व बाकीच्या साधनाव्दारे १२ टक्के सिंचन करण्यात आले.

५.४ सिंचन प्रकल्प :-

जिल्ह्यामध्ये वोर, धाम, पंचधारा, डोंगरगांव व पोथारा या मध्यम प्रकल्पांची कामे पूर्ण झालेली असून त्याव्दारे १९८८-८९ मध्ये ५१७२ हेक्टर जमीनीला सिंचनाची सोय उपलब्ध करून देण्यात आली. भाविच्यात ह्या जिल्ह्यात मोठ्या प्रकल्पाव्दारे म्हणजे अप्पर वर्धा प्रकल्प - १६,५०० हेक्टर, लोअर वर्धा प्रकल्प ४४,१५० हेक्टर व लोअर वना प्रकल्प - १४,०२४ हेक्टर क्षेत्रास सिंचनाचा फायदा होणार आहे.

वरील तिन्ही प्रकल्प पूर्ण झाल्यानंतर ह्या जिल्ह्याची जवळजवळ ७५,००० हेक्टर जमीन जास्तीच्या ओलीताखाली येऊ शक्ती विकासाचा दृष्टिने निश्चीतच लाभदायक ठरेल.

६. पशुसंवर्धन व पशुवैद्यकीय सेवा .

६.१ पशुधन :-

ह्या जिल्ह्यामध्ये १९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे पशुधनांची संख्या ५,९६,७५७ इतकी आहे. हीच पशुधनांची संख्या १९७८ मध्ये ६,०१,५६९ होती १९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे गार्ड-बैल ६३ टक्के, म्हशी - रेडे ७ टक्के, भेंढ्या-बकरे २६ टक्के व इतर पशुधन -४ टक्के आढळून येते. १९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे दर.चौ. कि. मी. मागे पशुधनाची घनता ९५ इतकी आढळून येते. १९७८ ते १९८२ ह्या पाच वर्षांच्या काळात पशुधनाची संख्या जवळजवळ १ टक्यांनी घटली आहे. तसेच कुकूटांच्या संख्येत १९८२ मध्ये १९७८ च्या तुलनेत अंदाजे ५ टक्याने घट झालेली आढळते.

६.२ पशुधन व दुग्धा उत्पादन :-

वर्धा जिल्हा हा " गौळाऊ " गुरांचे माहेर घर आहे. विशेष करून आर्वी, कारंजा व आस्टी तालुक्यात गोपालन प्रामुख्याने केल्या जाते. म्हशीच्या बाबतीत बहुसंख्य म्हशी ह्या स्थानीक जातीच्या असून त्या " नागपुरी " किंवा रलीचपुरी " म्हणून ओळखल्या जातात. " मुरा " व " सुती " जातीच्या म्हशी सुध्दा काही प्रमाणात ह्या जिल्ह्यात आढळतात. सन १९८८-८९ मध्ये जिल्ह्यात दुग्धा योजनेमार्फत ७७७७ हजार लिटर दुग्धा २७७.२५ लाख रुपयाला खारेदी करण्यात आले.

६.३ पशुवैद्यकीय सेवा :-

वर्धा जिल्ह्यामध्ये १ पशु वैद्यकीय सर्व चिकित्सालय, २० दवाखाने ३३ प्रथमोपचार केंद्रे ७० कृत्रिम रेतन केंद्रे आहेत. शिवाय ह्या जिल्ह्यात विस्तार कार्य व प्रात्यक्षिका करिता २ फिरती पशुवैद्यकीय पथके आहेत. इस्पितळे दवाखाने व मदत केंद्रांमध्ये उपचार केलेल्या पशुंची संख्या २,६५२०२ स्वढी आहे. कृत्रिम रेतन केंद्रांमध्ये स्कूप १६६४० इतक्या जनावरावर कृत्रिम गर्भाधारणा करण्यात आली.

पशुधन विकासाच्या कार्यक्रमा खालील जिल्हा योजनेअंतर्गत खालील कार्यक्रम प्रामुख्याने राबविले जातात. १] तोंड व पायखुरी रोगाचे नियंत्रण २] वैरण प्रात्यक्षिके आयोजित करणे ३] विशेष पशुसुधार प्रकल्प ४] संकरीत कालवडी जोपासणेसाठी अर्थ सहाय्य ५] कोंबड्यांच्या पिलांचे वाटप करणे ६] गोकुळ ग्राम योजना ७] दुर्बल घटकांना दुभत्या जनावरांच्या पुरवठा इत्यादी.

७. मत्स्यव्यवसाय

७.१ मत्स्योत्पादन

वर्धा जिल्ह्यामध्ये एकूण ३,३०० हेक्टर क्षेत्र मत्स्योत्पादनासाठी अनुकूल आहे. याशिवाय ४६० कि.मी. नदीचे पात्र देखील मत्स्यव्यवसायासाठी उपयुक्त आहे. सन १९८८-८९ मध्ये ८० लाख रुपये मुल्याचे ८०० में.टन भुजल मत्स्योत्पादन करण्यात आले. केळझर येथे मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे स्थापन करण्यांत आली असून त्यापातून तलावात साठविण्यासाठी मत्स्यबीज पुरविण्यांत येते.

७.२ मत्स्योत्पादन विकासाचे कार्यक्रम.

जिल्ह्यामध्ये मत्स्यव्यवसायाचा विकास करण्याकरिता जिल्हा योजनेअंतर्गत निरनिराळे कार्यक्रम राबविले जातात. उदा. मच्छीमार पुवकांना प्रशिक्षण, अवसुध पाण्यातील मत्स्योत्सर्वधन, मच्छीमार साधनाच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य, मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थाना भाग-भांडवल, मच्छीमा-यांना विमा उतरविण्यासाठी अनुदान इत्यादी.

८. विधुत

८.१ विधुतीकरण

जिल्ह्यामध्ये १९८१ चे गणने नुसार एकूण १३७१ गावे व ६ शहरे आहेत. पैकी ३१ मार्च, १९८९ पर्यंत १२३३ गावांचे व ६ शहरांचे विधुतीकरण पूर्ण करण्यांत आले. म्हणजेच जिल्ह्यामध्ये ९० टक्के विधुतीकरण झालेले आहे.

८.२ वीज पुरवठा केलेले शेतीचे पंप.

जिल्ह्यामध्ये ३१ मार्च, १९८९ पर्यंत महाराष्ट्र राज्य विधुत भंडारभाषित ३०११७ शेतीच्या पंपाना वीज पुरवठा करण्यात आला.

८.३ विधुत वापर

सन १९८८-८९ मध्ये १२४५५६ हजार किलो वॉट तास विधुत वापर करण्यात आला. पैकी २७ टक्के घरगुती कामासाठी, ५ टक्के व्यापारी कामासाठी व लघुशक्तीसाठी ५१ टक्के औद्योगिक उत्पादनाकरिता ३ टक्के सार्वजनिक दिवा-ब-तीकरिता, ८ टक्के शेतीकरिता व ६ टक्के इतर बाबीसाठी वापर करण्यांत आल्याचे आढळते. तसेच जिल्ह्यामध्ये ३१ मार्च, १९८९ अखेर पर्यंत १,२१,७४७ विधुत कनेक्शनस दिल्या गेलेले आहेत.

२ खाणकाम व उद्योग

२.१ खनिज उत्पादन

जिल्ह्यामध्ये मुख्य खनिजे आढळून येत नाहीत तरीपण माती, गुरम, गिट्टी इत्यादी पासून अल्पमात्रात प्रमाणात महसूल प्राप्त होतो.

२.२ उद्योग आणि कामगार

जिल्ह्यामध्ये १९८८ वर्षात नोंदणीकृत झालेल्या कारखान्याची संख्या १२६ होती. पैकी १२१ कारखाने चालू स्थितीमध्ये असून त्यांत ९६८ कामगारांना रोजगार उपलब्ध करून देण्यात आला.

२.३ औद्योगिक वसाहत

जिल्ह्यामध्ये औद्योगिक विकासाकरिता महाराष्ट्र औद्योगिक महामंडळातर्फे वर्धमासून ६ कि.मी. अंतरावर १४१.४२ हेक्टर जमीनीवर एक औद्योगिक वसाहत स्थापन करण्यांत आली आहे. त्यातील १९० भूखंडांपैकी १४३ भूखंड निरनिराळे उद्योग स्थापन करण्याकरिता देण्यात आले असून पाणी व विजेची सोय उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे.

१० वाहतूक व दळणावळण

१०.१ लोहमार्ग

वर्धा जिल्ह्यात दुहेरी लांबीचे रंद लोहमार्ग १४० कि.मी. व अरंद लोहमार्ग ३४ कि.मी. लांबीचे आहे. जिल्ह्यात एकूण लोहमार्गाची लांबी १७४ कि.मी. आहे. वर्धा हे शहर दिल्ली-मद्रास व हावडा-मुंबई मार्गाने जोडलेले महत्त्वाचे शहर आहे.

१०.२ रस्त्यांची लांबी

वर्धा जिल्ह्यामध्ये मार्च, १९८९ अखेरपर्यंत ग्रामीण भागात २४४७ कि.मी. लांबीच्या रस्त्याचे काम व नगरपरिषाद हद्दीतील २१९ कि.मी. रस्त्याचे काम पूर्ण करण्यात आले. यापैकी ग्रामीण भागात ६०८ कि.मी. व नागरी भागात ६५ कि.मी. लांबीच्या रस्त्याच्या डांबरी करण्याचे काम पूर्ण करण्यात आले. याशिवाय नागरी भागात जवळजवळ ७ किलो मीटर लांबीचे सिमेंट कॉक्रीटची रस्ते आहेत.

१०.३ नोंदणी करण्यात आलेली वाहने

जिल्ह्यामध्ये निरनिराळ्या प्रकारच्या नोंदणी झालेल्या मोटार वाहनांची संख्या मार्च, १९८९ अखेर १७२०७ स्वढी आहे. त्यात ८२ टक्के मोटार सायकली व स्कूटर्स, ८ टक्के मोटारी व जीप्स व ४ टक्के मालमोटारी. व ६ टक्के इतर वाहने आहेत.

जिल्हयामध्ये मार्च, १९८९ अखेर १८१ टपाल कार्यालये, ११ तार कार्यालये व ६० तार केंद्रे आहेत. दर लाख लोकसंख्येमागे २० टपाल कार्यालये व ८ तार कार्यालये / केंद्रे कार्य करीत आहेत. तसेच मुळ दूरध्वनीची एकूण संख्या २४३९ आहे.

११. कामगार व रोजगार .

११.१ रोजगार

जिल्हयामध्ये मार्च, १९८९ अखेर निरनिराळ्या उद्योगामधील एकूण रोजगार ३९२६४ असून त्यांत १०७८९ खाजगी, १६८१७ निमशासकीय व ११६५८ शासकीय आहेत. म्हणजेच सार्वजनिक क्षेत्रामध्ये ७३ टक्के व खाजगी क्षेत्रामध्ये २७ टक्के कामगार आहेत.

११.२ रोजगार विनीमय केंद्र .

रोजगार विनीमय केंद्रातील आकडेवारीवरून स्पष्ट होते की, १९८८ मध्ये १२०६१ उमेदवारांनी काम मिळविण्याकरीता नावे नोंदविलेली आहेत. त्यापैकी फक्त ३६८ लोकांना काम मिळाल्याचे दिसून येते. त्यात ३४ टक्के अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांचा समावेश आहे.

११.३ मजुरीचे दर.

सन १९८७ या वर्षामध्ये कुशल कारागीर उदा० सुतार, लोहार चांभार यांचे सरासरी मजुरीचे दर ३० रु. व अकुशल कामगार उदा. शेतमजूर इतर मजूर व गुराखी यांना देण्यात आलेले सरासरी मजुरीचे दर १५.०० रु. इतके होते. तर १९८८ या वर्षात सुतार, लोहार, चांभार यांच्या सरासरी मजुरीचे दर रु. ३५-०० व शेतमजूर इतर मजूर व गुराखी यांच्या सरासरी मजुरीचे दर रु. १७.५० असे आहे.

१२. सहकार

१२.१ सहकारी संस्था

वर्धा जिल्ह्यात एकूण सहकारी संस्थांची संख्या जून १९८९ अखेर १२०८ स्वदी असून एकूण सभासद संख्या २२७ हजार स्वदी आहे. त्यापैकी सहकारी पत संस्था ४०४ म्हणजे एकूण सहकारी संस्थांच्या ३३.४४ टक्के आहेत. बिगर शोती संस्थांची संख्या ८९ स्वदी आहे. उत्पादन संस्थामध्ये दुग्ध व्यवसाय संस्था सर्वात जास्त म्हणजे २५८ स्वदया आहेत. सामाजिक संस्थामध्ये सर्वात जास्त गृहनिर्माण संस्था म्हणजे १६२ आहेत.

सर्व सहकारी संस्थांच्या सभासदांमध्ये प्राथमीक कृषी सहकारी पत संस्थांच्या सभासदांची संख्या सर्वात जास्त असून ती १२०८२४ इतकी आहे.

प्राथमीक कृषी सहकारी संस्था मार्च १९८८-८९ मध्ये १०३३ लाख रुपयांचे कर्ज वाटप शेतकरी सभासदांना करण्यात आले. त्यापैकी कर्जाची थकबाकी ६४८ लाख रुपये आहे.

जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकाभार्फत सन १९८८-८९ मध्ये शोतीच्या कामासाठी ४८०.१७ लाखा रुपयाचे कर्ज वाटप केले. मध्यम भुदतीच्या कर्जाचे वाटप ६८७.८१ लाखा रु. करण्यात आले. पैकी धाकीत कर्ज अल्पभुदतीचे ७९२.७६ लाखा रुपये व मध्यम भुदतीचे ११०.४५ लाखा रु. खर्च आहे. तसेच राज्य भुविकास बँकेभार्फत १९८८-८९ मध्ये दिर्घ भुदतीच्या कर्जाचे वाटप ४१.१६ लाखा रुपये करण्यात आले. पैकी ४७५.२६ लाखा रुपये कर्ज धाकीत आहे.

१३ अधिकोषा

१३.१ वधा जिल्ह्यामध्ये १९८८ अखेर वर्गीकृत बँकाच्या कार्यालयांची संख्या ७२, सहकारी बँकाची संख्या ६२ इतकी आहे. त्यापैकी ४९ टक्के नागरी भागात व ५१ टक्के शाखा ह्या ग्रामीण भागात आहेत.

यावरून असे निर्दोषतास येते की, दर अधिकोषाद्वारे ६९१५ लोकसंख्येस सेवा उपलब्ध करून देण्यात आली. तसेच दर लाखा लोकसंख्येला १४ बँक कार्यालये येतात.

१४ बाजारभाव

१४.१ घाऊक बाजारभाव

अन्नधान्यामध्ये गव्हाचे सरासरी बाजारभाव सन १९८८ या वर्षात प्रति क्विंटल मागे रु. ३१७ होते, तेच १९८७ मध्ये रु. २६८ होते. यावरून १९८७ च्या मानाने सन १९८८ या वर्षात गव्हाचे भावात वाढ झालेली आढळते.

ज्वारीचे सरासरी घाऊक बाजारभाव दर क्विंटलमागे सन १९८८ मध्ये रु. २२२ असे होते, तरातेच सन १९८७ या वर्षात रु. १४३ होते. यावरून सन १९८७ च्या तुलनेत सन १९८८ या वर्षात ज्वारीच्या भावात वाढ झालेली आहे. तसेच १९८८ मध्ये बाजरीच्या भावामध्ये सन १९८७ च्या तुलनेत थोडी वाढ झालेली आढळते.

चिंदल धान्यामध्ये तूरीच्या दरांत घाट तर हरभाराचे दरात वाढ आढळते. वधा जिल्ह्यात रोखीचे पीकात कापूस हे महत्त्वाचे पीक होय. कापसाची खारेदी एकाधिकाराखाली होत असल्यामुळे कापसाच्या किंमतीमध्ये जी काही वाढ व्हायची असेल ती भासकीय धोरणानुसार होते.

तेलबियाचे बाबतीत १९८७ च्या तुलनेत १९८८ मध्ये घाट झालेली आढळते.

१४.२ किरकोळ बाजारभाव

सन १९८८ मध्ये काही महत्त्वाच्या जीवनावश्यक वस्तूंचे सरासरी किरकोळ बाजारभाव दर किलोमागे खालीलप्रमाणे आहेत. तांदूळ [मध्यम] ४.९५ रु., गहू ३.३५ रु., ज्वारी १.५५ रु., चनाडाळ ८.३३ रु., तूरडाळ ११.२१ रु. फल्लीतेल २४.६२ रु., गुळ ६.१२ रु., साखार ७.३४ रु., म्हशीचे दूध प्रति लिटर ५.८३ रु., बोकडाचे मांस ३१.५० रु., वनस्पती तूप ३६.५६ रु., अंडी प्रति डझन ८.५१ रु., हळद २२.१४ रु., मिरची २२.७४ रु. बटाटे २.७५ रु., कांदे २.८७ रु., चहा ३९.०० रु., जलावू लाकूड प्रति मण २८.९६ रु. सदाचाचे कापड [प्रती मिटर] १५.२४ रु., कपडे धुण्याचा साबण [प्रती बार] ८.२९ रु. आघोडीचा साबण ४.७५ रु. सुपारी ३९.९६ रु.

पायाभूत वर्षा १९६० बरोबर १०० धारून १९८७-८८ मध्ये नागपूर केंद्राकरिता सर्वसाधारण निर्देशांक ७२६ होता. नोव्हेंबर १९८८ पासून ग्राहक मूल्य निर्देशांकाचे आधार वर्षा १९६० वरून १९८२ असे बदलण्यात आले आहे. त्यामुळे १९८८-८९ वर्षाची सरासरी देण्यात आलेली नाही.

१५ शैक्षणिक सुविधा

१५.१ जिल्ह्यामध्ये १९८७-८८ वर्षात प्राथमीक शाळेची संख्या २९६ माध्यमीक शाळेची संख्या १३८, उच्च माध्यमीक शाळेची संख्या ४१ व सामान्य शिक्षण महाविद्यालयाची संख्या ८ आहे, दर लाख लोकांखेमागे प्राथमीक व माध्यमीक शाळा १३० आहे.

१५.२ सन १९८७-८८ मध्ये स्कूण विद्यार्थ्यांची संख्या २५७१८९ होती. त्यापैकी प्राथमीक शाळेमध्ये १४१६५० [५५.०७ टक्के] माध्यमीक शाळेमध्ये १०१२९८ [३९.३८ टक्के] व महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची संख्या ५ टक्के स्वदी होती.

१५.३ जिल्ह्यामध्ये इतर सोयीशिवाय तांत्रिक शिक्षणाच्या सोयी सुध्दा उपलब्ध आहेत. सेवागाँम येथे एक वैद्यकीय महाविद्यालय, एक तंत्रनिकेतन विद्यालय, दोन औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, एक अभियांत्रिकी महाविद्यालय, व नऊ डी.एड. महाविद्यालये जिल्ह्यामध्ये १९८७-८८ वर्षात अस्तीत्वात होती.

१५.४ प्रौढ शिक्षण

जिल्ह्यात पूर्णपणे साक्षरतेचा प्रसार व्हावा या दृष्टिकोणातून प्रौढ शिक्षणाचा कार्यक्रम, जिल्हा प्रौढ शिक्षण अधिका-यामार्फत राबविला जातो. सन १९८८-८९ मध्ये स्कूण ४६० प्रौढ शिक्षण केंद्रे अस्तित्वात होती. त्यापैकी सर्वात जास्त केंद्रे सभुद्रपूर व हिंगणघाट या तालुक्यात कार्यरत होती.

१६. सार्वजनिक आरोग्य सेवा

१६.१ सार्वजनिक आरोग्याच्या दृष्टिने वैद्यकीय सेवा ही शासनातर्फे जिल्हा परिषदेतर्फे, नगरपरिषदेतर्फे तसेच धर्मदाय संस्थेतर्फे उपलब्ध करून दिली जाते. वर्धा जिल्ह्यात सन १९८८ मध्ये स्कूण १४ रुग्णालये, ४५ दवाखाने २२ प्रसूतीगृहे व २६ प्राथमीक आरोग्यकेंद्रे कार्यरत होती.

जन्ममृत्युचे प्रमाण

वर्धा जिल्ह्यात सन १९८८ मध्ये स्कूण २००९२ जन्म, ७४८७ मृत्यु व ८०३ बालमृत्यु नोंदविल्या गेले. गाभीण भागात जन्ममृत्युंची नोंद काटेकोरपणे होत नसल्यामुळे हे प्रमाण कमी वाटते. परंतु जन्ममृत्युंची नोंद काटेकोरपणे होत नसल्यामुळे हे प्रमाण कमी वाटते. परंतु जन्ममृत्यु नमुना पाहणीमधील सरासरी आकडेवारीवरून वर्धा जिल्हाकरिता जन्माचे प्रमाण [दर हजारी] २१.७ व मृत्युचे प्रमाण ८.९५ आहे.

१६.२ कुंटूब कल्याण कार्यक्रम .

- १५ -

वर्धा जिल्ह्यामध्ये ३१-३-१९८९ रोजी एकूण ३३ कुंटूब नियोजन केंद्रे कार्यरत होती. तन १९८८-८९ मध्ये निर्बीजीकरण केलेल्यांची संख्या ६९८५ होती. यांत ५३३ पुरुषांसाठी क्रिया व ६४५२ स्त्रियांसाठी क्रिया समाविष्ट आहेत. शिवाय ७९६७ स्त्रिया लूप पध्दतीचा वापर करित अतल्याचे आढळते. लोकसंख्येला आळा घालण्याच्या दृष्टिने हा कार्यक्रम अत्यंत महत्वाचा आहे. एकूण जननक्षम जोडण्याची संख्या ५८३६७ स्वढी होती. याशिवाय मातावाल संगोपन कार्यक्रमांतर्गत लस टोचणीचा कार्यक्रम सुध्दा राबविण्यात आला. त्याबाबतची आकडेवारी डी.पी.टी. १८८२८, पोलीयो १६६२०, बी.सी.जी. २१४९८, गोवर ८७४३, डी.टी. २१२९२, विषमज्वर २२७६, धनुर्वात ४४०६३ इतकी आहे.

१७ कमजोर घाटकाचे कल्याण

१७.१ महाराष्ट्र शासनाच्या निरनिराळ्या उपक्रमांद्वारे कमजोर घाटकांच्या कल्याण करिता निरनिराळ्या योजना जिल्हास्तरावर राबविण्यात येतात. उदा० ग्रामीण विभागातील भूमीहिन मजुरांना जागा देणे व झोपड्या बांधणे, शेतीच्या विकासासाठी विहीरी बांधण्याकरिता व पंप बसविण्याकरिता कर्जे स्माने पैसा उपलब्ध करून देणे व त्या कर्जावर अनुदान देणे, तसेच मागासवर्गीयांचे कल्याणकरिता मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क देणे.

माध्यमीक शाळेत शिक्षणा-या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षावृत्त्या देणे, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षावृत्त्या देणे, माध्यमीक शालान्त परीक्षे-तर शिक्षावृत्त्या देणे. आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक सवलती, आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना माध्यमीक परीक्षे-तर स्तरावर गुणाव-ता शिक्षावृत्त्या देणे, याशिवाय समाजकल्याण विभागामार्फत बरेचसे इतर हि कार्यक्रम राबविले जातात.

१७.२ विशेष घटक योजना

माननीय पंतप्रधानांच्या २० सुत्राी कार्यक्रमांतर्गत बाब ७ मध्ये विशेष घटक योजना समाविष्ट करण्यात आली असून महाराष्ट्र शासनाच्या दिनांक १८-६-८२ च्या निर्णयान्वये ही योजना सुरु करण्यांत आली. या योजनेंतर्गत प्रत्येक पंचायत समितीमधून ७० या प्रमाणेे एकूण जिल्ह्यातून ५६० अनुसूचित जाती व नववृद्ध शेतकऱ्याची निवड करण्यात आली. ज्या अनुसूचित व नववृद्ध कुंटूबाजवळ ६ हेक्टर पर्यंत जमीन असेल आणि ज्या कुंटूबाचे शेतीव्यतीरिक्त वार्षिक उत्पन्न ३६०० रु. असेल अशाच कुंटूबाला ही योजना लागू आहे. अशा प्रत्येक कुंटूबाकरिता ९६५० रु. चे अनुदान ३ ते ४ वर्षांमध्ये जमीन सुधारणा, सुधारीत औजारे वेलजोडी व वेलगाडी, निवीष्टा संघ पुरवठा व लघुसिंचन या बाबीवर खर्च करण्याकरिता देण्यात येतात. १९८८-८९ मध्ये या योजनेवर ८४.६७ लाखां रुपये इतका खर्च झाला.

१७.३ एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम.

जिल्ह्यातील दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगणा-या कुटुंबांना आर्थिक सहाय्य देवून त्यांचे राहणीमान उच्चावण्याकरिता एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम राबविण्याचे केंद्र शासनाच्या धोरणानुसार ३० कलमी कार्यक्रमातील तीस-या कलमान्वये महाराष्ट्र शासनाने ठरविले आहे. वधा जिल्ह्यात दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगणा-या कुटुंबांची गणना मार्च, १९८२ ते जून १९८२ या काळात घेण्यात आली. जिल्ह्यामध्ये एकूण ५३,७५८ कुटुंबे दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगतात असे निदर्शनास आले. याचाच अर्धा म्हणजे जिल्ह्यात एकूण ४२ टक्के कुटुंबे ही दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगत आहेत. ह्या योजनेअंतर्गत दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबांना राष्ट्रीयकृत व इतर बँकाकडून कर्ज रुपाने मदत मिळवून देवून त्यांची आर्थिक परिस्थिती सुधारण्यास हातभार लावणे हा आहे. हा कार्यक्रम राबविण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने जिल्हा पातळीवर जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणांची निर्मिती केलेली आहे. या कार्यक्रमांतर्गत सन १९८८-८९ मध्ये १०२.०४ लाखा रु. खर्च करण्यात आला.

१७.४ संजय स्वावलंबन योजना

जिल्ह्यातील बेकारांना त्याचा स्वतंत्र व्यवसाय सुरु करण्याकरिता या योजने अंतर्गत महसूल विभागामार्फत रु. २५०० पर्यन्तच्या कजचि वाटप करण्यात येते. यासाठी प्रत्येक तालुक्यांत स्वतंत्र समिती स्थापना करण्यांत आलेली आहे.

१८. इतर

१८.१ जिल्हा परिषद, नगरपरिषद व ग्रामपंचायत यांचे उत्पन्न व खर्च.

अ] जिल्हा परिषद :- सन १९८८-८९ मध्ये जिल्हा परिषदेचे एकूण उत्पन्न १६७५.३९ लाखा रुपये व खर्च १६६४.५२ लाखा रु. म्हणजेच उत्पन्नाचा ९९.३५ टक्के खर्च झालेला आढळतो.

ब] नगरपरिषद :- वधा जिल्ह्यात एकूण ६ नगरपरिषदा आहेत. नगरपरिषदांची उत्पन्नाची साधणो म्हणजेच जकात कर, घारे व जमीन या वरील कर, नगरपालीकेचा मालम-तेपासून मिळालेले उत्पन्न व इतर उत्पन्न ही होय. सन १९८८-८९ मध्ये नगरपरिषदांचे एकूण उत्पन्न ७१९.७८ लाखा रु. व खर्च ६८७.९२ लाखा रु. म्हणजेच उत्पन्नाच्या ९५.५७ टक्के खर्च करण्यांत आलेला आढळतो.

क] ग्रामपंचायत :- वधा जिल्ह्यात एकूण ४९९ ग्रामपंचायती कार्यरत आहेत. त्या सर्वांचा एकत्रित विचार केला असता, सन १९८८-८९ ह्या वर्षामध्ये एकूण उत्पन्न ८७.१७ लाखा-रु. व खर्च ९२.०८ लाखा रु. इतका झालेला आढळतो.

१८.२ जिल्ह्यात प्रत्यक्षा जमा झालेला महसूल

महसूल विभागामार्फत जमीन महसूल गोळा करण्यात येतो. सन १९८८-८९ मध्ये जमीन महसूल ९.१५ लाखा रु. जमा करण्यात आला. वसुलीपात्रा रक्कमेच्या ६७.६२ टक्के वसुली झाली. करमणूक करापासून सन १९८८-८९ मध्ये एकूण उत्पन्न ४२.४५ लाखा रु. झाले.

याशिवाय जिल्ह्याला मिळालेले इतर कर, विक्री कर, वाहन कर नोंदणी फी, आयकरातील जिल्ह्याला मिळालेला वाटा तसेच विधूत व सिंचन यामासून मिळालेले उत्पन्न ही होत.

१८.३ गृह निर्माण योजना :

जिल्ह्यातील आधिकारद्वष्ट्या दुर्बल घाटकांसाठी " गृहनिर्माण योजना" नागपूर गृहनिर्माण विकास मंडळामार्फत राबविण्यात येते.

१८.४ वृत्तपत्रे व नियतकालिके.

वर्धा जिल्ह्यात ५ मराठी दैनिके, ३३ मराठी साप्ताहिके, ३ मराठी पाक्षिके व रूकूण ४ मराठी व हिंदी मासिके प्रकाशित करण्यात येतात. जिल्ह्यात १९८८-८९ वर्षात रूकूण ७१ मुद्रणालये आहेत.

१८.५ वाचनालये .

वर्धा जिल्ह्यामध्ये जिल्हा मुख्यालयात शासकीय ग्रंथगण्याची सोय उपलब्ध आहे. याशिवाय जिल्ह्यात निरनिराळ्या संस्थेकडून वाचनालये चालविण्यात येतात. यात " गांधी अध्ययन केंद्र " ह्या महत्त्वाच्या वाचनालयगणा प्रामुख्याने उल्लेख करावा लागेल.

१८.६ पोलीस व गुन्हे .

वर्धा जिल्ह्यामध्ये अंतर्गत सुरक्षात्मक दृष्टिने १५ पोलीस ठाणे ७ आऊट पोस्ट व ४ सबपोस्ट आहेत. सन १९८८ मध्ये १०६०५ गुन्हे नोंदविण्यात आली त्यापैकी सर्वात जास्त स्थानिक कायद्याखालील दखलपत्रे गुन्हे आहेत.

१८.७ करमणूक व प्रेक्षाणीय स्थळे.

ह्या जिल्ह्यामध्ये १० कायम स्वस्माची चित्रपटगृहे व ६ फिरती चित्रपटगृहे आहेत. दर लाखा लोकसंख्येमागे साधारणतः २ चित्रपटगृहे पडतात. वर्धा जिल्ह्यामध्ये प्रेक्षणीय स्थळे जरी नसली तरीपण दर्शनिय स्थळामध्ये सेवाग्राम व पवनार यांच्या उल्लेख करावा लागेल. सेवाग्राम " बापूकूटी " म्हणजे महात्मा गांधी यांचे वास्तव्याचे ठिकाण व पवनार येथे भुदान नेते "विनोबाजी भावे " यांचे आश्रम आहेत.

१८.८ रोजगार हमी योजना :

राज्य शासनाद्वारे रोजगार हमी योजना ही अत्यंत महत्त्वाची अशी योजना राबविण्यात येते. या योजनेनुसार दिनांक २० डिसेंबर, १९७४ रोजी विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहात मंजूर केलेल्या प्रस्तावातील तरतूदींना अनुषंग असलेल्या अशा विशीष्ट अटीवर शासकीय अकृषाल कामगारांना रोजगार हमीची तरतूद केलेली आहे. अशा कामगार हमी योजनेला महाराष्ट्र शासन सर्वात जास्त महत्त्व देते. रोजगार हमी योजनेअंतर्गत वर्धा जिल्ह्यामध्ये सन १९८८-८९ साली १४३.४२ रु. खर्च करण्यात आला.

भाग - २

तकते

१९८८ - ८९

अनुक्रमनिका [भाग २]

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८८-८९ या वर्षाकरिता .

अ.क्र.	तक्त्यांचा क्रमांक	विषय	पृष्ठ
१.	१.१	१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार क्षेत्रांमध् घारे व लोकसंख्या	१
२.	१.२	१९५१ ते १९८१ पर्यन्त लोकसंख्येमधील दशावाढिक फरक	३
३.	१.३	१९८१ च्या जनगणने प्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार गावाचे तालुकावार वर्गीकरण	४
४.	१.४	१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहराचे तालुकावार वर्गीकरण.	६
५.	१.५	१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे काम करणारे व काम न करणारे यांची संख्या.	७
६.	१.६	लोकसंख्येचे [अ] वयोगटानुसार [ब] धर्मानुसार वर्गीकरण.	११
७.	१.७	१९८१ जनगणनेनुसार अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व नवबौध्दकरिता आकडेवारी .	१२
८.	१.८	भिंती/छपरे यासाठी वापरलेल्या साधनसामुग्रीनुसार घाराचे वर्गीकरण . [जनगणना १९८१]	१४
९.	१.९	आकार व मालकीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण/नागरी क्षेत्रातील कुटूंबाचे वर्गीकरण १९८१ च्या जनगणनेनुसार .	१६
१०.	१.१०	अपंगतेनुसार जिल्ह्यातील अपंगाची संख्या १९८१ च्या जनगणनेनुसार.	१८
११.	१.११	जनगणना घारे आणि त्यांचा वापर , १९८१ च्या जनगणनेनुसार .	१९
<u>२. हवामान .</u>			
१२.	२.१	निवडक केंद्रातील पर्जन्य दिवसांची संख्या व एकूण पर्जन्य [१९८८]	२०
१३.	२.२	निवडक केंद्रातील कमाल व किमान तापमान[१९८८]	२३
<u>३. कृषी .</u>			
१४.	३.१	जमीनीचा वापर सन १९८३-८४ व ८५-८६ वर्षाकरिता	२३
१५.	३.२	तालुकावार निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्रा १९८३-८४ व १९८५-८६ वर्षाकरिता .	२६
१६.	३.३	मुख्य पिकाचे दर हेक्टरी उत्पन्न व एकूण उत्पादन १९८८-८९.	३०
१७.	३.४	विविध सांधानानी ओलीताखाली असलेले तालुकावार क्षेत्रा [१९८३-८४ व १९८५-८६]	३१
१८.	३.५	निरनिराळ्या पिकाखालील ओलीताचे तालुकावार क्षेत्रा १९८३-८४ व १९८५-८६ वर्षाकरिता	३२

क्र.	क्र.	विवरण	क्र.
१९.	३. ६[अ]	तालुकावार तिंयन विहीरी इतर विहीरी १९८३-८४ व १९८५-८६.	३४.
२०.	३. ६[ब]	कुपनलीका हातपंप आणि विद्युत पंप वर्ग १९८६-८७ ८७-८८, ८८-८९ करिता .	३५
२१.	३. ७	विहीरीखोरीज लघुपाटबंधा-यांची कामे १९८८-८९ या वर्षाकरिता .	३६
२२.	३. ८	भोठे व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्प [३०जून, १९८९ रोजीचे]	३७
२३.	३. ९	जिल्ह्यातील वहीत धारणा जमीनीची संख्या व त्याचे क्षेत्राफळ ओलीताखालील असलेल्या वहीतधारणा जमीन . ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्रा व वहीताच्या प्रकारानुसार आणि क्षेत्राफळ श्रेणीनुसार वहीतधारणा जमीनीची संख्या [कृषी गणना १९८०-८१]	३९
२४.	३. १०	जिल्ह्यातील कृषी विभागाक अवजारे[पशुगणना १९८२ नुसार]	४१
२५.	३. ११	दुष्काळ टंचाई , टंचाई सहस्य परिस्थितीची माहिती १९८८-८९ करिता .	४२
२६.	३. १२	जिल्ह्यातील टंचाईच्या पूर्वइतिहासानुसार कठिण व इतर टंचाईग्रस्त भागां ठरविण्याबाबत माहिती १९८८-८९ करिता .	४४
४. पशुसंवर्धन			
२७.	४. १	तालुकावार पशुधन [१९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे]	४५
२८.	४. २	जिल्ह्यातील पशुवैद्यकीय संस्थांची तालुकावार संख्या ८८-८९ .	५०
२९.	४. ३ [अ]	रोंगाच्या प्रकारानुसार पशुच्या मृत्युची संख्या ८८-८९	५२
३०.	४. ३	विविधा पशुवैद्यकीय संस्थांचे कार्य १९८८-८९ .	५३
३१.	४. ४	जिल्ह्यातील मान्यताप्राप्ते पशुवधगृहे आणि प्रत्येक पशुवध-गृहात क-तल केलेल्या पशुची संख्या ८८-८९.	५४
३२.	४. ५	जिल्ह्यातील वनक्षेत्रा १९८८-८९ .	५५
३३.	४. ६	जिल्ह्यातील मुख्य व गौण वन उत्पादने १९८८-८९	५६
३४.	४. ७	जिल्ह्यातील भुजल मत्स्यव्यवसाय ८८-८९ .	५७
५. रोजगार उद्योग खानिकर्म वीज व आर्थिक गणना १९८० [विगर कृषी अस्थापना]			
३५.	५. १	कारखान्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या १९८८.	५८
३६.	५. २	चालू कारखान्याचे कामगारांच्या संख्येनुसार उद्योग निहाय वर्गीकरण १९८८ .	६०
३७.	५. ३	कामाच्या दिवसाच्या संख्येनुसार कारखान्याचे वर्गीकरण [१९८८] .	६२
३८.	५. ४	उद्योगाच्या महत्त्वाच्या बाबींची आकडेवारी [८७-८८]	६४
३९.	५. ५	जिल्ह्यातील रोजगार विणमय केंद्रातील आकडेवारी [१९८८]	६५
४०.	५. ६	व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यक्रम [८८-८९]	६७

१	२	३	४
४१.	५. ७	जिल्ह्यातील कर्मचाऱ्यांची संख्या [१९८७]	६८
४२.	५. ८	निरनिराळ्या उद्योगातील रोजगार [३१ मार्च, १९८९]	६९
४३.	५. ९	जिल्ह्यातील विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची व गावांची संख्या व त्यांची लोकसंख्या [३१ मार्च, १९८७, १९८८, १९८९]	७०
४४.	५. १०	विजेचा वापर [१९८८-८९]	७१
४५.	५. ११	आर्थिक गणना १९८० विंगर कृषी अस्थापना, अस्थापना व स्वकार्यरत उद्योगासह.	७२
४६.	५. १२	प्रमुखा उद्योग गटानुसार विंगर कृषी अस्थापनाची संख्या [१९८०]	७३
४७.	५. १३	महत्वाच्या उद्योग गटानुसार विंगर कृषी अस्थापनाची संख्या [१९८०]	७४
४८.	५. १४	महत्वाच्या उद्योग गटानुसार विंगर कृषी अस्थापनाची कामगारांची संख्या [१९८०]	७५
४९.	५. १५	विंगर कृषी सहकारी अस्थापना [सर्व उद्योग गट एकत्र १९८०]	७६
५०.	५. १६	प्रमुखा उद्योग गटानुसार सहकारी औद्योगिक संस्था व रोजगार याची संख्या.	७७
५१.	५. १७	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या गटातील संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणाऱ्या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	७८
५२.	५. १८	घाऊक व फिस्क्रीड व्यापार संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	७९
५३.	५. १९	सामूहिक सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	८०
५४.	५. २०	सर्व उद्योगगट सिडून एकत्र संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	८१
५५.	६. १	विबीध प्रकारच्या सहकारी संस्था [१९८८-८९]	८२
५६.	६. २	जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या संस्थांची माहिती [३०-६-८९]	८४
५७.	६. ३	जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांची शेखा-परीक्षा वर्गप्रमाणे वर्गवारी [३०-६-८९]	८५
५८.	६. ४	जिल्ह्यातील राज्य आणि जिल्हा पातळीवरील सहकारी पंचाचे कार्य [३०-६-८९]	८६
५९.	६. ५	जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषी सहकारी संस्थांचे कार्य [३०-६-८९]	८७
६०.	६. ६	जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थांचे कार्य ३०-६-८९	८९
६१.	६. ७	जिल्ह्यातील लॅम्पस संस्थांचे कार्य [३०-६-८९]	९१

६२.	६.८	जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषी सहकारी संस्थानी दिलेली पीक कर्जे [३०-६-८९]	९३
६३.	६.९	जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थानी दिलेले पीक कर्जे [३०-६-८९]	९४
६४.	६.१०	जिल्ह्यातील आर्थिक शेतकरी संस्थानी दिलेले पीक कर्जे [३०-६-८९]	९५
६५.	६.११	जिल्ह्यातील विमर कृषी पत्र संस्थांचे कार्य ३०-६-८९	९६
६६.	६.१२	जिल्ह्यातील जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्थोचे कार्य [३०-६-८९]	९७
६७.	६.१३	जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्थांचे कार्य ३०-६-८९	९९
६८.	६.१४	जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्थांचे महत्वाचे कार्य ३०-६-८९	१०१
६९.	६.१५	जिल्ह्यातील नियंत्रित बाजारपेठेची माहिती ३०-६-८९	१०३
७०.	६.१६	जिल्ह्यातील सावकारांची संख्या आणि त्यांनी दिलेले कर्जे. ३०-७-८९	१०६

७. वैद्याकीय व आरोग्य सेवा

७१.	७.१	सार्वजनिक व अर्धसहाय्यीत संस्थांमार्फत उपलब्ध असलेल्या वैद्याकीय सुविधांची तालुकावार माहिती १९८८ करिता	१०७
७२.	७.२	नोंदणी केलेल्या जन्म मृत्यूची संख्या [१९८८]	१०८
७३.	७.३	जिल्ह्यातील विविध कारणांमुळे मृत्यूची संख्या [१९८८]	११०
७४.	७.४	माता बाल संगोपन कार्यक्रमांतर्गत लस टोचणी [१९८८]	१११
७५.	७.५	जिल्ह्यातील कुटूंब नियोजन केंद्रांची संख्या [३१-३-८९]	११३

८. शिक्षण

७६.	८.१	१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार साक्षरता	११५
७७.	८.२	शैक्षणिक संस्था व शिक्षकांची व विद्यार्थ्यांची संख्या [१९८७-८८]	११७
७८.	८.३	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची स्तर निहाय संख्या आणि मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची वर्गवारी [३०-९-८७]	११८
७९.	८.४	इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था [८७-८८]	१२०
८०.	८.५	आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्यांना मिळणारी मोफत शिक्षणाची सवलत १९८७-८८	१२१
८१.	८.६	प्राथमिक शिक्षणावरील खर्च १९८८-८९	१२२
८२.	८.७	जिल्ह्यातील व्यवसाय मार्गदर्शन [कनिष्ठ विद्यालय] व तांत्रिक शाळा [१९८८-८९]	१२३
८३.	८.८	जिल्ह्यातील पौढ शिक्षण केंद्रे १९८८-८९	१२४
८४.	८.९	शिक्षकाकरिता प्रशिक्षण संस्था [३०-९-८७]	१२५

१	२	३	४
---	---	---	---

९. वाहतूक व दळणावळण :

८५.	९.१	रेल्वे मार्गाची लांबी [३१ मार्च, १९८९ अखोर]	१२६
८६.	९.२	प्रकार व पृष्ठ भाग यानुसार रस्त्यांची लांबी [३१ मार्च, १९८९ अखोर]	१२७
८७.	९.३	जिल्ह्यातील वापरात असलेल्या मोटार वाहनाची संख्या. [३१-३-८९]	१२८
८८.	९.४	भारत सरकार राज्य मार्ग परिवहन मंडळाची [प्रवासी] वाहतूक आकडेवारी [१९८८-८९]	१२९
८९.	९.५	महत्वाच्या रस्त्यावरील वाहतूक गणना [१९८८ करिता]	१३०
९०.	९.६	पोस्ट , तारधारे , व दुरध्वनी यांची आकडेवारी [१९८८-८९].	१३४

१०. स्थानीक संस्था ,

९१.	१०.१	स्थानीक संस्थांचे उत्पन्न व खर्च [१९८८-८९]	१३५
९२.	१०.२	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च [—"—]	१३६
९३.	१०.३	जिल्हा परीषदेचे उत्पन्न व खर्च [—"—]	१३८
९४.	१०.४	नगर पालिकेचे उत्पन्न व खर्च [—"—]	१४०
९५.	१०.५	जिल्ह्यातील नगरपरिषद क्षेत्रातील इमारतीची वापरानुसार संख्या व त्यापैकी निवासे-तर उपयोग असणा-या इमारती अगस्त्याच्या भागांमध्ये घालण्यास उद्योग / व्यवसायासंबंधी माहितीवर्षा [१९८३-८४]	१४२

११. योजना

९६.	११.१	विविध विकास शिष्टाखाली झालेला योजना अंतर्गत खर्च [१९८८-८९]	१४५
९७.	११.२	योजनेखालील महत्वाचे भौतिक साधने [१९८८-८९]	१४६
९८.	११.३	रोजगार हमी योजना [१९८८-८९]	१५२
९९.	११.४	रोजगार हमी योजनेखालील घेतलेली कामे व त्यावरील रोजगारासाठी खर्च [१९८८-८९]	१५३
१००.	११.५	पिण्याच्या पाण्याच्या सोई व टंचाईसंबंधी केलेल्या उपाय योजना [१९८८-८९]	१५४
१०१	११.६	संकरित व अधिक उत्पन्न देणा-या पिकांच्या जाती व त्याखालील क्षेत्रा १९८८-८९ .	१५५
१०२	११.७	सातायनीक खाताचे वाटप [१९८८-८९]	१५६
१०३	११.८	जिल्ह्यातील साखार कारखाने [१९८८-८९]	१५७
१०४	११.९	दुग्धा संस्थांची माहिती [१९८८-८९]	१५८
१०५	११.१०	अवघनि प्रणाव कार्यक्रमाची प्रगती [१९८८-८९]	१५९
१०६	११.११	एकात्मिक आदीवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती त्यावरील तरतूद व खर्च १९८८-८९.	१६०
१०७	११.१२	२० कलमी कार्यक्रम [१९८८-८९]	१६१
१०८.	११.१३	विशेष घटक योजना [१९८८-८९]	१६२

१ २ ३ ४

१२ किंमती व निर्देशांक

१०९	१२.१	निवडक शेतीमात्राच्या सरासरी घाऊक किंमती [१९८८]	१६३
११०	१२.२	जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणाच्या महत्वाच्या वस्तुच्या सरासरी किरकोळ किंमती [१९८८]	१६४
१११	१२.३	कामगारांचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक [१९८८-८९]	१६९

१३ न्याय व प्रशासन

११२	१३.१	जिल्ह्यातील पोलीस दलांची एकूण संख्या [१९८८]	१७०
११३	१३.२	गुन्ह्यासंबंधी आकडेवारी [१९८८]	१७१
११४	१३.३	तुरुंगांत दाखल केलेले गुन्हेगार [१९८८-८९]	१७३
११५	१३.४	तुरुंगांत दाखल झालेल्या गुन्हेगारांचे त्रयोन्यायानुसार व शैक्षणिक पात्रांनुसार वर्गीकरण [१९८८-८९]	१७४
११६	१३.५	दिवानगी व फौजदारी न्यायालयात निकालात काढलेली कामे [१९८८ - ८९]	१७५

१४ बँक व्यवसाय व विमा

११७	१४.१	बँक कार्यालये, वर्गीकृत बँकांची संख्या त्यांच्या ठेवी व कर्जे [१९८८]	१७६
११८	१४.२	संयुक्त भांडवली संस्था [३१-३-८९]	१७७
११९	१४.३	उत्तरविलेख्या विमापत्राची संख्या व विम्याची रक्कम [१९८८ - ८९]	१७८

१५ संकिर्ण

१२०	१५.१	चित्रापट गृहाची आकडेवारी [१९८८-८९]	१७९
१२१	१५.२	जिल्ह्यातील गोळा केलेली अल्प वयतीची रक्कम [१९८७-८८ व १९८८-८९]	१८०
१२२	१५.३	गोळा केलेला तालुकावार जमीन महसूल [१९८८-८९]	१८१
१२३	१५.४	छापखाने व छापलेली प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे आणि नियतकालिके [३१ मार्च, ८९]	१८२
१२४	१५.५	स्वस्त धान्य दुकानांना पुरविलेले तांदूळ, गहू, साखर [१९८८-८९]	१८३
१२५	१५.६	मागणी व वसूल केलेली धान्य [१९८८-८९]	१८४
१२६	१५.७	१९८४ मधील लोकसभा निवडणूक या संबंधी आकडेवारी	१८५
१२७	१५.८	अधिकारी व प्रवासी यांच्यासाठी असलेल्या वंगल्याची तालुकावार यादी [३१-३-८९]	१८६
१२८	१५.९	रेल्वे स्थानकाची तालुकावार यादी ३१ मार्च, १९८९	१८७
१२९	१५.१०	निवडक निर्देशांकाचा कल. [१९८८-८९]	१८८

तक्ता क्रमांक १.१

१९८१ चे जनगणनेनुसार तालुकावार क्षेत्राफळ, घारे व लोकसंख्या
जिल्हा-वर्धा. [आकडे हजारात]

- १ -

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	एकूण गा.भी.ण नागरी	क्षेत्र चौ. कि. मी.	घरे कि. मी. मध्ये लोकसंख्या	गावांची संख्या		शहरांची संख्या	वापरा तील निवास गृहांची संख्या	कुटुंबांची संख्या	लोकसंख्या		
					वस्ती असले	ओसाड				एकूण	पुरुष	स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा एकूण	एकूण	६३१०.०	१४७	१०१५	३५६	६	१७८	१८३	२२७	४७६	४५१
		गा.भी.ण	६२८०.२	१११	१०१५	३५६	—	१३६	१३९	६२५	३५६	३३९
		नागरी	२२.८	७७३३	—	—	६	४३	४३	२३२	१२०	११२
१.	वर्धा	एकूण	७९१	२५८	११६	३७	१	३८	४०	२०४	१०५	९९
		गा.भी.ण	७८३	१४९	११६	३७	—	२२	२३	११५	५९	५६
		नागरी	८	११०६२	—	—	१	१६	१७	८९	४६	४३
२.	देवळी	एकूण	६५५	१८८	१०३	४३	२	२४	२४	१२३	६३	६०
		गा.भी.ण	६४९	१२४	१०३	४३	—	१६	१६	८०	४१	३९
		नागरी	६	७१५४	—	—	२	८	८	४३	२२	२१
३.	सेलू	एकूण	६६५	१४७	१३९	३३	१	१९	२०	९८	५०	४८
		गा.भी.ण	६५८	१३३	१३९	३३	—	१७	१८	८८	४५	४३
		नागरी	७	१४१५	—	—	१	२	२	१०	५	५
४.	आर्वी	एकूण	९९९	१२०	१६४	५७	१	२४	२४	१२०	६२	५८
		गा.भी.ण	९९६	८९	१६४	५७	—	१८	१८	८९	४६	४३
		नागरी	३	१०३७३	—	—	१	६	६	३१	१६	१५
५.	आष्टी	एकूण	४९८	१२०	९३	५९	—	१२	१२	६०	३१	२९
		गा.भी.ण	४९८	१२०	९३	५९	—	१२	१२	६०	३१	२९
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक १.१ [पुढे चालू]

- २ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
६.	करंजा	स्कूण	८०८	८६	१०२	१६	—	१४	१५	७०	३६	३४
		ग्रामीण	८०८	८६	१०२	१६	—	१४	१५	७०	३६	३४
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	द्विगणाघाट	स्कूण	९०७	१७८	१२९	५७	१	३०	३१	१६१	८३	७८
		ग्रामीण	९०१	११४	१२९	५७	—	१९	२०	१०२	५२	५०
		नागरी	६	९८४६	—	—	१	११	११	५९	३१	२८
८.	समुद्रपूर	स्कूण	९८१	९२	१६९	५४	—	१७	१७	९१	४६	४५
		ग्रामीण	९८१	९२	१६९	५४	—	१७	१७	९१	४६	४५
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टीप :- १] जिल्ह्याच्या क्षेत्राफळाची माहिती सर्व्हेअर जनरल ऑफ इंडीया यांचे कार्यालयाकडून व तालुकावार क्षेत्राफळाची माहिती राज्याच्या भूमी अभिलेखा कार्यालयाकडून घेतली असल्यामुळे तालुकावार क्षेत्रीय जिल्ह्याच्या क्षेत्राफळाशी जुळेल असे नाही.

२] आकडे पूर्णांकांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन .

तक्ता क्रमांक १-२

- ३ -

१९५१ ते १९८१ पासूनचा लोकसंख्येमधील दशावधिक फरक
जिल्हा- वधा
[लोकसंख्येचे आकडे हजाराने]

जिल्हा / तालुका	वर्ष	एकूण व्यक्ती			पुरुष			स्त्रिया			दर चौ. कि.मी. मधील लोकसंख्या	दशावधिक फरकाची टक्केवारी		
		एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी		एकूण	ग्रामीण	नागरी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
जिल्हा	१९८१	९२७	६९५	२३२	४७६	३५६	१२०	४५१	३३९	११२	१४७	१८.८६	१८.१२	२१.१४
	१९७१	७८०	५८९	१९१	४००	३००	१००	३८०	२८९	९१	१२४	२२.९१	२१.५२	२७.३९
तालुका	१९६१	६३९	४८४	१५०	३३३	२४५	८८	३११	२४०	७२	१०१	१७.७०	१७.२४	१९.२०
	१९५१	५३९	४१३	१२७	२७२	२०७	६५	२६७	२०६	६१	८५	३.७७	१.४१	२५.३६
१. वधा	१९८१	४२५	२८३	१४१	२१९	१४६	७३	२०६	१३८	६८	२०१	१८.८६	१९.५४	१७.५१
	१९७१	३५७	२३७	१२०	१८५	१२१	६४	१७३	११६	५७	१६९	२४.२०	२०.९२	३१.२२
	१९६१	२८८	१९६	९२	१४७	९९	४८	१४०	९७	४३	१३६	१४.७०	९.०५	२९.०२
	१९५१	२५१	१८०	७१	१२७	९०	३७	१२४	८९	३४	११९	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
	१९८१	२४९	२१८	३१	१२८	११२	१६	१२२	१०६	१५	१०८	१४.४२	१४.००	१७.४६
२. आर्वी	१९७१	२१८	१९१	२७	१११	९७	१४	१०७	९४	१३	९४	२१.४८	२१.२२	२३.३५
	१९६१	१७९	१५८	२१	९१	८०	११	८८	७८	११	७८	२४.४६	२८.८८	३.१५
	१९५१	१४४	१२२	२२	७३	६२	११	७१	६१	११	६२	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
	१९८१	२५३	१९४	५९	१२९	९९	३१	१२३	९५	२८	१३४	२३.८१	२०.९५	३३.२०
३. हिंगण घाट	१९७१	२०४	१६०	४४	१०४	८१	२३	१००	७९	२१	१०८	२२.२०	२२.७७	२०.२२
	१९६१	१६७	१३०	३७	८४	६५	१९	८३	६५	१८	८९	१६.४८	१७.६८	१२.२४
	१९५१	१४४	१११	३३	७२	५५	१७	७२	५६	१६	७६	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.

- टीप:- १] आंकडे पुष्पांकांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.
२] तक्त्यात दर्शविलेले तालुके, तालुक्याच्या पुनर्रचनेपुर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.
आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

तक्ता क्रमांक १.३

- ४ -

१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार गावांचे तालुकावार वर्गीकरण
जिल्हा- वार्धा . [लोकसंख्या श्रेढ्यात]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ती असलेली गावे											
		२०० पेक्षा कमी संख्या	२०० ते ४९९	५०० ते ९९९	१००० ते १९९९	२००० ते ४९९९	५००० ते ९९९९	१०००० ते १९९९९	२०००० ते ४९९९९	५०००० ते ९९९९९	१००००० ते १९९९९९	२००००० ते ४९९९९९	५००००० ते ९९९९९९
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
	जिल्हा एकूण तालुका	२५०	१५८	२९३	१००४	२५६	१७६६	१६०	२०८४	४७	१३३०	९	६०९
१.	वार्धा	२०	११	२२	७९	३४	२४३	२७	३५०	९	२९३	३	१७९
२.	देवळी	१४	७	२८	१००	३२	२१४	२०	२४९	६	१४२	१	९१
३.	सेलू	४८	२५	३४	१०८	३१	२१५	१७	२३२	५	१७१	२	१२६
४.	आर्वी	५७	२७	५०	१७१	२९	१९५	१९	२२२	१०	२७१	—	—
५.	आष्टी	३४	२०	२३	७०	१९	१४०	१४	२३४	२	५२	१	८१
६.	कारंजा	२४	१८	२१	७६	३४	२३४	१९	२२७	३	७६	१	६७
७.	हिंगणघाट	२०	१८	३९	१४७	३३	२४२	२९	३७३	७	१८२	१	६५
८.	समुद्रपूर	३३	३२	७६	२५३	४४	२८३	१५	१९७	५	१४३	—	—

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक १.३ [पुढे चालू]

- ५ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	१०,००० आणी त्याहून जास्त		एकूण		ओसाड गावांची संख्या
		संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	
१	२	१५	१६	१७	१८	१९
	जिल्हा एकूण	—	—	१०१५	६९५१	३५६
	तालुका					
१.	वर्धा	—	—	११४	११५५	३७
२.	देवळी	—	—	१०२	८०३	४३
३.	सेलू	—	—	१३७	८७७	३३
४.	आर्वी	—	—	१६५	८८६	५७
५.	आष्टी	—	—	९३	५९७	५९
६.	कारंजा	—	—	१०२	६९८	१६
७.	हिंगणघाट	—	—	१२९	१०२७	५७
८.	सधुद्रपूर	—	—	१७३	९०८	५४

टीप :- १] तक्त्यात दर्शविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुनर्रचनेनुसार आहेत.

२] आकडे पुणर्कांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार :- १९८१-जनगणना प्रकाशन .

तक्ता क्रमांक-१.४

संख्या ४८

१९८१ च्या जनगणने प्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहरांचे तालुकावार वर्गीकरण
जिल्हा-वर्धा [लोकसंख्या "०००"]

अ.क्र.	तालुका	लोकसंख्येप्रमाणे शहरांची संख्या													
		५००० पेक्षा कमी		५००० ते ९९९९		१०,००० ते १९,९९९		२०,००० ते ४९,९९९		५०,००० ते ९९,९९९		१००,००० व त्याहून अधिक		एकूण शहरे	
		संख्या	लोक-संख्या	संख्या	लोक-संख्या	संख्या	लोक-संख्या	संख्या	लोक-संख्या	संख्या	लोक-संख्या	संख्या	लोक-संख्या	संख्या	लोक-संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
	वर्धा जिल्हा														
	एकूण	—	—	१	१०	१	१२	२	६२	२	१४७	—	—	६	२३१
१.	वर्धा	—	—	—	—	—	—	—	—	१	८८	—	—	१	८८
२.	देवळी	—	—	—	—	१	१२	१	३१	—	—	—	—	२	४३
३.	सेलू	—	—	१	१०	—	—	—	—	—	—	—	—	१	१०
४.	आर्वी	—	—	—	—	—	—	१	३१	—	—	—	—	१	३१
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	—	—	—	—	—	—	—	—	१	५९	—	—	१	५९
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन .

तक्ता क्रमांक १.५

१९८१ च्या जनगणनेनुसार काम करणारे व काम न करणारे यांची संख्या
जिल्हा-वधा [आकडे शिकड्यांत]

अ.क्र.	काम करणा-यांची वर्ग	गा.पिण नागरी सकूण	जिल्हाची सकूण	तालुके								
				वधा			देवळी			सेलू		
				व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१	शेतकरी	गा.पिण नागरी सकूण	११०८ ४२ ११५०	१४० १० १५०	१०२ ९ १११	३८ १ ३९	१०४ ९ ११३	८१ ८ ८९	२३ १ २४	१३७ ६ १४३	१०१ ५ १०६	३६ १ ३७
२	शेतमजूर	गा.पिण नागरी सकूण	१८०४ १०३ १९०७	२९९ १७ ३१६	१४० ११ १५१	१५९ ६ १६५	२३४ २८ २६२	१०७ १४ १२१	११७ १४ १३१	२३२ १३ २४५	१०८ ७ ११५	१२४ ६ १३०
३	धारणी उद्योग वस्तु निर्माण प्रक्रीया सेवा व दुरुस्ती इत्यादी	गा.पिण नागरी सकूण	५८ १९ ७७	११ ८ १९	९ ६ १५	२ २ ४	६ २ ८	४ २ ६	२ — २	७ २ ९	६ २ ८	१ — १
४	इतर काम करणारे [*]	गा.पिण नागरी सकूण	३८५ ४५५ ८४०	९४ १८३ २७७	८३ १६५ २४८	११ १८ २९	४१ ८२ १२३	३५ ७४ १०९	६ ८ १४	५१ १२ ६३	४७ ११ ५८	४ १ ५
५	सकूण काम करणारे	गा.पिण नागरी सकूण	३३५४ ६१९ ३९७३	५४४ २१८ ७६२	३३४ १९१ ५२५	२१० २७ २३७	३७५ १२० ४९५	२२७ ९८ ३२५	१४८ २२ १७०	४२७ ३३ ४६०	२६२ २५ २८७	१६५ ८ १७३

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक १.५ [पुढे चालू]

- ८ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
६. सिमांतीक काम करणारे	ग्राभीणा	१८९	२५	५	२०	२२	५	१७	१३	३	१०	
	नागरी	२९	६	३	३	१०	४	६	२	—	२	
	एकूणा	२१७	३१	८	२३	३२	९	२३	१५	३	१२	
७. एकूणा काम न करणारे	ग्राभीणा	३४०९	५८६	२५३	३३३	४०६	१७९	२२७	४३७	१८८	२४९	
	नागरी	१६९७	६६१	२६७	३२४	२९९	१२०	१७९	६४	२७	३७	
	एकूणा	५०७६	१२४७	५२०	७२७	७०५	३९९	४०६	५०१	२१५	२८६	
८. एकूणा लोकसंख्या	ग्राभीणा	६९५१	११५५	५९२	५६३	८०३	४११	३९२	८७७	४५३	४२४	
	नागरी	२३१५	८८५	४६१	४२४	४२९	२२१	२०८	९९	५१	४७	
	एकूणा	९२६६	२०४०	१०५३	९८७	१२३२	६३२	६००	९७६	५०४	४७१	

पुढे चालू .....

अ.क्र.	काम करणाऱ्यांचा वर्ग	ग्रामीण/नागरी/एकूण	तालुके															
			आर्वी			आष्टी			कारंजा			हिंगणघाट			समुद्रपूर			
			व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	
१. शेतकरी	ग्रामीण	१२४	८४	४०	२४	६८	२६	१५५	१०६	४२	१५०	१११	३२	२०४	१५०	५४		
	नागरी	१०	२	१	—	—	—	—	—	—	७	६	१	—	—	—		
	एकूण	१३४	८६	४१	२४	६८	२६	१५५	१०६	४२	१५७	११७	४०	२०४	१५०	५४		
२. शेतमजूर	ग्रामीण	२५८	१२३	१३५	१५२	७२	८०	१५५	७३	८२	२६७	११५	१५२	२१७	२४	१२३		
	नागरी	३५	१८	१७	—	—	—	—	—	—	१०	५	५	—	—	—		
	एकूण	२९३	१४१	१५२	१५२	७२	८०	१५५	७३	८२	२७७	१२०	१५७	२१७	२४	१२३		
३. धारगुती उद्योग वस्तु निर्माण प्रक्रीया सेवा व दुस्तती ईत्यादी	ग्रामीण	६	७	१	५	४	१	५	४	१	८	७	१	८	७	१		
	नागरी	३	२	१	—	—	—	—	—	—	५	४	१	—	—	—		
	एकूण	११	९	२	५	४	१	५	४	१	१३	११	२	८	७	१		
४. इतर काम करणारे [x]	ग्रामीण	५२	५३	६	२४	२०	४	३३	२२	४	६६	५२	७	१६	१३	३		
	नागरी	५४	५०	४	—	—	—	—	—	—	१२४	११५	२	—	—	—		
	एकूण	११३	१०३	१०	२४	२०	४	३३	२२	४	१९०	१७४	९	१६	१३	३		
५. एकूण काम करणारे	ग्रामीण	४४२	२६७	१८२	२७५	१६४	१११	३४८	२१२	१३६	४२१	२२२	१२२	४४५	२६४	१८१		
	नागरी	१०२	७२	२३	—	—	—	—	—	—	१४६	१३०	१६	—	—	—		
	एकूण	५४४	३३९	२०५	२७५	१६४	१११	३४८	२१२	१३६	५६७	३५२	१३८	४४५	२६४	१८१		

तक्ता क्रमांक १.५ [पुढे चालू]

- १० -

१.	२.	३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.	२१.	२२.	२३.	२४.	२५.	२६.	२७.	२८.
६.	सिभांतीक काम करणारे	ग्रामीण नागरी एकूण	३५ २ ३७	१० १ ११	२५ १ २६	१५ — १५	५ — ५	१० — १०	१६ — १६	५ — ५	११ — ११	३३ ९ ४२	५ ५ १०	२८ ४ ३२	२९ — २९	४ — ४	२५ — २५
७.	एकूण काम न करणारे	ग्रामीण नागरी एकूण	४०२ २०७ ६०९	१७८ ८० २५८	२२४ १२७ ३५१	३०७ — ३०७	१३८ — १३८	१६९ — १६९	३३४ — ३३४	१३८ — १३८	१९६ — १९६	५०३ ४३६ ९३९	२२६ १७२ ४०४	२७७ २६४ ५४१	४३४ — ४३४	१९४ — १९४	२४० — २४०
८.	एकूण लोकसंख्या	ग्रामीण नागरी एकूण	८८६ ३११ ११९७	४५५ १६० ६१५	४३१ १५१ ५८२	५९७ — ५९७	३०७ — ३०७	२९० — २९०	६९८ — ६९८	३५५ — ३५५	३४३ — ३४३	१०२७ ५९१ १६१८	५२३ ३०६ ८२९	५०४ २८४ ७८८	९०८ — ९०८	४६२ — ४६२	४४६ — ४४६

टीप :- १] [x] यात पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळबाग आणि तत्संबंधी क्षेत्रा तसेच खाण व दगड काम करणा-यांचा / समावेश आहे. त्याप्रमाणे बांधकाम व्यापार व वाणिज्य, परिवहन साधने व दळणावळण धारगुती उद्योगाखोरीज वस्तु निर्माण प्रक्रिया सेवा व दुरुस्ती व इतर यांचा समावेश आहे.

२] आकडे पुष्कांत केल्याने बरजा जुळणार नाहीत.

३] नवीन तालुक्यानुसार माहिती देण्यात आली आहे.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

तक्ता क्रमांक १.६

- ११ -

लोकसंख्येचे [अ] वयोगटानुसार व [ब] धामानुसार वर्गीकरण
जिल्हा- वधा [आकडे शोकडयात]
[अ] वयोगटानुसार लोकसंख्या

बाब	सर्ववयोगट	०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४९	५०-५९	६० व त्यावरील	वय अनिर्दि शिले.
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
एकूण	९२६६	३५४२	९०७	७७६	६२०	५३३	५३२	९३७	६८०	७३०	९
ग्रामीण	६९५१	२६६०	६४६	५५५	४४९	३९८	४०७	७२२	५२८	५७७	९
नागरी	२३१५	८८२	२६१	२२१	१७१	१३५	१२५	२१५	१५२	१५३	—

[ब] धामानुसार लोकसंख्या [आकडे शोकडयात]

बाब	सर्वधर्म	बौध्द	छिश्चन	हिंदू	जैन	मुस्लीम	शिखा	इतर	धर्म न सांगणारे
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
एकूण	९२६६	१२९०	१४	७५२४	५५	३७४	६	३	—
ग्रामीण	६९५१	१०२८	७	५७१५	१३	१८२	३	३	—
नागरी	२३१५	२६२	७	१८०९	४२	१९२	३	—	—

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन .

तक्ती क्रमांक १.७

- १२ -

१९८१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व नवबोधद करिता आकडेवारी
जिल्हा- वर्धा [आकडे हजारात]

जिल्हा/ तालुका	सकूण ग्रामीण नागरी	अनुसूचित जाती			अनुसूचित जमाती			नवबोधद			सकूण		
		व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
जिल्हा	सकूण	३६	११	१८	१४२	७३	७०	१०	५	५	१८८	९७	९३
वर्धा	ग्रामीण	२४	१२	१२	१२२	६२	६०	१०	५	५	१५६	७९	७७
	नागरी	१२	६	६	२०	११	१०	—	—	—	३२	१७	२६
तालुका													
१. वर्धा	सकूण	८	४	४	२१	११	१०	—	—	—	२९	१५	१४
	ग्रामीण	४	२	२	१६	८	८	—	—	—	२०	१०	१०
	नागरी	४	२	२	६	३	३	—	—	—	१०	५	५
२. देवळी	सकूण	६	३	३	१९	९	९	—	—	—	२५	१२	१२
	ग्रामीण	४	२	२	१४	७	७	—	—	—	१८	९	९
	नागरी	२	१	१	५	२	२	—	—	—	६	३	३
३. तेलू	सकूण	३	२	१	१८	१०	९	—	—	—	२१	१२	१०
	ग्रामीण	२	१	१	१६	८	८	—	—	—	१८	९	९
	नागरी	१	१	१	२	२	१	—	—	—	३	३	२
४. आर्वी	सकूण	६	३	३	२४	१२	१२	—	—	—	३०	१५	१५
	ग्रामीण	४	२	२	२१	११	१०	—	—	—	२५	१३	१२
	नागरी	२	१	१	३	१	२	—	—	—	५	२	३

पुढे चालू .....

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
५.	आष्टी	स्कूण	२	१	१	१०	५	५	—	—	—	१२	६	६
		ग्रामीण	२	१	१	१०	५	५	—	—	—	१२	६	६
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	स्कूण	३	२	१	१६	८	८	—	—	—	१९	१०	९
		ग्रामीण	३	२	१	१६	८	८	—	—	—	१९	१०	९
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगण-घाट	स्कूण	६	३	३	१९	१०	१०	—	—	—	२५	१३	१३
		ग्रामीण	३	१	२	१४	७	७	—	—	—	१७	८	९
		नागरी	३	१	१	६	३	३	—	—	—	९	४	४
८.	संभुद्रपूर	स्कूण	२	१	१	१५	८	७	—	—	—	१७	९	८
		ग्रामीण	२	१	१	१५	८	७	—	—	—	१७	९	८
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टिप :-

१] आकडे पुनर्कांत केल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाही.

२] नवबौद्धांची आकडेवारी तालुकावार उपलब्ध नसल्याने ती जिल्ह्याकरिता दिलेली आहे .
स्कूण जिल्हा बेरजेत ती समाविष्ट आहे .

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन .

भिंती/ छपरे यासाठी वापरल्या साधन सामुग्रीनुसार घराचे
[१९८१ च्या जनगणनेनुसार] वर्गीकरण
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	बाब	रूपा	संख्या
१	२	३	४
	एकूण जनगणना घरे	एकूण	१७८८७
		ग्रामीण	१३६५८
		नागरी	४२२२९
<u>भिंतीची सामुग्री</u>			
१.	१. गवत पाने, वेळू व बांबू	एकूण	२६६३५
		ग्रामीण	२१६३०
		नागरी	५०००५
२.	माती	एकूण	१०८१८५
		ग्रामीण	९९०७०
		नागरी	९९११५
३.	कच्चा विटा	एकूण	८०३०
		ग्रामीण	३४६५
		नागरी	४५६५
४.	लाकूड	एकूण	६४०
		ग्रामीण	४६०
		नागरी	१८०
५.	पक्का विटा	एकूण	३०५४५
		ग्रामीण	९८८०
		नागरी	२०६६५
६.	गॅलव्हनाईज्ड लोखाडी किंवा इतर धातूचे पत्रो	एकूण	५४०
		ग्रामीण	३२५
		नागरी	२१५
७.	दगड	एकूण	१२७५
		ग्रामीण	११०५
		नागरी	१७०
८.	८. सिमेंट कॉक्रीट	एकूण	२१००
		ग्रामीण	५९५
		नागरी	१५०५

१	२	३	४
१.	१ वर उल्लेखिलेल्या व्यतिरिक्त इतर सामुग्री	एकूण ग्रामीण नागरी	६१० ५३० ९०
२.	<u>छप्पराताठी वापरलेली सामुग्री</u>		
	१. गवत, पाने, वेळू, माती, कच्चा लिटा किंवा जांभू.	एकूण ग्रामीण नागरी	१४७१० १३१८५ १५२५
	२. कौल, तक्ता दगड	एकूण ग्रामीण नागरी	१२३९९५ ९९६९० २४३०५
	३. पन्हीळीचे लोंछाडीपत्रो, जस्ताचे किंवा धातुचे पत्रो	एकूण ग्रामीण नागरी	११८१० ७०३५ ४७७५
	४. अँस्बेस्टॉस सिमेंट पत्रो	एकूण ग्रामीण नागरी	२०४० १३४० ७००
	५. विटा व चुना	एकूण ग्रामीण नागरी	१२२५ ४५० ७७५
	६. दगड	एकूण ग्रामीण नागरी	५० ३५ १५
	७. प्रलंबित सिमेंट कॉफ्रीट	एकूण ग्रामीण नागरी	६८२५ ११७५ ५६५०
८.	इतर वर उल्लेखिलेल्या व्यतिरिक्त वापरलेली सामुग्री	एकूण ग्रामीण नागरी	१८२१५ १३६४० ४५७५

आधार :- जनगणना प्रकाशन [भाग आठ ए व बी] धारबांधणी अहवाल .

आंकार व मालकीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण/नागरी क्षेत्रातील कुटुंबांचे वर्गीकरण १९८१ जनगणनेनुसार [संख्या] जिल्हा-वर्धा.

अ.क्र. :	बाब	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५
१.	१] एकूण कुटुंब	१३८५५०	४२६८५	१८१२३५
	२] घरांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	११७२१०	२४११५	१४१३२५
	ब] भाड्याच्या घारांत राहणारी	१९३४०	१८२०५	३७५४५
	३] एक व्यक्ती कुटुंब			
	१] एकूण कुटुंबे	२५४५	३१२५	१२६७०
	२] घारांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	५८०५	२९५	६८००
	ब] भाड्याच्या घारांत राहणारी	३२६५	१९१५	५१८०
	३] दोन व्यक्तीची कुटुंबे			
	१] एकूण कुटुंबे	१३४२०	३५४५	१५९६५
	२] घारांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	२८२०	१६७०	११४९०
	ब] भाड्यांच्या घारांत राहणारी	१२८५	१८४५	४१३०
	४] तीन व्यक्तीची कुटुंबे			
	१] एकूण कुटुंबे	१५४३५	४३३५	१९७७०
	२] घारांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	१२७०५	२०१५	१४७२०
	ब] भाड्यांच्या घारांत राहणारी	२५००	२२९०	४७९०
	५] चार व्यक्तीची कुटुंबे			
	१] एकूण कुटुंबे	२०८६५	५६९०	२६५५५
	२] घारांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	१७४०५	२८५५	२०२६०
	ब] भाड्यांच्या घारांत राहणारी	३१०५	२८२०	५९२५

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक-१.९ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५
६.	<u>पाच व्यक्तींची कुटूंबे</u>			
	१] एकूण कुटूंबे	२६२३०	६९४०	३३१७५
	२] धरांच्या मालकीवावतची			
	अ] स्वतःची धरे असलेली	२२५४५	३६४०	२६१८५
	ब] भाड्याच्या धरात राहणारी	३४६५	३२९५	६७६०
७.	<u>तहा किंवा अधिक व्यक्तींची कुटूंबे</u>			
	१] एकूण कुटूंबे	५४०५५	१२०४५	७३१००
	२] धरांच्या मालकीवावतची स्थिती			
	अ] स्वतःची धरे असलेली	४८९३०	१२९४०	६१८७०
	ब] भाड्याच्या धरात राहणारी	४७२०	६०४०	१०७६०

टीप :- या तक्त्यातील एकूण कुटूंबांच्या संख्येत वेधर कुटूंबाचा समावेश आहे. व संस्था कुटूंबाचा समावेश नाही. त्यामूळे कुटूंबांची संख्या जुळणार नाही.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन अहवाल [भाग आठ व ए व वी[२]]

तक्ता क्रमांक १.१०

- २८ -

अपंगतेनुसार जिल्हयातील अपंगाची संख्या [१९८१ ची जनगणना]
जिल्हा- वर्धा

अ.क्र :	तालुका	पुर्णतः अंधा :	पुर्णतः पांगळे	पुर्णतः मुक	एकूण
१ :	२	३	४	५	६
	वर्धा जिल्हा एकूण	६७१	३९२	३१४	१३७७
१.	वर्धा	२२४	१४६	१२१	४९१
२.	आर्वी	२५९	१२९	९९	४८७
३.	हिंगणघाट	१८८	११७	९४	३९९

टीप :- तक्त्यात दर्शविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुनर्रचनेपूर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन , मालिका १२, भाग ७ .

तक्ता क्रमांक १०११

- १९ -

जनगणना घारे आणि त्यांचा वापर [१९८१ ची जनगणना]
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	सकूण गावोगा नागरी	सकूण जनगणना घारे	जनगणने- च्या सकूणाती वा सकूणाती आणि घारे	जनगणना घारांचा वापर						कारखाने यंत्राशाळा कार्यशाळा छपरे इत्यादी	रेस्टा रेटम मिठाई ची दुकाने आणि उपहार गृहे	करमणु क पंचायत घारे सांस्कृती क केदे इत्यादी पुजा स्थाने सोडून	पुजास्थाने न देवळे चर्च मंथानेदी गरुद घारे इत्यादी	इतर
				राहणे	दुकान आणि राहणे	यंत्राशाळा कटीर उद्योगासह आणि राहणे	हॉटेल धार्मिक बा पर्यटन घारे इत्यादी	उपहार घारे सोडून दुकाने	व्यवसा या नी घारे आणि कार्यालये					
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१.	सकूण	२३४४२५	११४६०	१६४२४५	२४५५	५१७५	१३०	४१७५	१७६०	३६०५	५२५	१८५	२५८०	३७४३०
२.	गावोगा	१८०८२०	७५५५	१२५४६५	१६०५	४३४०	६५	१५४५	१०३०	२३०५	३५३	१३५	२१२५	३४३२५
३.	नागरी	५३६०५	३९०५	३९४८०	८५०	८३५	६५	२६३०	७३०	१३००	३४०	५०	३८५	३०३५

आधार :- १९८१ जनगणना .

निवडक केंद्रांतील पर्जन्य दिवसांची संख्या व एकूण पर्जन्य १९८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा-वर्धा [मिली मीटर मध्ये]

अ.क्र.	महिना	१. केंद्र वर्धा			२ केंद्र देवळी केंद्र			३ केंद्र सेलू			४ केंद्र आर्वी		
		सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१.	जानेवारी	१२.५	—	—	१२.५	—	—	१२.५	—	—	१२.९	—	—
२.	फेब्रुवारी	१८.८	—	—	१८.८	—	—	१८.८	—	—	१७.०	—	—
३.	मार्च	११.४	१	१५.५	११.४	—	—	११.४	२	५४.५	९.४	—	—
४.	एप्रिल	१३.२	१	५१.६	१३.२	१	२४.४	१३.२	१	२०.४	९.९	२	१३.३
५.	मे	१५.७	—	—	१५.७	—	—	१५.७	—	—	१२.५	२	१३.८
६.	जून	१२२.३	११	१३१.२	१२२.३	१०	१९९.२	१२२.३	९	२५९.६	१८१.४	१०	१८९.२
७.	जुलै	३३७.८	२७	४९४.९	३३७.८	२३	४८७.२	३३७.८	१७	३८५.८	३०४.८	१९	४२४.१
८.	ऑगस्ट	२३१.९	१५	२४६.६	२३१.९	१३	२९८.६	२३१.९	१३	२९७.२	२१२.३	१४	२४६.४
९.	सप्टेंबर	२१३.४	१९	२६९.२	२१३.४	१५	२६८.६	२१३.४	१४	१६६.२	१६५.३	११	९६.४
१०.	ऑक्टोबर	५८.७	३	१२७.८	५८.७	३	१३३.४	५८.७	३	५६.३	४१.४	५	१०५.०
११.	नोव्हेंबर	१९.८	—	—	१९.८	—	—	१९.८	—	—	१९.३	१	८.५
१२.	डिसेंबर	८.९	—	—	८.९	—	—	८.९	—	—	८.५	—	—
एकूण		११३४.४	७७	१३३६.८	११३४.४	६५	१४११.४	११३४.४	५८	१२४०.००	९९४.७	६४	१०९६.७

पुढे चालू ....

अ.क्र.	महिना	५ केंद्र आष्टी			६ केंद्र कारंजा			७ केंद्र हिंगणघाट			८. केंद्र समुद्रपूर		
		सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
१.	जानेवारी	१२.९	—	—	१२.९	—	—	१२.२	—	—	१२.२	—	—
२.	फेब्रुवारी	१७.०	—	—	१७.०	—	—	१९.६	१	१५.२	१९.६	—	—
३.	मार्च	९.४	१	३१,३	९.४	२	५.८	१२.२	१	१.१	१२.२	—	—
४.	एप्रिल	९.९	२	११.२२	९.९	१	२४.६	१२.९	३	४०.२	१२.९	२	५६.२
५.	मे	१२.५	—	—	१२.५	—	—	१५.५	१	५.८	१५.५	१	५.४
६.	जून	१८१.७	११	१२४.२	१८१.४	११	१४७.९	१८९.२	१०	२७.९	१८९.२	९	४१.१
७.	जुलै	३०४.८	२१	३५०.१	३०४.८	२१	२८८.४	३८१.०	२३	४८०.८	३८१.०	२१	४७४.७
८.	ऑगस्ट	२१२.३	१८	१६४.७	२१२.३	१६	२०८.९	२३९.५	१७	४१४.४	२३९.५	१६	३४३.३
९.	सप्टेबर	१६५.३	१७	२७२.८	१६५.३	१६	२८६.८	१८१.४	१२	१८९.२	१८१.४	१५	३०६.०
१०.	ऑक्टोबर	४१.४	५	३९.२	४१.४	४	५०.६	४८.३	३	१०६.२	४८.३	२	७६.०
११.	नोव्हेंबर	१९.३	—	—	१९.३	—	—	२०.६	—	—	२०.६	—	—
१२.	डिसेंबर	८.५	—	—	८.५	—	—	९.१	—	—	९.१	—	—
स्कूण		२२४.७	७५	१०६४.५	२२४.७	७१	१०१३.०	११४१.५	७१	१२८०.८	११४१.५	६६	१३०२.७

टिप :- [-] असे चिन्ह त्या महिन्यात पाऊस झाला नाही हे दर्शविते .

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय , वर्धा.

निवडक केंद्रांतील कमाल व किमान तापमान १९८८ या वर्षा करिता :
जिल्हा - वर्धा [आकडे डीग्री सेल्सियस मध्ये]

अ. क्र.	महिना	केंद्र वर्धा	
		कमाल	किमान
१.	२.	३.	४.
१.	जानेवारी	३२.४	१०.८
२.	फेब्रुवारी	३५.८	१२.४
३.	मार्च	३८.४	१६.०
४.	एप्रिल	उ. ना.	उ. ना.
५.	मे	४७.९	२०.६
६.	जून	४३.८	२१.०
७.	जुलै	३४.४	२१.२
८.	ऑगस्ट	३२.२	२१.४
९.	सप्टेंबर	३३.०	१९.८
१०.	ऑक्टोबर	उ. ना.	उ. ना.
११.	नोव्हेंबर	उ. ना.	उ. ना.
१२.	डिसेंबर	३०.२	१०.९
वार्षिक		४७.९	१०.२

आधार :- विभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, नागपूर.

टिप :- उ. ना. = उपलब्ध नाही.

तक्ता क्रमांक ३.१

तक्ता क्रमांक ३.१

जमीनीचा वापर सन १९८३-८४ व १९८५-८६ या वर्षाकरिता जमीनीचा वापर सन १९८३-८४ व १९८५-८६ या वर्षाकरिता जिल्हा - वधा [क्षेत्राफळ शंभार हेक्टर मध्ये] जिल्हा - वधा [क्षेत्राफळ शंभार हेक्टर मध्ये]

अ. क्र.	जिल्हा / वधा	सूचना	जंगल	शेतीला उपलब्ध	नसलेली	पडीत जमीनी	व्यतीरिक्त जागा	सूचना	पडीत जमीनी	व्यतीरिक्त जागा				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१.	वधा	१९८३-८४	८१६	—	५२	२	७६	१३	७५	६३	१७	८०	२७	७५
		१९८५-८६	७८६	२८	२८	—	२८	१७	६१	२८	१०५	२१	२८	३२
२.	देवळी	१९८३-८४	६२७	—	६६	१३	७१	२२	२७	—	४२	३०	४१	७१
		१९८५-८६	६७५	—	५२	—	५४	२२	२८	—	५०	१८	५४	४१
३.	सेलू	१९८३-८४	७०६	२०८	७०	१	७१	२४	७३	११	१५	४	११	११
		१९८५-८६	७५८	१३६	८०	११	९१	२४	६३	११	७५	११	१३	१५
४.	आर्वी	१९८३-८४	१११०	२५५	६०	३५	११५	२२	८१	२२०	३५	२८	२९	४६
		१९८५-८६	२५४	२३२	२२	३१	६०	७१	७१	११३	१५	३१	४६	४६
५.	आर्षटी	१९८३-८४	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		१९८५-८६	४५५	६२	२	३४	३६	६०	६०	१०	७८	३७	७	२३

पुढे चालू ...

स.पा. क्र. १ [पु. पा. ११]

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१. कारंजी	१२८३-२४०	१०९४	१३४८	६९	३९	७२	२७	१४२	३२	२०४	१५	५०	६५	
२. विंगण	१२८३-२४२	८२२	१२८५	६९	१०	७२	१६	७३	२	११	१०	१४	२४	
३. घाट	१२८५-८६	८७४	१	३२	१३	४४	१४	५५	१३	५३	८	१५	२३	
४. स.सु.पूर	१२८३-२४४	२२७	५३	५२	२९	६८	२९	५४	५	८०	१५	१३	२८	
	१२८५-८६	१०२२	१२६	७५	३०	६५	१८	७५	५	१८	१०	१५	२५	

पु. पा. ११

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	निव्वळ कसलेले क्षेत्र	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र	लागवडीखालील एकूण क्षेत्र	लागवडी लायक क्षेत्र १९११-१५-१६
१	२	३	१६	१७	१८	१९
	जिल्हा एकूण	१९८३-८४ १९८५-८६	४१३५ ४१५८	२३९ १७३	४३७४ ४३३१	४६५५ ४६४२
१.	वर्धा	१९८३-८४ १९८५-८६	५७९ ५८४	३२ २८	६११ ६१२	६२४ ६६२
२.	देवळी	१९८३-८४ १९८५-८६	४९८ ५२५	१५ १५	५१३ ५४०	५९१ ५८८
३.	सेलू	१९८३-८४ १९८५-८६	४०२ ४३९	१०० ४६	५०२ ४८५	४१९ ४६८
४.	आर्वी	१९८३-८४ १९८५-८६	५९२ ५०३	२७ १६	६१९ ५१९	६६० ५९१
५.	आष्टी	१९८३-८४ १९८५-८६	— २५६	— १०	— २६६	— २९७
६.	कारंजा	१९८३-८४ १९८५-८६	५८४ ७१०	३५ २९	६१९ ४३९	७१५ ४९९
७.	हिंगणघाट	१९८३-८४ १९८५-८६	७१४ ७३३	१४ १८	७२८ ७५१	७५६ ७७४
८.	समुद्रपूर	१९८३-८४ १९८५-८६	७६६ ७०८	१६ ११	७८२ ७१९	८२० ७५६

टीप :- १] आकडे पुष्पांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.
२] आष्टी तहसिल करिता १९८३-८४ ची माहिती आर्वी तहसिल मध्ये समाविष्ट आहे.
३] १९८३-८४ ची माहिती पूर्ण सुधारीत असून १९८५-८६ ची माहिती अस्थायी आहे.

आधार :- १] कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे. २] जिल्हा कृत्य व पिक अहवाल, वर्धा

तक्ता क्रमांक ३.२

- २६ -

तालुकावार निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्रा सन १९८३-८४ व १९८५-८६ या वर्षाकरिता
जिल्हा- वधा [क्षेत्रा हेक्टर मध्ये]

अ. क्र.	जिल्हा/तालुका	वर्षा	तांदूळ	गहू	खारीप ज्वारी	रब्बी ज्वारी	ज्वारी स्कूण	बाजरी	मका	बरि	इतर धान्ये	स्कूण धान्ये	हरभारा	तूर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
	जिल्हा स्कूण	१९८३-८४ १९८५-८६	५८०० ५१६७	२८४२८ २४४०९	१२८७२६ १२०१२९	१४८५ ११२४	१३०२८१ १२१२५३	६७८ ५७५	१९ १४	— —	— १	१६५२७६ १५१४१२	४४१५ ४२२२	२६४६३ २८६०६
१.	वधा	१९८३-८४ १९८५-८६	४७८ ३८०	२२९५ २५४८	२१०३७ १८८२८	— —	२१०३७ १८८२८	६ ९	— २	— —	— —	२४५१६ २१८३६	२२१ २७४	३८५७ ४४२९
२.	देवडी	१९८३-८४ १९८५-८६	३७० ३३३	१९६३ १८८०	१४१५० १३२१५	— —	१४१५० १३२१५	२८ १०३	४ २	— —	— —	१६५८५ १६२३४	५१८ ४२७	३४३९ ३७४१
३.	सेतू	१९८३-८४ १९८५-८६	३१८ १४७	४६४७ ४१८४	१५१७३ १४०१८	— —	१५१७३ १४०१८	१५ २	३ ३	— —	— —	२०१५६ १८३५३	१९१ २२८	३२५३ ३४६७
४.	जावी	१९८३-८४ १९८५-८६	६२४ ५८४	२००२ १३४०	१९५८१ १६१२१	— —	१९५८१ १६१२१	३७६ २३८	१ २	— —	— —	२३६५४ १८२८७	४५४ ३६३	४०७७ ३६६८
५.	जांबटा	१९८३-८४ १९८५-८६	— १६५	— ६३१	— ८४५६	— —	— ८४५६	— १६४	— १	— —	— १	— २४१८	— ३१२	— १७५४
६.	कारंजा	१९८३-८४ १९८५-८६	२०१७ १८४२	२२४३ १६२९	२३११९ १५१२१	— —	२३११९ १५१२१	१६५ ५०	८ ३	— —	— —	२७५४५ १८७१६	१२०६ १०५४	३०२६ १९८२
७.	हिंगाघाट	१९८३-८४ १९८५-८६	७४५ ५२०	५७३३ ५१२२	१९४२३ १९१७७	४९ ३२	१९५४२ १९२०९	१८ ९	१ १	— —	— —	२६०३९ २५०००	७०० ७१६	४५२२ ५२००
८.	समुद्रपूर	१९८३-८४ १९८५-८६	११८५ १११९	८२१५ ६९३५	१६२४३ १४४२३	१४३६ १०९२	१७६७९ १५५१५	— —	२ —	— —	— —	२७७८१ २३५६८	१०५५ ७७५	४२१९ ४३५८

पुढे चालू ...

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- २७ -

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	गुण	उडीद	कुलधाी	इतर कडधान्ये	एकूण कडधान्ये	एकूण अन्नधान्ये	उस	भिरची	हळद	इतर मसाले पदार्थ	एकूण मसाले पदार्थ	एकूण फळे
१	२	३	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७
	जिल्हा एकूण	१९८३-८४ १९८५-८६	६९२२ ३९११	— १००९	— २५२५	७८८६ ३२८२	४५६८६ ४४३२५	२१०९६२ १९५७३७	६० ४१	— १४४०	— ३७	— ८३	१४८९ १५६०	३३६९ ३८९२
१.	वर्धा	१९८३-८४ १९८५-८६	१७१२ ४४४	— १३	— १९३	१३८३ ११४७	६२४३ ६४००	३१४५९ २८२३६	१४ —	— २११	— —	— १८	२३८ २२२	२२२ ३२८
२.	देवळी	१९८३-८४ १९८५-८६	१२८३ ५३२	— २	— ७५	४१५ ४०५	५६५५ ५२५२	२२२४० २१५८६	८ —	— १९६	— —	— १७	१६३ २१३	८१ १०८
३.	सेलू	१९८३-८४ १९८५-८६	३६४ १४७	— ३	— ५९	३९२ ३४७	४२०० ४२५१	२४३५६ २२६०४	२० ३१	— १३८	— —	— ३	७३ १४१	९९९ १०३२
४.	आर्षी	१९८३-८४ १९८५-८६	११०३ ५७८	— ११७	— १	७७४ ४१९	६४०८ ५१४६	२२०६२ २३४३३	७ —	— १२४	— —	— ५	१२१ १२९	६४५ ६३४
५.	आष्टी	१९८३-८४ १९८५-८६	— ४२८	— ११८	— —	— १९०	— २८०२	— १२२२०	— —	— ६०	— —	— ७	— ६७	— ७०८
६.	कारंजा	१९८३-८४ १९८५-८६	९५२ ३६२	— ६४५	— ५	१९४६ १९०	७१३० ४२४८	३४६७५ २२९६४	५ —	— ११४	— —	— २	१८२ ११६	१३६५ ९९९
७.	हिंगणघाट	१९८३-८४ १९८५-८६	११२८ ८५५	— ५७	— ५८८	२०९ ६५५	७३९९ ८०७१	३३४३८ ३३०७१	५ २	— २१७	— ९	— १६	२५७ २४२	५० ७३
८.	समुद्रपूर	१९८३-८४ १९८५-८६	६१० ५६५	— ५४	— १७७४	२०६७ ६२९	७९५१ ८१५५	३५७३२ ३१७२३	१ १	— ३८०	— २८	— १५	४५५ ४२३	७ १०

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्षा	एकूण भाजीपाला	इतर खाद्या पिके	एकूण खाद्या पिके	कापूस	इतर तंतुमय पिके	एकूण तंतुमय पिके	भुईमुग	तीळ	जवस	सूर्यफुल	करडई	इतर तेल पिके
१.	२.	३.	२८.	२९.	३०.	३१.	३२.	३३.	३४.	३५.	३६.	३७.	३८.	३९.
	जिल्हा एकूण	१९८३-८४ १९८५-८६	२४४२ २६९८	— २८७३	२१८३२२ २०६८०१	१९१०३० १९८०९३	७६२ ३७१	१९१७९२ १९८४६४	६२१२ ६२८७	८६३९ ८८५७	— ११८६४	— २९	२७ —	१२३४१ ६८६
१.	वर्धा	१९८३-८४ १९८५-८६	८२८ ८९४	— २१	३२७६१ २२७०८	२७००६ २९९५८	२५ ५७	२७०३१ ३००१५	२८४ ३४६	२५६ ३६८	— ६९२	— ३	— —	७२८ ४५
२.	देवळी	१९८३-८४ १९८५-८६	३१२ २८८	— ३	२२८११ २२०९८	२५४६९ २८६४८	६ ५६	२५४७५ २८७०४	८८२ ७५४	२०३ ३१५	— २०८८	— ९	१ —	१८७० १०
३.	तेलू	१९८३-८४ १९८५-८६	२८८ ४५७	— —	२५७३६ २४२७८	२२४४६ २३१८५	४८ ५३	२२४९४ २३२३८	१३५६ ३२८	१५७ १५८	— ४२८	— ६	— —	४८० ४९
४.	आर्वी	१९८३-८४ १९८५-८६	२८५ २११	— —	३०१२० २४४०७	३००४३ २६१२५	४२७ १२८	३०४७० २६२५३	१०६५ ९८९	१९३ १२२	— ८	— ६	— —	८५ ११४
५.	आष्टी	१९८३-८४ १९८५-८६	— ११२	— २	— १३१३९	— १२०२६	— —	— १२०२६	— १३६८	— ५०	— ४	— —	— —	— १
६.	कारंजा	१९८३-८४ १९८५-८६	१२७ १०६	— २८३९	३६४२४ २७०२४	२२५८८ १३९३९	१७२ —	२२७६० १३९३९	२४७१ २३९४	१५६ २६	— ३९	— २	— —	७१ ३४२
७.	हिंगाघाट	१९८३-८४ १९८५-८६	३७७ ४२२	— १	३४१२७ ३३८११	३२९५१ ३४०५७	४४ ६७	३२९२५ ३४१२४	९६ ६५	२०४५ २८३३	— ४२५१	— १	१० —	३५६२ ६८
८.	तमुद्रपूर	१९८३-८४ १९८५-८६	१४८ १६५	— ७	३६३४३ ३२३२९	३०५२७ ३०१५५	४० १०	३०५६७ ३०१६५	५१ ४३	५६२९ ४९१८	— ४३५४	— २	१६ —	५५४५ ५७

पुढे चालू :..

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- २९ -

अ. क्र.	जिल्हा/तालुका	वर्ष	एकूण गळीताचे पिके	तंबाखु	हजार औषधी व मादक द्रव्ये	एकूण औषधी व मादक द्रव्ये	एकूण चौ-याची पिके	संकीर्ण अहवाल पिके	एकूण अहवाल पिके	एकूण पिकाखाली लक्षेत्र	एकूण तसोला तसोला क्षेत्र	पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र
१	२	३	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९
	जिल्हा एकूण	१९८३-८४ १९८४-८६	२७२१९ २७७२३	— —	४ २	४ २	८० १४२	३ —	२१२०२८ २२६३३८	४३७४२० ४३३१३२	२३९४४ १७३३५	४१३४७६ ४१५८०४
१.	वधाई	१९८३-८४ १९८४-८६	१२६८ १४५४	— —	— —	— —	४६ ४७	— —	२८३४५ ३१५१६	६११०६ ६१२२४	३२०१ २७९३	५७२०५ ५८४३१
२.	देवळी	१९८३-८४ १९८४-८६	२२६३ ३१७६	— —	— —	— —	२ १७	— —	२८४४० ३१८२७	५१२५१ ५३२९५	१४३५ १४८३	४२८१६ ५२५१२
३.	सेलू	१९८३-८४ १९८४-८६	१९९३ २६९	— —	— —	— —	७ ३६	— —	२४४९४ २४२४३	५०२३० ४८५२१	१००११ ४६१०	४०२१२ ४३२११
४.	आर्वी	१९८३-८४ १९८४-८६	१३४३ १२४६	— —	३ २	३ २	१८ २३	— —	३१८३४ २७५२४	६१२५४ ५१२३१	२७८७ १६१२	५२१६७ ५०३१२
५.	आष्टी	१९८३-८४ १९८४-८६	— १४२३	— —	— —	— —	— ११	— —	— १३४६०	— २६५२२	— १०४१	— २५५५८
६.	कारंजा	१९८३-८४ १९८४-८६	२६२८ २८७३	— —	१ —	१ —	— १	— —	२५४५२ १६८१३	६१८८३ ४३८३७	३४६४ २८५५	५८४१२ ४०२८२
७.	हिंगणघाट	१९८३-८४ १९८४-८६	५७१३ ७२०८	— —	— —	— —	५ १४	३ —	३८७१६ ४१३४६	७२८४३ ७५१६४	१४६८ १८३५	७१३७५ ७३३२२
८.	समुद्रपूर	१९८३-८४ १९८४-८६	११२४१ २३७४	— —	— —	— —	२ —	— —	४१८१० ३९५३२	७८१५३ ७१८६८	१५७८ ११०६	७६५७५ ७०७६२

टीप :- १] १९८३-८४ ची आष्टी तहसीलची आकडेवारी आर्वी तहसीलमध्ये समाविष्ट आहे.
२] १९८३-८४ ची आकडेवारी पूर्ण सुधारित असून १९८४-८६ ची आकडेवारी अस्थायी आहे.
आधार :- १] कृषी संचालनालय, पुणे. २] जिल्हा क्षेत्रीय पिक अहवाल, वधाई.

मुख्य पिकांचे दर हेक्टरी उत्पन्न व स्कूण उत्पादन सन १९८८-८९ या
वर्षाकरिता .

[अंतीम अंदाज]

जिल्हा- वार्धा

अ.क्र.	पिके	दर हेक्टरी उत्पन्न [किलो ग्रॅम मध्ये]	उत्पादन [शंभर मेट्रिक टनात]
१	२	३	४
१.	तांदूळ	१३९३	७८
२.	गहू	१०१८	२३१
३.	ज्वारी	१०१७	१००९
४.	बाजरी	३००	३
५.	बाली	—	—
६.	मका	—	—
७.	नाचणी.	—	—
८.	इतर तृण धान्ये	—	—
९.	स्कूण तृण धान्ये	१०२८	१३२१
१०.	चना [हरबरा]	६९०	९८
११.	तूर	१०४१	३८१
१२.	उडीद	३६४	४
१३.	मुग	३११	१९
१४.	मसूर	—	—
१५.	इतर कड धान्ये	४४४	४
१६.	स्कूण कड धान्ये	८५९	५०६
१७.	जवत	२४४	१२
१८.	तीळ	२७३	४४
१९.	भूर्डमूंग [शोंग]	७७९	१५५
२०.	मोहरी	—	—
२१.	सरंडी	—	—
२२.	खाोबरा[नारळ]	—	—
२३.	उस [गुळामध्ये]	७०००	७
२४.	कापूस	१५८	२३१
२५.	ताग	५००	२
२६.	मेरुटा [अंबाडी]	—	—
२७.	तंबाखू	—	—
२८.	स्कूण औषाधी व अमली पदार्था	—	—
२९.	सुंठ	८००	४
३०.	मिरची	५००	७
३१.	हळद	६४९	२४
३२.	बटाटा	३३३३	१०

आधार :- कृषी संचालनालय , महाराष्ट्र राज्य , पुणे .

विविधा साधनांनी ओलीताखाली असलेले तालुकावार क्षेत्र [१९८३-८४ व

१९८५-८६]

जिल्हा- वधाई.

[क्षेत्राफळ हेक्टर मध्ये]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	ओलीताखालील क्षेत्र		ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र	ओलीताखालील एकूण क्षेत्र
			पृष्ठभागीय	विहीरी		
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.
जिल्हा एकूण	१९८३-८४		६१६२	१४२२४	२१०८६	२५६७५
	१९८५-८६		१९८२	१६६२६	१६६७८	२३०४५
१. वधाई	१९८३-८४		५१६	३१४६	३६६२	४४१४
	१९८५-८६		—	१५६६	१५६६	४२४१
२. देवळी	१९८३-८४		१११	१३४६	१४५७	२२७३
	१९८५-८६		१०	२२१३	२२२३	२२२३
३. सेलू	१९८३-८४		४५३२	११६४	५६९६	७५३३
	१९८५-८६		१२०५	१७६५	२९७०	६२९६
४. आर्वी	१९८३-८४		५०४	२६३१	३१३५	३४३६
	१९८५-८६		१८	२२४९	२२६७	२४४९
५. आष्टी	१९८३-८४		—	—	—	—
	१९८५-८६		७२	१५११	१५८३	१५८३
६. कारंजा	१९८३-८४		३४१	३३५२	३७००	४१६०
	१९८५-८६		—	२८६२	२८६२	३०४६
७. हिंगणघाट	१९८३-८४		७१	१८२३	१९६४	२३८७
	१९८५-८६		५२	१८८८	१९४०	१९४०
८. समुद्रपूर	१९८३-८४		८७	१३८५	१४७२	१४७२
	१९८५-८६		६२५	६४२	१२६७	१२६७

टीप :- १] आष्टी तालुक्याकरीता १९८३-८४ ची माहिती आर्वी तालुक्यांत समाविष्ट आहे.

२] १९८३-८४ ची माहिती पूर्ण सुधारीत असून १९८५-८६ ची माहिती अस्थायी आहे.

आधार :- १] कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

२] जिल्हा भूमी अभिलेखा निरीक्षक, वधाई.

निरनिराळ्या पिकांखालील ओलीताचे तालूकावार क्षेत्रा तन १९८३-८४ व १९८५-८६या वर्षाकिरिता
जिल्हा - वधाई [क्षेत्राफळ हेक्टर मध्ये]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	तांदूळ	गहू	खारीप ज्वारी	रब्बी ज्वारी	वाजरी	इतर धान्ये	एकूण धान्ये	हरबरा	इतर कडधान्ये	एकूण कडधान्ये	उत्त	मिरची
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
	जिल्हा एकूण	१९८३-८४ १९८५-८६	११ १३	१५३०० १३६३५	— १	— २	—	— ५	१५३११ १३६५६	२८२ ४५२	४० ६६	३२९ ५१८	६० ९९	— ८८८
१.	वधाई	१९८३-८४ १९८५-८६	— ३	२६१७ २४०९	— १	—	—	— —	२६१७ २४१३	३७ ३२	२४ २६	६१ ६५	१४ २१	— १८५
२.	देवळी	१९८३-८४ १९८५-८६	२ —	१२६६ १२४७	—	—	—	— २	१२६८ १२४९	२५ ४६	६ १७	३१ ६३	८ २	— १५०
३.	तेलू	१९८३-८४ १९८५-८६	५ —	४५६१ ४१४८	—	—	—	— ३	४५६६ ४१५१	४६ १६८	३ १७	४९ १८५	२० ५१	— १२१
४.	आर्वी	१९८३-८४ १९८५-८६	— —	१९८७ १३३६	—	—	—	— —	१९८७ १३३६	५६ २८	२ —	५८ २८	७ १०	— ११९
५.	आष्टी	१९८३-८४ १९८५-८६	— —	— ६२७	—	—	—	— —	— ६२७	— २३	—	— २३	— २	— ५८
६.	कारंजा	१९८३-८४ १९८५-८६	— —	२१३१ १६१९	—	—	—	— —	२१३१ १६१९	१०९ ११६	— ४	१०९ १२०	५ ३	— १०९
७.	हिंगणघाट	१९८३-८४ १९८५-८६	४ १०	१६१५ १२८०	—	—	—	— —	१६१९ १२९२	११ २१	५ २	१६ २३	६ ९	— ७६
८.	समुद्रपूर	१९८३-८४ १९८५-८६	— —	११३३ ९६९	—	—	—	— —	११३३ ९६९	५ ११	—	५ ११	१ १	— ७०

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३.५ [पुढे चालू]

- ३३ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्षा	हळद	एकूण मसाले व मसाल्याचे पदार्था	वटाटे	एकूण फळे व भाजीपाला	एकूण खाद्य पिके	कापूस	एकूण तेल पिके	भुईभुंग	करडई	एकूण गव्हाची पिके	एकूण अहवाल पिके	एकूण औलीता-खालील क्षेत्र
१	२	३	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७
	जिल्हा. एकूण	१९८३-८४	—	७७४	—	५६२८	२२१०२	१६७२	१६७२	१८५२	—	१८७०	३५७३	२५६७५
		१९८५-८६	२	९५०	४	५७७४	२०९२७	१५०२	१५०४	४७३	—	४७७	२०४८	२३०४५
१.	वर्धा	१९८३-८४	—	१९२	—	२२६	३८१०	४६१	४६१	१०२	—	११७	६०४	४४१४
		१९८५-८६	—	१२७	—	२८१	३६७७	४८३	४८५	५२	—	५२	५६४	४२४१
२.	देवळी	१९८३-८४	—	११६	—	३२६	१८१२	२७२	२७२	१७२	—	१८०	४५४	२२७३
		१९८५-८६	—	१६०	—	३७४	१८४८	२२५	२२५	७७	—	७७	३७५	२२२३
३.	सेलू	१९८३-८४	—	५४	—	१२८२	५९७१	२८१	२८१	१२७२	—	१२७२	१५६२	७५३३
		१९८५-८६	—	१२४	३	१४०१	५२१२	१४७	१४७	२२३	—	२२३	३८४	६२२६
४.	आर्वी	१९८३-८४	—	१०६	—	२०२	३०६०	१६४	१६४	२१२	—	२१२	३७६	३४३६
		१९८५-८६	—	११८	—	७८४	२२७६	१०७	१०७	६६	—	६६	१७३	२४४२
५.	आण्टी	१९८३-८४	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		१९८५-८६	—	६५	—	८०६	१५२३	३०	३०	३०	—	३०	६०	१५८३
६.	कारंजा	१९८३-८४	—	१८०	—	१५४४	३९६२	१४०	१४०	५०	—	५०	१२१	४१६०
		१९८५-८६	—	१११	१	१०८४	२२३७	२२	२२	६	—	२	१०२	३०४६
७.	हिंगणघाट	१९८३-८४	—	७०	—	४२०	२१३०	२३१	२३१	२४	—	२६	२५७	२३८७
		१९८५-८६	८	२०	—	२८६	१७००	२०२	२०२	११	—	१२	२४०	१९४०
८.	समुद्रपूर	१९८३-८४	—	५६	—	१५८	१३४३	१२३	१२३	६	—	६	१२२	१४७२
		१९८५-८६	१	८५	—	५८	११२४	१३२	१३२	१	—	१	१४३	१२६७

- टीप :- १] आण्टी तालुक्याची १९८३-८४ ची माहिती आर्वी तालुक्यामध्ये समाविष्ट आहे.
 २] १९८३-८४ ची माहिती पूर्ण सुधारित असून १९८५-८६ ची माहिती अस्थायी आहे.
- आधार :- १] कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
 २] जिल्हा भूमी अभिलेखा निरीक्षक, [भुव पिके अहवाल १९८५-८६], वर्धा.

तक्ता क्रमांक ३.६ [अ]

तालुकावार सिंचन विहीरी व इतर विहीरी १९८३-८४ व १९८४-८६ वर्षाकरिता .
जिल्हा- वार्धा.

- ३४ -

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	सिंचन विहीरीची संख्या		वापरात असलेल्या विहीरीवर वसविलेले				वापरात नसलेल्या सिंचन विहीरीची संख्या		सिंचन विहीरी खोरीज इतर विहीरीची संख्या	
		१९८३-८४	१९८४-८६	विजेचे पंप		डिझेल पंप		१९८३-८४	१९८४-८६	१९८३-८४	१९८४-८६
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	२९९०५	३४४४८	११६४०	१३०२७	१२६५	३०६०	१०६९१	१३०१४	९४५७	६७८१
१.	वार्धा	३८८१	४११३	१५२५	१९७२	९५	१९७२	८५५	८८६	२१६५	७१७
२.	देवडी	३०२८	३०४९	१२८५	१३७१	८४	८१	८८८	८७१	९९४	७२६
३.	तेलू	४२७५	४२८९	२४६९	२११५	१३	२३	१३०१	१२९१	१२९०	८६०
४.	आर्वी	४६१९	३९१३	२०४६	२१५३	११०	१००	१५४४	१२९२	१४२१	३६१
५.	आष्टी	—	३४०१	—	१४५०	—	२५	—	९२४	—	१००२
६.	कारंजा	६७०२	८८८३	२४७१	१८९५	७४	१०६	२१०१	५२६६	१५२२	१६१६
७.	हिंगणाघाट	३९४३	३९५६	१३७९	१४०६	३२७	२४०	२००५	२००५	१२६४	३०५
८.	तमुद्रपूर	३४५७	२८४४	४६५	६६५	५६२	५१३	१९९७	४७२	८०१	११९४

टीप :- १] १९८३-८४ ची माहिती पूर्ण सुधारीत असून १९८४-८६ ची माहिती अस्थायी आहे.

२] १९८३-८४ ची आष्टी तालुक्याची माहिती आर्वी तालुक्यामध्ये समाविष्ट आहे.

आधार :- १] कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे २] ऋतु व पीक अहवाल, वार्धा.

तक्ता क्रमांक ३.६ [ब]

- ३५ -

कुपनलिका, हातपंप आणि विद्युतपंप
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा / तालूका	यशास्वी कुपनलिकांची संख्या			बसविलेल्या हात पंपाची संख्या			बसविलेल्या विद्युत पंपाची संख्या			बंद पडलेल्या हात पंपाची संख्या			बंद पडलेल्या विद्युत पंपाची संख्या		
		१९८६-८७	१९८७-८८	१९८८-८९	१९८६-८७	१९८७-८८	१९८८-८९	१९८६-८७	१९८७-८८	१९८८-८९	१९८६-८७	१९८७-८८	१९८८-८९	१९८६-८७	१९८७-८८	१९८८-८९
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
	जिल्हा एकूण	३२४	१६३	४८	३१३	१४४	४२	४२	४८	निरंक	३९	७०	१०४	८	३	१०
१.	वर्धा	९८	२८	५	८८	२६	४	३	१६	"	२	६	५	१	—	५
२.	देवळी	२९	१३	३	२९	१०	२	५	४	"	३	९	१४	२	—	—
३.	सेलू	५२	२२	१७	५२	२१	१६	८	४	"	६	१२	५	१	१	२
४.	आर्वी	५६	३२	५	५६	२९	५	४	५	"	३	—	१	—	—	१
५.	आष्टी	१०	६	२	१०	६	२	१	२	"	—	५	१२	१	१	—
६.	कारंजा	१६	८	१	१६	७	—	८	—	"	४	८	१२	—	—	—
७.	द्विगंगाघाट	३२	२२	६	३२	१४	५	६	९	"	११	१३	४१	२	१	१
८.	समुद्रपूर	३१	३२	९	३०	३१	८	७	८	"	१०	१७	१४	१	—	१

आधार :- १] उप अभियंता [यांत्रिकी] भुजल विकास यंत्रणा, जिल्हा परीषद, वर्धा.

२] वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भुजल विकास यंत्रणा, वर्धा.

तर्पता क्रमांक ३.७

विहिरीखोरीज लघू पाटबंधा-यांची कामे १९८८-८९ या वर्षाकरिता
जिल्हा-वर्धा

- ३६ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	उपयोगात नसलेली कामे				उपयोगात असलेली कामे				ओलीतांखावलील निव्वळ क्षेत्र [हेक्टर]				वापरतातील कामाचे क्षेत्र [हेक्टर]			
		जिल्हा परीषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	स्कूण	जिल्हा परीषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	स्कूण	जिल्हा परीषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	स्कूण	जिल्हा परीषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	स्कूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
	जिल्हा स्कूण तालुका	२	५	—	७	१६	२०	—	३६	५५१	५१२०	—	५६७१	१२७७	७०४७	—	८३२४
१.	वर्धा	१	३	—	४	३	—	—	३	१०१	—	—	१०१	१५५	—	—	१५५
२.	देवळी	—	—	—	—	२	—	—	२	९	—	—	९	१५१	—	—	१५१
३.	सेलू	—	—	—	—	—	२	—	२	—	३६७	—	३६७	—	१०४३	—	१०४३
४.	आर्वी	—	१	—	१	४	११	—	१५	२०६	३३०२	—	३५०८	३५२	४१७८	—	४५३०
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	४	—	४	—	९९५	—	९९५	—	११९३	—	११९३
६.	कारंजा	१	—	—	१	७	२	—	९	२३५	३४५	—	५८०	६१९	५२२	—	११४१
७.	डिंगणाघाट	—	—	—	—	—	१	—	१	—	१११	—	१११	—	१११	—	१११
८.	तडुप्रूर	—	१	—	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

- आधार :- १] कार्यकारी अभियंता लघू सिंचन , जिल्हा परीषाद , वर्धा .
२] कार्यकारी अभियंता लहानपाटबंधारे , वर्धा .
३] कार्यकारी अभियंता , वर्धा पाटबंधारे , वर्धा .
४] जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था , वर्धा .

तक्ता क्रमांक ३.८

मोठे व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्प यामुळे भाजणारे क्षेत्र व मिळणारे फायदे
[३०-६-१९८९ रोजीचे]
जिल्हा - वार्धा

अ.क्र. :	वाव	: मोठे प्रकल्प :	मध्यम प्रकल्प						
१	२	३	४						
१. प्रकल्पाचे नांव			१. बोर प्रकल्प:	२. धाम प्रकल्प:	३ पंचधारा प्रकल्प	४. डोंगरगाव प्रकल्प	५. मदना प्रकल्प	६ पोथारा प्रकल्प	
२. प्रकल्पाचे स्थान			बोरी ता.सेलू	महाकाळी ता.आर्वी	ता. सेलू	रिधोरा ता.सेलू	जनवाडी ता.सेलू	मदना ता.आर्वी	पानका तालुका सभुद्रपूर
३. अ] काम पूर्ण होण्याचे वर्ष			१९६५	१९९२	१९७६	१९७१	—	१९८४	
ब] अपूर्ण असल्यास पूर्ण होण्याचे सभाव्य वर्ष			—	—	—	—	—	१९९२	
क] प्रकल्पाचा अंदाजे खर्च [लाखा रु.]			३७१.९१	३१३२	१०१.८८	३७.८७	४८०.९०	१६०३.०६	
घरणा									
४. अ] भंजूर झालेली उंची [मीटरमध्ये]			३६.२८	३२.०५	१८.८५	१६.९८	२६.५५	१४.२१	
ब] पूर्ण झालेली उंची [मीटरमध्ये]			३६.२८	३२.०५	१८.८५	१६.९८	—	१४.२१	
कालवा									
५. अ] स्कूण लांबी [कि.मी.]			२१.६०	३९.००	१९.२०	७.००	२१.७०	४६	
ब] पूर्ण लांबी [कि.मी.]			२१.६०	२८.००	१९.२०	७.००	—	३६	
६. कमाल क्षमता [दशलक्ष घन मी.]			१३८.७०	६२.५१	८.७५	४.४४	५०.५६	३८.४२	
७. प्रत्यक्षा साठा [दशलक्ष घन.मी.]			३५.३०	५५.५२	३.२७	०.५५	—	२६.१४	
८. स्कूण लाभ क्षेत्र [हेक्टर]			३२५८४	१५७८२	३३६०	१९४०	५१७७	७४५६	

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३.० [पुढे चालू]

- ३८ -

१	२	३	४	५	६	७
९. लाभ क्षेत्राखालील लागवडी लायक क्षेत्रा [हेक्टर]	२४०५५	१०५७५	२२६२	९७२	४०६८	५२५३
१०. प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर ओलीताखाली येणारे क्षेत्र [हेक्टर]	१३३६०	७९१६	१८२२	६३२	२५४३	४८५८
११. सध्या [१९८८-८९] ओलीताखाली असलेले क्षेत्र [हेक्टर]						
अ] बारमाही	—	—	—	—	—	—
ब] हंगामी	४४४९	६७	२४५	१७७	—	२३४

टीप :- यदना प्रकल्पाचे काम वन जमीनीच्या हस्तांतरणा अभावी थांबलेले आहे .

आधार :- १] कार्यकारी अभियंता , वार्धा पाटबंधारे विभाग , वार्धा.

२] कार्यकारी अभियंता लहान पाटबंधारे विभाग , वार्धा.

वहीत धारणा जमीनीची संख्या व त्याचे क्षेत्राफळ, ओलीताखाली अतलेली वहीत धारणा जमीन आणि ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र व वहीतीच्या प्रकारानुसार आणि क्षेत्राफळ श्रेणीनुसार वहीत धारणा जमीनीची संख्या

जिल्हा - वर्धा

[क्षेत्राफळ - हेक्टरमध्ये]

अ. क्र.	क्षेत्राफळ श्रेणी	वैयक्तिक धारणा		सयुक्त धारणा		संस्थांचे धारणा		सकूण धारणा		पुर्णपणे ओलीता खाली		पुर्णपणे जिराईत	
		संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१	०.५ पेक्षा कमी	१५८९	५३६	४८३	१४९	६६	२२	३१३८	७०७	४०	१७	१९२९	५३१
२	०.५ ते १.०	८९६२	७२८२	८१९	६४३	५४	४०	९८३५	७९६५	१४६	११२	९१२३	६८९७
३	१.० ते २.०	३१६६२	४४६२३	२६६०	३८४८	६१	९२	३४३८३	४८५६३	१६५	२४७	३१६१७	४२४५२
४	२.० ते ३.०	२०३२०	४८४३८	२१२६	५२०६	८२	१९९	२२५२८	५३८४३	८१	१६७	१९७५९	४५८९९
५	३.० ते ४.०	१२२२८	४२३५९	१५११	५२४३	५४	१८४	१३७९३	४७७८६	६७	२२४	११५२९	३७५०५
६	४.० ते ५.०	९४२६	४१७२८	११४५	४९८२	४८	२०८	१०६१९	४६९१८	११	४८	८६१६	३४७३५
७	५.० ते ६.०	६४३२	३५४७१	७५७	४१०८	१३	७१	७२०२	३९६५०	१३	६६	५६२३	२१८४७
८	६.० ते ७.५	६९०४	४५५०४	७४९	४९९०	३८	२५०	७६९१	५०७४४	१७	११४	५८५१	३३९०१
९	७.५ ते १०.०	६१३१	५२५२५	८०१	६८४४	४४	३७३	६९७६	५९७४२	१६	१४७	४९८१	३६७१४
१०	१०.० ते २०.०	५४६०	६९७८९	७२७	९५८५	५४	७०४	६२४१	८००७८	६	३९	४१७२	४६५८८
११	२०.० ते ३०.०	४३१	९८००	५७	१३८२	२०	४७५	५०८	११६५७	—	—	३०५	४९५५
१२	३०.० ते ४०.०	५२	१७३६	७	२२४	४	१३७	६३	२०९७	—	—	४१	८९३
१३	४०.० ते ५०.०	८	३६०	२	८३	६	२५७	१६	७००	—	—	१०	२३५
१४	५०.० पेक्षा जास्त	१२	१०३२	३	३६४	११	८०६	२६	२२०९	—	—	१५	४७६
सकूण		१०९६१७	६०११९०	११८४७	४७६५१	५५५	३८१८	१२२०१९	४५२६५९	५६३	११८१	१०३५७१	३१३६३८

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ३.९ [पुढे चालू]

- ४० -

अ.क्र.	क्षेत्राफळ श्रेणी	अंशांत: ओलीताखालील			संपूर्ण मालकीचे		पुर्णपणे भाडे पट्टीने		अंशांत: मालकीचे		अंशांत: भाडे पट्टीने	
		संख्या	एकूण	ओलीता खालील क्षेत्रा	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
१.	०.५ पेक्षा कमी	१६९	६६	४४	२११३	७०१	४	१	२१	४	१	५
२.	०.५ ते १.०	५६६	४३७	२४१	९८१०	७९४७	६	३	१९	७	८	१५
३.	१.० ते २.०	२६०१	३७२६	१४६६	३४२९९	४८४४१	३८	५३	४३	३७	३२	६९
४.	२.० ते ३.०	२६८८	६१३२	१९६५	२२४६२	५३६७९	२८	६९	३८	४९	४६	९५
५.	३.० ते ४.०	२१९७	७६७८	१७३३	१३७३४	४७५८४	१९	६४	४०	७०	६८	१३८
६.	४.० ते ५.०	१९९२	८८३९	१८४०	१०५६५	४६६७८	१७	७६	३७	५७	१०५	१६४
७.	५.० ते ६.०	१५६६	८३५२	१५४०	७१५५	३९३२२	४	२१	४३	१२०	११७	२३७
८.	६.० ते ७.५	१८२३	१२१०२	१९५८	७६२७	५०३१३	८	५५	५६	१६९	२०७	३७६
९.	७.५ ते १०.०	१९७९	१६८५१	२२१८	६९०५	५९१२३	९	८१	६२	२९२	२४६	५३८
१०.	१०.० ते २०.०	२०६३	२३९९८	३०३५	६१३७	७८५५४	१६	१९५	८८	७७४	५५५	१३२९
११.	२०.० ते ३०.०	२०३	४८३३	४२९	४९८	११४३३	—	—	१०	११९	१०५	२२४
१२.	३०.० ते ४०.०	२२	६९२	६५	५९	१९६१	—	—	४	७३	६३	१३६
१३.	४०.० ते ५०.०	६	२७२	२४	१६	७००	—	—	—	—	—	—
१४.	५०.० पेक्षा जास्त	११	७८३	८७	२६	२२०९	—	—	—	—	—	—
एकूण		१७८८६	९४७६१	१६६४५	१२१४०६	४४८७१५	१४९	६१८	४६४	१७७१	१५५५	३३२६

टीप :- माहिती अस्थायी आहे.

आधार :- कृषी गणना १९८०-८१ या संबंधीचे तक्ते .

तक्ता क्रमांक ३.१०

- ४१ -

तालुकावार कृषी विज्ञायक अवजारे, वर्ग १९८२
जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	नागरांची संख्या		गाड्यांची संख्या	उसाचे चरक		ओलिता- साठी तेलावर चालणारे पंप	ओलितासाठी विद्युत पंप	टॅक्टर्स	तेलघाणी	
		लाकडी	लोखाडी		शक्तीवर चालणारे	बैलाच्या मदतीने चालणारे				५ किलो व त्यापेक्षा अधिक	५ किलो पेक्षा कमी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	३५३३३	९६०६	३८१३७	७	११	१४३७	१०४७८	६०	१६	—
१.	वर्धा	३५३३	१२८७	५०८८	४	५	११६	२३८३	९	१	—
२.	देवळी	३३७७	१३२८	४१८५	—	१	१३१	१३६४	६	५	—
३.	सेलू	४०४०	११५८	४४८७	१	५	५४	१६०२	७	३	—
४.	आर्वी	३२७८	१२५१	४१४१	२	—	१८३	१३०८	२०	६	—
५.	आष्टी										
६.	कारंजा	५६४७	१६६२	५४१८	—	—	३८०	२००२	५	१	—
७.	हिंगणघाट	६८८९	१८९०	७५३१	—	—	४४५	१०४४	९	—	—
८.	समुद्रपूर	७८७२	९५३	७२८७	—	—	१२८	७७५	४	—	—

आधार :- पशुगणना, वर्ग, १९८२.

दुष्काळ टंचाई, टंचाई सद्रूप्य परिस्थितीची माहिती सन १९८८-८९ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	बाव	जिल्ह्याची एकूण	तालुका							
			वर्धा	देवळी	सेलू	आर्वी	आष्टी	कारंजा	हिंगणघाट	समुद्रपूर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
अ) दुष्काळ व तीव्र टंचाई										
१.	तालुक्यातील एकूण गांवांची संख्या	१३८५	१५३	१५०	१७७	२२२	१५४	१२१	१८८	२२०
२.	ग्रस्त गांवांची संख्या	७	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	ग्रस्त लोकसंख्या									
४.	जमीन महसुलामध्ये पूर्ण विलंबन दिलेल्या गावांची संख्या									
५.	अंदाजीत हानी [सपयामध्ये]									
	अ) पीक न येणे									
	ब) पशुधान मालम-ता इत्यादी हानी									
६.	मदतीसाठी हाती घेतलेली कामे									
७.	क्रामावर घेतलेल्यांची संख्या									
८.	केलेला खर्च [सपयात]									
९.	शेत जमीन व अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रक्कम [सपयामध्ये]									
ब) अवलंबन सद्रूप्य परिस्थिती										
१.	तालुक्यातील एकूण गावांची संख्या	१३८५	१५३	१५०	१७७	२२२	१५४	१२१	१८८	२२०
२.	ग्रस्त गावांची संख्या	७	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	ग्रस्त लोकसंख्या									

नि. रं. क.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
४. जमीन महसुलामध्ये पुर्ण निलवन दिलेल्या गावांची संख्या	नि रं क									
५. अंदाजीत हानी [समयामध्ये] अ) पिक न येणे. ब) पशुधान मालम-ता इत्यादी हानी.	नि रं क									
६. भदतीसाठी हाती घेतलेली कामे										
७. कामावर घेतलेल्यांची संख्या	नि रं क									
८. केलेला खर्च [समयात]										
९. शेत जमीन अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रक्कम [समयात] क) पूर	नि रं क									
१. तालुक्यातील गावांची संख्या										
२. ग्रस्त गावांची संख्या	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
३. ग्रस्त लोकांची संख्या	नि रं क									
४. जमीन महसुलामध्ये पुर्ण निलवन दिलेल्याची संख्या										
५. अंदाजीत हानी अ) पिक न येणे ब) पशुधान मालम-ता हानी	नि रं क									
६. भदतीसाठी हाती घेतलेली कामे										
७. कामावर घेतलेल्यांची संख्या	नि रं क									
८. केलेला खर्च [समयात]										
९. शेत जमीन अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रक्कम [समयात]	नि रं क									

टीप :- नविन गावे समाविष्ट झाल्यामुळे १९८१ च्या जनगणनेच्या गावाशी वरिल आकडेवारी जुळणार नाही.
आधार :- जिल्हाधिकारी, कायलपै, वर्धा.

टंचाईच्या पुर्व इतिहासानुसार कठीण व इतर टंचाईग्रस्त भाग ठरविण्याबाबत माहीती

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	जिल्हा	मंडळ	मंडळातील गावांची संख्या	ग्रस्त गावांची संख्या
१.	२.	३.	४.	५.
१.	जिल्हा एकूण		१३८५	७
	तालुका			
१.	वर्धा	वर्धा	३०३	—
२.	देवळी	पुलगांव	—	—
३.	सेलू	सेलू	१७७	—
		सिंदी	—	—
४.	आर्वी	आर्वी	२२२	—
		रोहणा	—	—
५.	आष्टी	खरांगणा	१५४	—
		आष्टी	—	—
६.	कारंजा	कारंजा	१२१	७ [पाणी टंचाई]
७.	हिंगणघाट	हिंगणघाट	—	—
		अलीपूर	१८८	—
		वडनेर	—	—
८.	समुद्रपूर	समुद्रपूर	२२०	—
		गिरड	—	—

टीप :- नविन गावांच्या समावेश झाल्यामुळे १९८१ च्या जनगणनेची वरिल आकडेवारी जुळणार नाही.

आधार:- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

तालुकावार पशुधन [१९८२ च्या गणनेप्रमाणे]
जिल्हा- वधाा.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	विदेशी / संकरीत गायी व बैल							विदेशी / संकरीत अडीच वर्षापर्यन्तची वासरे	स्कूण विदेशी संकरीत गायी व बैल
		अडीच वर्षावरील बैल			अडीच वर्षावरील गायी					
		डाची केलेले	डाची न केलेले	स्कूण बैल	दुभाल्या	सकदाहिन च्यालेल्या व आटलेल्या	इतर	स्कूण		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
	जिल्हा स्कूण	३६८	१७४	५४२	११११	८२९	९२	२०३२	२७६४	५३३८
१.	वधाा	६८	५२	१२०	२९५	१९१	४१	५२७	७४३	१३९०
२.	देवळी	३३	१५	४८	१२०	९४	३	२१७	२६०	५२५
३.	सेलू	१११	३८	१४९	२७३	२५५	२२	५५०	५८०	१२७९
४.	आवी	६०	४३	१०३	१८५	१६८	१९	३७२	६१९	१०९४
५.	आष्टी									
६.	कारंजा	२७	८	३५	७५	३४	५	११४	१८२	३३१
७.	हिंगणघाट	५१	१८	६९	१४४	६५	२	३११	२८०	५६०
८.	समुद्रपूर	१८	—	१८	१९	२२	—	४१	१००	१५९

पुढे चालू .....

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	देशी गार्ड व बैल		तीन वर्षांवरील बैल		तीन वर्षांवरील गायी					
		केवळ पैदासी करिता वापरलेले वळ बैल	पैदासी करिता व कामाकरिता उपयोगात आणलेले बैल	केवळ कामाकरिता वापरलेले बैल	इतर बैल	एकूण तीन वर्षांवरील बैल	दुधात्याः	आटलेल्याः स्कीदाही न व्यालेल्याः	फक्त कामासाठीः	इतर गायी	
१	२	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१
	जिल्हा एकूण	७८२	१९०१	१२२६६६	१२७१	१२६६२०	३९६३२	९७४३७	४३४	६१७	
१.	वर्धा	८१	१६५	१५९६५	१३५	१६३४६	५५०२	१२२५८	१२४	१४०	
२.	देवळी	५१	३१	१३९२५	८२	१४०८९	४१२६	१००९०	१९	३३	
३.	सेलू	११२	२२१	१५३०१	२५९	१५८९३	५४९०	१२११५	१७	३३	
४.	आर्वी	१२३	२६१	१४८९०	२८३	१५६२७	६५३७	१५७५२	३०	२४२	
५.	आष्टी										
६.	कारंजा	१३०	७	१६७५३	७३	१६९६३	५५७१	१८३९४	११	१६	
७.	हिंगणघाट	१८३	५३५	२२२००	२०४	२३१२२	६५४२	१३४३६	—	७	
८.	समुद्रपूर	३२	६८१	२३६३२	२३५	२४५८०	५८६४	१५३९२	२३३	१४६	

तक्ता क्रमांक ४.१ [पुढे चालू]

- ४७ -

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	एकूण गांधी	तीन वर्षांच्या खालील देशी वासरे	एकूण देशी गांधी बैल	विदेशी सकरित व देशी सकूण गाई व बैल	म्हशी व रेडे				
						तीन वर्षांवरील रेडे				
१	२	२१	२२	२३	२४	केवळ पैदाशी साठी ठेवलेले	पैदाशी साठी व कामासाठी ठेवलेले	फक्त कामासाठी	इतर	एकूण रेडे
	जिल्हा एकूण	१३८१२०	१०३१३९	३६७८७९	३७३२१७	७२९	७१	३४३	६६	१२०९
१.	वर्धा	१८०२४	१३१०१	४७४७१	४८८६१	७६	११	६६	१४	१६७
२.	देवळी	१४२६८	१०३११	३८६६८	३९१९३	६२	६	३६	२	१०६
३.	सेलू	१७६५५	१२२५८	४५८०६	४७०८५	८८	५	३७	८	१३८
४.	आर्वी	२२५६१	१५०९३	५३२८१	५४३७५	१३३	१३	९६	९	२५१
५.	आष्टी	२३९९२	१६३१३	५७२६८	५७५९९	२३२	४	१४	३	२५३
७.	हिंगणघाट	१९९८५	१६९२४	६००३१	६०५९१	८४	५	४३	१०	१४३
८.	समूद्रपूर	२१६३५	१९१३९	६५३५४	६५५१३	५४	२७	५१	२०	१५२

पुढे चालू . . . . .

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	तीन वर्षांवरील म्हशी				रेडके ३ वर्षा व त्याखालील	एकूण म्हशी व रेडे	एकूण गोजातीय	
		दुधाच्या	पैदाशी-साठी आटलेल्या व न व्यालेल्या	फक्त कामासाठी	इतर				एकूण म्हशी
१	२	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	
	जिल्हा एकूण	१०७१०	१५३०४	१८३	१६२	२६३५२	१४१२२	४१६२७	४१४२१४
१.	वर्धा	१५४५	२१३५	५१	३८	३७६२	१२२७	५२३३	५४७२४
२.	देवळी	८६७	१२०४	८	१	२०८०	१०२७	३२८३	४२४७६
३.	सेलू	११४६	१६३०	१	४	२७८१	१३८२	४३०१	५१३८६
४.	आर्वी	२४०४	३१२५	५६	६२	५७१७	२५३६	८५०४	६२८७२
५.	आष्टी	२१०४	३५६०	१	—	५६६५	२७३५	८६५३	६६२५२
७.	हिंगणघाट	१६५०	१२३७	५	५	३५२७	२३३२	६०७१	६६६६२
८.	समुद्रपूर	२२४	१६४३	६१	५२	२७५०	२०५०	४२५२	७०४६५

तक्ता क्रमांक ४.१ [पुढे चालू]

- ४९ -

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	मेंढया	बक-या	घोडे व शिगरे	इतर पशुधन	एकूण पशुधन	एकूण काबडया	एकूण कुक्कूट आदी पक्षी
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा एकूण	८०६०	१४६१८२	१३८४	५७०५४०	५२६७५७	१६४८४२	१६६१५७
१.	वर्धा	४९५	२१२४८	९८	७७३३५	८१२७२	२१६५१	२१८२५
२.	देवळी	९४	१६९२५	२१०	५९७०५	६३०८६	२०६०	२०७०३
३.	सेलू	६७४	१७६२२	२०६	६९८८८	७३३३१	२१८१६	२२०९१
४.	आर्ची	२३४७	२३०१७	८४	८८३२७	९१२१५	२४७०३	२५०२०
५.	आष्टी							
६.	कारंजा	२३२०	२०९४१	७६	८९५८९	९४५६६	१८५६५	१८७४५
७.	हिंगणघाट	४६०	२५९०४	१८२	९३२०८	९७७९१	३०५८०	३०७८२
८.	समुद्रपूर	१६७०	१९८२५	५२८	९२४८८	९४७८९	२६९२१	२६९२१

आधार :- १९८२ ची पशुगणना .

जिल्ह्यातील पशुवैद्याकीय संस्थांची तालुकावार संख्या वर्षा , १९८८-८९ .
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	पशुवैद्याकीय संस्थांचा प्रकार											
		पशुवैद्याकीय सर्व चिकीत्सालय	पशुवैद्याकीय दवाखाने		पशुवैद्याकीय प्रथोम चार केंद्र	पशुरोग अन्वेषणा प्रयोगशाळा	पशुरोग नियंत्रण पथके	फिरती पशुरोग नियंत्रण पथके	फिरते पशुवैद्याकीय दवाखाने	दक्षता कृत्रीम पथके	कृत्रीम रेतन प्रशिक्षण केंद्रे	विभागीय कृत्रीम रेतन केंद्रे	जिल्हा कृत्रीम रेतन केंद्रे [स्थानिक]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
	जिल्हा एकूण तालुका	१	२	१८	३३	—	—	१	१	—	—	—	१
	१. वर्धा	१	—	३	४	—	—	१	१	—	—	—	१
	२. देवळी	—	—	२	६	—	—	—	—	—	—	—	—
	३. तेलु	—	—	२	३	—	—	—	—	—	—	—	—
	४. आर्वी	—	१	२	५	—	—	—	—	—	—	—	—
	५. आष्टी	—	—	२	२	—	—	—	—	—	—	—	—
	६. कारंजा	—	—	२	४	—	—	—	—	—	—	—	—
	७. हिंगणघाट	—	१	२	४	—	—	—	—	—	—	—	—
	८. समुद्रपूर	—	—	३	५	—	—	—	—	—	—	—	—

पुढे चालू .....

अ.क्र.	जिल्हा/तालुका	आधारभूत/ग्रामकेंद्रे	कृषीम रेतन केंद्रे		पशुसंवर्धन	सधन	मेळा	शोळी	पैदास
			जिल्हा परीषदा कडील	आधारभूत ग्राम केंद्रे खालील	विभागीय कृषीम रेतन केंद्राखालील	पैदास क्षेत्र	कुक्कट विकास पेट	पैदास क्षेत्र	क्षेत्र
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
	जिल्हा स्कूण	२	४१	१२	१५	१	—	—	—
	स्कूण								
१.	वर्धा	—	६	१	१	—	—	—	—
२.	देवळी	—	८	—	१	—	—	—	—
३.	सेलू	—	४	—	१	—	—	—	—
४.	आर्वी	२	४	९	४	—	—	—	—
५.	आष्टी	—	३	१	५	—	—	—	—
६.	कारंजा	—	४	१	६	१	—	—	—
७.	हिंगणघाट	—	६	—	५	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	६	—	३	—	—	—	—

आधार :- १] जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक, वर्धा.

२] जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परीषद, वर्धा.

रोगांच्या प्रकाशानुसार पशुंच्या मृत्यूंची संख्या

[सन १९८८-८९ या वर्षाकरिता]

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र. :	संसर्गजन्य व बांडगुळ जन्य रोग	लागण	मृत्यु
१. :	२. :	३. :	४
१.	<u>एकूण पशुधनाची संख्या</u>	६२	१६
	<u>गाई व म्हशी</u>		
	१] घटसर्प	५२	६
	२] लाल्या	---	---
	३] फ-या [एकटांग्या]	१०	१०
	४] फासा	---	---
	५] स-या [सर्प]	---	---
	६] इतर	---	---
	<u>एकूण</u>	६२	१६
२.	<u>मेंठया व बक-या</u>		
	१] फ-या	---	---
	२] न्युमोनिया	---	---
	३] पायलाग व लाल्या	---	---
	४] इतर [शेळ्यामेढ्यांची देवी]	---	---
	<u>एकूण</u>	---	---
३.	<u>कांबडया</u>		
	१] राणी खोत [मानमोडी]	---	---
	२] देवी	---	---
	३] बोळकांडी	---	---
	४] स्वाईन फिवर [हुकराचा रोग]	---	---
	५] इतर	---	---
	<u>एकूण</u>	---	---

आधार :- जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक, पशुसंवर्धन, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ४.३ [अ]

- ५३ -

विविध पशुवैद्यकीय संस्थांचे कार्य १९८८-८९, वर्षाकरिता
जिल्हा- वधार्.

ज.क्र.	तालुका/ जिल्हा	हाचर केलेल्या जनावरांची संख्या	सूचीकरण केलेल्या गुरांची संख्या	कृषी मंत्रालय मर्मा		वस.टी.चलव्या जनावरांची संख्या
				धारणा केलेल्या जनावरांची संख्या	आलेल्या वासरांची संख्या	
१	२	३	४	५	६	७
१.	वधार् x	४९८४०	१९२४	५३४५	९४५	१९२२९१
२.	देवळी	३३७३५	१९०४	१०९६	२२९	९२२०८
३.	सेलू	३०४५३	२१७६	३५०८	६९३	११७१९१
४.	आर्वी	४६५५४	२९३७	१५३६	४३८	१४९१२३
५.	आष्टी	२६३७४	९२३	३४९	६८	५४१३८
६.	कारंजा	१९००३	२३७३	२२३९	६३१	११४८९१
७.	हिंगणघाट	३११०७	१८९९	१४३२	२८१	८५२४०
८.	समुद्रपूर	२८१३६	१८४२	११३५	३०८	६८८४१
जिल्हा एकूण		२६५२०२	१५९७८	१६६४०	३५९३	८७३९२३

टीप :- वधार् तालुक्यामध्ये जिल्हास्तरावरील फिरते पशुरोग नियंत्रण पथाकाचे कार्य समाप्ति आहे.

आधार :- जिल्हा उपसंचालक पशुसंवर्धन, वधार्.

मान्यताप्राप्त पशुवधागृहे व प्रत्येक पशुवधागृहात क-तल केलेल्या पशुंची संख्या वर्षा १९८८-८९ .
जिल्हा - वार्धा.

अ.क्र.	जिल्हा पशुवधा		स्कूण कत्तल केलेली जनावरे						
	तालुका	गृहांची संख्या	गाई बेल	म्हशी रेडे	मेंढया	शोळया	डुकरे	इतर	स्कूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
	जिल्हा स्कूण	६	—	—	८६	१८१९३	१८	—	१८२९७
	तालुका								
१.	वार्धा	१			—	६७४८	—	—	६७४८
२.	देवळी	२			—	२४६	—	—	२४६
३.	सेलू	१	६	६	१३	१८९९	१८	—	१९३०
४.	आर्वी	१	१८	१८	७३	३४६८	—	—	३४४१
५.	आष्टी	—			—	—	—	—	—
६.	कारंजा	—			—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	१			—	५१३२	—	—	५१३२
८.	समुद्रपूर	—			—	—	—	—	—

आधार :- १] उपसंचालक पशुसंवर्धन, वार्धा.

२] जिल्हा पशुसंवर्धन, अधिकारी, जिल्हा परीषद, वार्धा.

तक्ता क्रमांक ४.५

तक्ता क्रमांक ५५ -

जिल्ह्यातील वनक्षेत्र [वर्ष १९८८-८९ [अस्थाई]

जे. जगावडी तालुका [वर्ष १९८८-८९]

जिल्हा - वर्धा

[क्षेत्र चौ. कि.मी.]

अ. क्र. :	विभाग :	राखीव :	संरधीन :	अवर्णित :	एकूण :
१. :	२. :	३. :	४. :	५. :	६. :
१. एकूण		५२७.८८	३१९.०३	२७.७९	८७४.७०
२. महसुली		—	—	२७.७९	२७.७९
३. वन		५२७.८८	३१९.०३	—	८४६.९१

आधार :- मुख्य वन तांखियक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर

जिल्ह्यातील मुख्य व गौण वन उत्पादने [१९८८-८९ वर्षाकरिता]

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	वन उत्पादन	उत्पादन हजार घन मीटर	मूल्य हजार रुपयात
१.	२.	३.	४.
१.	इमारतीचे लाकूड	१०,५०९	४४४०८
२.	जळावू लाकूड	—	—
३.	चंदन	—	—
४.	गौणवन उत्पादने [किंमत]		
	अ) बांबू	—	२०
	ब) गवत इत्यादी	—	११
	क) विडी पाने	—	१०५८
	ड) डिंग	—	४३
	इ) इतर	—	६१०
	१) आपटा पाने	—	—
	२) मोडाची फळे	—	—
	३) खाणी व खनिजे	—	—
	४) हिरडा	—	—
	५) आंबा	—	—
	६) इतर	—	—
	फ) एकूण गौण वन उत्पादने	—	१८६२
	एकूण किंमत	—	४६२७०

टीप: १] सन १९८८-८९ मध्ये काही महिन्यांत लिवाव रद्द झाल्यामुळे तसेच शासनाची कुप तोड बंदी असल्यामुळे वन उत्पन्न कमी आहे.

२] १९८८-८९ ला जळावू लाकूड विकल्या गेले नाही.

आधार :- विभागीयवन अधिकारी, वर्धा.

जिल्ह्यातील भुजल मत्स्यव्यवसाय सन १९८८-८९ करिता
जिल्हा- वार्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	नदीची लांबी कि.मी.	मत्स्य व्यवसायासाठी अनुकूल तळी, सरोवरे जलाशय यांचे एकूण क्षेत्र [हेक्टर]	मत्स्यव्यवसायासाठी उपयोगात आणलेले जलक्षेत्र [हेक्टर]	भुजल मत्स्य उत्पादन मे. टन	पकडलेल्या माशांची उत्पादकाला मिळालेली किंमत [रुपये लाखात]	मत्स्यव्यवसायासाठी वापरलेले मत्स्य बीज [लाखात]
१	२	३	४	५	६	७	८
	जिल्हा एकूण	४६०	३३००	२६४५	८००	८०.००	३५.००
	तालुका						
१.	वार्धा	३६	१५०	४५	८०	८.००	३.८०
२.	देवळी	४६	२५०	१५०	१००	१०.००	३.९९
३.	सेलू	३७	१३००	१३००	३००	३०.००	९.३५
४.	आर्वी	९०	२५०	१२०	१००	१०.००	५.६२
५.	आष्टी	७९	७५	७०	३०	३.००	१.२५
६.	कारंजा	४०	२५०	५०	५०	५.००	१.५२
७.	हिंगणघाट	४२	२५	१०	२०	२.००	०.३७
८.	समुद्रपूर	९०	१०००	९००	१२०	१२.००	९.१०

आधार :- जिल्हा मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी, वार्धा.

तक्ता क्रमांक ५-१

कारखान्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या वर्षा १९८८
जिल्हा- वार्धा

- ५८ -

अ. क्र. उद्योग गट व त्याचा संकेतांक	संख्या			स्तंभ ५ मधील कामगार			काम	प्रपत्रा	स्तंभ १०	
	नोंदणी झालेले कारखाने	बंद कारखाने [संख्या]	प्रपत्रा पाठविणारे चालू कारखाने [संख्या]	सकूण	पुरुषा	स्त्रिया	केलेल्या श्रम दिनांची संख्या	न पाठविणारे चालू कारखाने [संख्या]	मधील कारखान्यातील कामगार [संख्या]	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१. ००८ शेतमाल प्रक्रिया	१	—	१	२२	१२	१०	४८८४	—	—	
२. २०४ धान्य गिरणी	४	२	२	३७	३५	२	८७२७	—	—	
३. २१० वनस्पती जन्य तेल व वनस्पती तूप	१	—	१	५०	५०	—	१५६६४	—	—	
४. २११ इतर खाद्य तेल चरबी, राईचे तेल, मूईमुगाचे तेल तीळ तेल.	७	१	६	१५५	१२२	३३	२९६३५	—	—	
५. २१५ बर्फ तयार करणे	१	—	—	—	—	—	—	१	१५	
६. २३० कापसाची तरकी काढणे, स्वच्छ करणे व त्याच्या ग्लाड्या बांधणे	३९	२	२२	१५९३	७६७	८२६	११५१३१	१५	१४७२	
७. २३१-सुती कापडाचे गिरण्यात सुत काढणे, विणणे पाखाडणे, सनराईज करणे, परीष्करण करणे	४	—	४	४७६७	४६२७	७०	१५७०६६३	—	—	
८. २३२ सुती कापडाची छमाई रंगाई विरजन	२	—	१	२३	२३	—	६४९५	१	१५	
९. २३६ यंत्रामागात सुती कापड विणणे ई.	५	—	३	२७	२७	—	८२०८	२	९	
१०. २४५ शिल्क कापडाचे सुत काढणे विणणे तयार करणे	१	—	१	६४	६४	—	२२३९१	—	—	

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ५.१ [पुढे चालू]

- ५२ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
११.	२६१ सर्व त-हेचे धागे दारि व सुत जाळ्या तयार करणे	२	—	२	१३८	१३८	—	४८१२०	—	—
१२.	२७१ लाकूड घिरणो [प्लायवूड शिवाय ३३	—	—	१७	५२	५२	—	१३६८७	१६	७७
१३.	२८१ कागद व पुठे यापासून बनविलेले डबे व पेट्या	१	—	१	१८	१८	—	५४१८	—	—
१४.	२९१ रवरी प्लॅस्टीकची पादतांबो जनावणे	१	—	—	—	—	—	—	१	२५
१५.	३०३ प्लॅस्टीक उत्पादन तयार करणे की जे इतरत्र दाखविले नाही.	१	—	१	१६	१६	—	४०२६	—	—
१६.	३११ खाते व फिटक नाशके	१	—	१	१८	१८	—	५४१८	—	—
१७.	३१५ रासायनिक खाते आणि फिटक नाशक औषाधी तयार करणे	१	—	—	—	—	—	—	१	१५
१८.	३१८ स्फोटक द्रव्य तयार करणे	२	—	२	३८१	३८०	१	१०८००६	—	—
१९.	३२४ सिमेंट चुना व प्लॅस्टरची निर्मिती	१	—	१	१२	१२	—	३६८४	—	—
२०.	३२९ अधातू खानिज पदार्थांचे उत्पादन [उदा. फ्लेट अग्रायीक ग्राफाईट उलसिलीका]	१	—	१	११	११	—	३३५५	—	—
२१.	३३१ लोखंड पोलाद तापविणे व वितळविणे	४	—	—	—	—	—	—	४	२०५
२२.	३५३ अन्नवस्त्रा उपयोगासाठी लागणारी यंत्र साधुगी, औद्योगिक यंत्र साधुगी	१	—	१	२०	१२	१	६००५	—	—
२३.	६८४ पेट्रोल पंप	६	—	२	१०	१०	—	३६४०	४	२०
२४.	९२२ शैक्षणिक संशोधन व वैज्ञानिक सेवा	१	—	—	—	—	—	—	१	७०
२५.	९७३ भोटार वाहन व भोटार सायकला दुस्तती	५	—	५	२३२	२३२	—	७२१२४	१	४५
जिल्हा एकूण		१२६	५	७७	७६६०	६७१७	२७३	२०५५४२१	४७	१२६८

आधार :- मुख्य निरीक्षक कारखाने महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

तक्ता क्रमांक १६३

यापुनः कारखान्याये का पुनराच्या संख्येनुसार उद्योग-निहाय वर्गीकरण १९८८ वा. वर्षाकरिता

जिल्हा - वृधा.

अ.क्र. प्रमुखा उद्योग समूह व : १० पेक्षा कमी : १० ते १९ : २० ते ४९ : ५० ते ९९ : १०० ते ४९९ : ५०० ते ९९९ : १००० ते ४९९९ : ५००० व त्याहून : स्कूण	कागदारू		कागदगार		कासगार		कामगार		अधिक कामगार		
	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	
१. ०० प्रोत्साहन प्रक्रिया											
२. २०-२१ खाद्य वस्तूचे उत्पादन	१	६	३	४	४	१०७	२	१००			
३. २३ सुती कापड (तरकी काढणे व गातड्या बांधणे)	५	३६	३३	१३	४९८	१४	२०७५	११	११६६		
४. २४ लोकर रेसिमि व कुतूक तंतूच्या कामांसाठी उत्पादन											
५. २६ कामाच्या वस्तू तयार करणे											
६. २७ लाकडाच्या वस्तू तयार करणे	३३	१३६									
७. २८ कागद कागदाच्या वस्तू साठी प्रकाशन व तबदीती उद्योग											
८. २९ चाबडे तयार करणे व कामाच्या वस्तू बनविणे (दुरुतीसाठी)											
९. ३० रबर प्लास्टिक पेट्रोलियम व इतर वायु प्रदायी											
१०. ३१ रताना व रातायुक्त वस्तू तयार करणे											

पुढे वाचू

तक्ता क्रमांक ५.२ [पुढे चालू]

- ६१ -

१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
११.३२	अधातू खानीज पदार्था	—	—	२	२३	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	२३
१२.३३	गुलभूत धातू व मिश्र	—	—	२	३०	१	४५	—	—	१	१३०	—	—	—	—	—	—	४	२०५
१३.३५	धातू यंत्र साधुगी यांत्रिक	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	अवजारे सुटे भाग	—	—	—	—	१	२०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	२०
	[विद्युत यंत्र साधुगी सोडून]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
१४.६८	किरकोळ व्यापार उद्योग	६	३०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	६	३०
१५.९२	शैक्षणिक, वैज्ञानिक व संगोपन क्षेत्रातील सेवा	—	—	—	—	—	—	१	७०	—	—	—	—	—	—	—	—	१	७०
१६.९७	दुरुस्ती सेवा	—	—	१	१३	२	८९	१	६८	१	११४	—	—	—	—	—	—	५	२८४
जिल्हा एकूण		४५	२०८	१४	२१०	२४	८४०	१९	१३६९	१६	२५९५	—	—	३	४४०६	—	—	१२१	९६२८

टीप :- अ = कारखान्याची संख्या , ब = कामगार

आधार :- मुख्य निरीक्षक कारखाने , महाराष्ट्र राज्य , मुंबई.

कामाच्या दिवसांच्या संख्येनुसार कारखान्याचे वर्गीकरण वर्ष १९८८
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र.	मुख्य उद्योग गट व त्याचे सकेतांक	दिवसाची संख्या		६० दिवस किंवा ६१ ते १२० दिवस		१२१ ते १८० दिवस		१८१ ते २४० दिवस		२४१ ते ३०० दिवस		३०० हून अधिक दिवस		सकूण			
		अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब		
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.
१.	०० शीतमाज प्रक्रिया	—	—	—	—	—	—	—	१	२२	—	—	—	—	१	२२	
२.	२०-२१ छाया वस्तू	—	—	१	५०	—	—	२	३४	१	६	२	६५	३	८७	९	२४२
३.	२३ तृती कापड [सरकी काढणे व गातड्या बांधणे यासह]	—	—	६	४३५	१३	८६५	२	१७४	—	—	१	२३	८	४९१३	३०	६४१०
४.	२४ लोकर रेशीम व कृत्रीम कापड उत्पादन	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	६४	१	६४
५.	२६ कापडवाच्या वस्तू तयार करणे	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	१३८	२	१३८
६.	२७ लाकडाच्या वस्तू [फर्निचर आदि]	—	—	—	—	३	१०	१	२	२	७	७	२५	४	१५	१७	५९
७.	२८ कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रणा प्रकाशन तंत्रधारीत	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	१८	१	१८
८.	३० रबर प्लास्टिक, पेट्रोलियम, कोळसा यांचे पदार्थ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	१६	—	—	१	१६
९.	३१ रसायने व रासायनिक पदार्थ [पेट्रोलियम, कोळसा]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	३	३९९	३	३९९

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ५.३ [पुढे चालू]

- ६३ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१०.३२ अधातू खानिज पदार्थां		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	२३	२	२३
११.३५ यंत्रासामुग्री यांत्रिकी अवजारे वं सुटे भाग [विधूत यंत्रो सामुग्री तोडून]		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	२०	१	२०
१२.६८ किरकोळ व्यापार उद्योग		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	१०	२	१०
१३.२७ दुस्तती सेवा		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	४	२३२	४	२३२
जिल्हा एकूण		—	—	७	४८५	१६	८७५	५	२१०	४	३५	११	१२२	३१	५२२६	७४	७६६०

टीप :- अ = कारखान्याची संख्या , ब = कामगार

आधार :- मुख्य निरीक्षक कारखाने , महाराष्ट्र राज्य , मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५४

- ६४ -

उद्योगांच्या महत्वांच्या बाबींची आकडेवारी [वर्ष १९८७-८८]

वार्षिक उद्योग पाहणी

जिल्हा- वार्धा [समये हजारात]

अ.क्र. : : क्रमांक	उद्योगाचा : : वर्गाने	उद्योगाचे : : भांडवल	स्थीर : : भांडवल	खोळते : : भांडवल	सर्व : : कामगारांची : : संख्या	सर्व : : कर्मचारी	कामगारांचे : : वेतन	एकूण : : मिळकत	एकूण : : उत्पादन	एकूण : : निर्दिष्ट	उत्पादनामुळे : : मूल्यवृद्धी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	२३	सुती कापड	७५२८७	१९८९०	५६१४	६४४५	६५२९३	८६०९१	३५३१९०	२५९९६०	७६२८२
२.	—	इतर	७३१५६	१५२९९	४४३	६१०	५८०६	९४.१७	१६२२६१	१४९२८९	७०४५
जिल्हा बेरीज			१४८४४४	३५१९०	६०५७	७०५५	७१०९८	९५५०९	५१५४५२	४०९२४९	८३३२६

टीप :- १] आकडे अस्थायी आहेत.

२] आकडे तंक्षिप्तात दिल्यामुळे सर्व बेरजा जुळतीलच असे नाही.

३] आकडे गणना क्षेत्रातील सर्व कारखान्यांची माहिती व गैरगणना क्षेत्रातील अंदाजे माहितीवर आधारित आहेत.

४] ज्या स्कीजृत पत्राकांतील आकडे दोन किंवा जास्त जिल्ह्यांतील आहेत, ती स्कीजृत पत्राके हा तक्ता तयार करताना विचारात घेतली नाहीत.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी तंत्रालय, मुंबई.

रोजगार विनिमय केंद्रातील भाकडेवारी, १९८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा- वार्धा.

अ.क्र.:	बाव	१९८८
१	२	३
१.	जाहीर केलेल्या रिकाम्या जागांची संख्या	६०६
२.	सेवायोजनाचा उपयोग करणारे भालक	१०३
३.	पटावरील अर्जदारांची संख्या	५२०१२
४.	नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांची संख्या	
	अ) खाजगी क्षेत्र	५५
	ब) सार्वजनिक क्षेत्र	३१३
५.	नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांची संख्या	
	अ) अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती	१२६
	ब) इतर	२४२
	क) एकूण	३६८
६.	राष्ट्रीय वर्गीकरणानुसार व्यवसाय	
	१) व्यावसायिक तांत्रिक आणि संबधित कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	२६
	२) नोकरी दिलेले	२६
	२) प्रशासकिय, शास्त्रीय आणि व्यवस्थापकिय कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	१०१
	२) नोकरी दिलेले	—
	३) लेखानिक व तत्संबधीचे कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	४५३
	२) नोकरी दिलेले	२४
	४) विक्री कामगार	
	१) नोंदणी केलेले,	—
	२) नोकरी दिलेले	५
	५) शेतकरी मत्स्यव्यवसाय शिकारी व संबधित कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	१७
	२) नोकरी दिलेले	१
	६) खाणा काम	
	१) नोंदणी केलेले	—
	२) नोकरी दिलेले	—
	७) वाहतूक व दळणावळ, व्यवसायातील कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	२४९
	२) नोकरी दिलेले	२९

तक्ता क्रमांक ५.५ [पुढे चालू]

१	२	३
८] क्राफ्टसमन, उत्पादन, प्रक्रिया कामगार व इतर ठिकाणी, वर्गीकरण न झालेले कामगार		
	१] नोंदणी केलेले	२३
	२] नोकरी दिलेले	—
९] सेवा, खोळ व तत्सम कामगार		
	१] नोंदणी केलेले	—
	२] नोकरी दिलेले	—
१०] इतर ठिकाणी वर्गीकरण न केलेले कामगार		
	१] नोंदणी केलेले	१११३२
	२] नोकरी दिलेले	२१३
११] स्कूण		
	१] नोंदणी केलेले	१२०६१
	२] नोकरी दिलेले	३६८

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ५.६

व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यक्रम १९८८ - ८९ वर्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा.

अ.क्र. : बाब : परिमाण : १९८८-८९
१ : २ : ३ : ४

१. सेवायोजन केंद्रांतील व्यवसाय मार्गदर्शन केंद्र

१] वैयक्तिक मार्गदर्शन /व्यक्तीशा: अगर गटामध्ये सल्ला दिलेल्यांची संख्या	संख्या	१७१७
२] सेवायोजन केंद्रामध्ये घेण्यात आलेली गटांशी चर्चा	संख्या	९८४
३] मार्गदर्शन केलेल्या अर्जदारांना नोकरीवर/ प्रशिक्षणासाठी/उमेदवारासाठी दिलेल्यांची संख्या	संख्या	५१
२. विश्व विद्यालयीन सेवायोजन माहिती मार्गदर्शन केंद्रातील व्यवसाय मार्गदर्शन		
१] वैयक्तिक मार्गदर्शन /व्यक्तीशा: अगर गटामध्ये सल्ला दिलेल्यांची संख्या	संख्या	नाही
२] सेवायोजन केंद्रामध्ये घेण्यात आलेली गटांशी चर्चा.	-/-	-/-
३] मार्गदर्शन केलेल्या अर्जदारांना नोकरीवर प्रशिक्षणासाठी / उमेदवारीसाठी दिलेल्यांची संख्या	-/-	-/-

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ५.७

कर्मचारी गणना - १९८७

जिल्ह्यातील कर्मचाऱ्यांची संख्या

जिल्हा - वर्धा.

बाब	:	शासकीय	:	जिल्हापरिषद	:	नगरपरिषद
१.	:	२.	:	३.	:	४.
वर्ग - १	:	८१	:	८	:	—
वर्ग - २	:	२२९	:	८८	:	१०
वर्ग - ३	:	४९८५	:	४३६८	:	१०५२
वर्ग - ४	:	१६४९	:	५५८	:	१०८४
एकूण १ ते ४	:	६९४४	:	५०२२	:	२१४६
इतर वर्ग	:	१४२५	:	९७८	:	१९४
५ ते ९ व ०	:		:		:	
एकूण १ ते ९ व ०	:	८३६९	:	६०००	:	२३४०

टिप :- "इतर वर्ग" यामध्ये कार्यव्ययीं आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे, रोजदारीवरिह अंशकालीन मानसेवी, आणि वरील वर्गात समाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

निरनिराख्या उद्योगांतील रोजगार [३१ मार्च, १९८९ ला संपणा-या
वर्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा.

अ.क्र.	उद्योगाचे नांव	राष्ट्रीय उद्योग संकेतांक	माहिती देणा-या आस्थापनांची संख्या	कर्मचारी वर्गाची संख्या			
				शासकीय	निम- शासकीय	खाजगी	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	कृषी	००-०६	११	१३५३	२७९	—	१६३२
२.	खाणाकाम	१०-१९	—	—	—	—	—
३.	वस्तु निर्माण	२०-३८	४१	—	४२६९	४५३२	८८०१
४.	विज निर्मिती व गॅस पाणी व सांडपाणी सेवा	४०-४२	४	—	१५१६	—	१५१६
५.	बांधाकाम	५०-५१	१६	१६५५	३५१	७६	२०८२
६.	घाऊक व किरकोळ व्यापार व हॉटेल व्यवसाय	६०-६९	१९	—	८८	४३६	५२४
७.	परिवहन गुदामे आणि दळणावळ	७०-७५	८	२५६०	१५१०	२६	४०९६
८.	वित्त पुरवठा विमा, स्थावर मालमत्ता आणि व्यापार विषयक सेवा	८०-८३	७५	१६	९८९	६८९	१६९४
९.	सामुहिक ताबाजीक आणि व्यक्तीगत सेवा	९०-९६	१९२	६०७४	७८१५	५०३०	१८९१९
	एकूण	—	३६६	११६५८	१६८१७	१०७८९	३९२६४

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वर्धा.

विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची व गावांची संख्या व त्यांची लोकसंख्या
जिल्हा- वार्डा [लोकसंख्या ०००]

अ.क्र.	यंत्रांना	वर्ष	जिल्ह्यातील		विद्युतीकरण झालेली गावे		विद्युतीकरण झालेली शहरे		एकूण विद्युतीकरण	
			गावे	शहरे	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१. महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ ३१ मार्च	१९६१	१३७३	६	८०	९५	६	१५०	८६	२४५	
	१९७१	१३७३	६	४२४	२८८	६	१९१	४३०	४७९	
	१९८१	१३७१	६	१००५	५४१	६	२३२	१०११	७७३	
	१९८७	१३७१	६	१२०६	५६४	६	२३२	१२१२	७९६	
	१९८८	१३७१	६	१२०६	५६४	६	२३२	१२१२	७९६	
	१९८९	१३७१	६	१२३३	६०२	६	२३२	१२३९	८३४	
२. खाजगी कंपनी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

टीप :- त्त १९८७, १९८८, १९८९ या वर्षांच्या माहितीबाबतची आकडेवारी जनगणना १९८१ नुसार आहे .

आधार :- अधिकाक अभियंता महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ , वार्डा .

तक्ता क्रमांक ५०१०

- ७१ -

विजेच्या वापर १९८०-८१ वा वर्षाकरिता

[हजार किलोवॉट तासामध्ये]

जिल्हा- वार्धा ..

अ.क्र.:: निर्मातीचा प्रकार	विजेच्या वापराचा प्रकार							संबंधानाची [कनेक्शनची संख्या]	
	घारगुती	व्यापारी कामासाठी व लघु शक्तीसाठी वीज	औद्योगिक	सार्वजनिक दिवाब-ती	कृषी	इतर	एकूण		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१. धार्मिक		३४२४०	६४४७	६३०९७	३२१७	९६३८	७९१७	१२४५५६	१२१७४७
२. हॉयड्रो		—	—	—	—	—	—	—	—
३. इतर		—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण		३४२४०	६४४७	६३०९७	३२१७	९६३८	७९१७	१२४५५६	१२१७४७

आधार :- अधिकाक अभियंता , महाराष्ट्र राज्य , विद्युत मंडळ , वार्धा.

आर्थिक गणना, १९८०

बिगर कृषी आस्थापना
आस्थापना व स्वकार्यरत उद्योगासह
जिल्हा-वर्धा.

बाब	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४
[एक] सर्व प्रकारच्या आस्थापना एकत्र			
१.१ आस्थापनांची संख्या	१५४०१	१००२५	२५४२६
१.२ मालकीच्या प्रकारानुसार संख्या			
अ] सहकारी	३३५	१८१	५१६
ब] सार्वजनिक	२४०४	७५६	३१६०
क] खाजगी	१२६६२	९१५८	२१८२०
१.३ मालकांचा विशेष सामाजिक गट [एकूण संख्येसाठी टक्केवारी]			
अ] अनुसूचित जाती	१०.२२	७.८७	९.७१
ब] अनुसूचित जमाती	५.०७	५.०४	५.०५
१.४ जागेविरहीत कार्यान्वित असलेल्या संस्थांची एकूण संख्येसाठी टक्केवारी	१७.६८	२२.३६	१९.५४
१.५ शाक्तीवर चालणाऱ्या संस्थांची एकूण संस्थांसाठी टक्केवारी	१६.४५	१७.८०	१६.९८
[दोन] सर्वसाधारणपणे काम करणाऱ्या कामगारांची संख्या			
अ] एकूण कामगार	२७७८४	४१०८०	६८८६४
ब] वेतनावर काम करणारे कामगार	१३२३७	२९०२६	४२२६३
क] वेतनावरील कामगारांची एकूण कामगारांसाठी टक्केवारी	४७.६४	७०.६५	६१.३७
ड] कामगारांची प्रति स्थापना सरासरी संख्या	५	१२	८

आधार :- अर्था व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५-१२

प्रमुखा उद्योग गटानुसार बिगर कृषी आस्थापनांची संख्या व सर्वसाधारणपणे नेहमी काम करणाऱ्या कामगारांची संख्या

अ.क्र.	बाब	ग्रामीण आस्थापना कामगार	नागरी आस्थापना कामगार	एकूण आस्थापना कामगार
१	२	३	४	५
१]	खाणाकाम	६० [२६५]	८ [३२]	६८ [२९७]
२]	उत्पादन व दुस्स्ती सेवा	६६५१ [१०२१२]	२८२६ [१४८९७]	९४७७ [२५१०९]
३]	वीज गॅस व पाणी	२५ [४३]	१२ [५०]	३७ [९३]
४]	बांधाकाम	८२ [१००]	६३ [६७]	१४५ [१६७]
५]	घाऊक व किरकोळ व्यापार	३९४३ [४८१८]	४२८७ [७०४१]	८२३० [११८५९]
६]	निवासगृहे व उपहार गृहे	४३२ [८८५]	४६५ [१३८१]	८९७ [२२६६]
७]	वाहतूक	१४० [२७६]	३८४ [३४८४]	५२४ [३७६०]
८]	साठवणूक व वखार	३३ [५३]	४३ [८७]	७६ [१४०]
९]	दळणावळण	१३१ [२९५]	२४ [४३२]	१५५ [७२७]
१०]	अर्धा पुरवठा, विमा, मालमत्ता व धर्तेविषयक सेवा	१३४ [४०४]	३४८ [१,१७८७]	४८२ [२१८१]
११]	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	३७५९ [१०४२०]	१६३५ [११८२५]	५३९४ [२२२४५]
१२]	इतर	११ [१३]	—	११ [१३]
१३]	सर्वप्रमुखा उद्योग गट	१५४०१ [२७७८४]	१००९५ [४१०८०]	२५४९६ [६८८६४]

टीप :- फंसातील आकडे कामगारांची संख्या दर्शवितोत .

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी तंचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.१३

महत्वाच्या उद्योग गटानुसार बिगर कृषी अस्थापनाची संख्या

अ.क्र.	उद्योग गट	उद्योग गट संकेतांक	ग्रामीण	नागरी	स्कूण
१	२	३	४	५	६
१.	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	२ व ३	६६५१	२८२६	२४७७
२.	घाऊक व किरकोळ व्यापार	६ [अ]	३२४३	४२८७	८२३०
३.	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	९	३७५२	१६३५	५३२५
४.	निवास गृहे व उपहार गृहे	६ [ब]	४३२	४६५	८९७
५.	वाहतूक	७ [अ]	१४०	३८४	५२४
६.	अर्धापुरवठा, विमा, मालम-ता व धांदिविषयक सेवा	८	१३४	३४८	४८२
७.	दळणावळणा	७ [अ]	१३१	२४	१५५
८.	बांधकाम	५	८२	६३	१४५
९.	साठवणूक व वखार	७ [ब]	३३	४३	७६
१०.	खाणकाम	१	६०	८	६८
११.	विज गॅस व पाणी	४	२५	१२	३७
१२.	इतर	१०	११	—	११
१३.	सर्व प्रमुखा उद्योग गट	—	१५४०१	१००२५	२५४२६

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

महत्वाच्या उद्योग गटानुसार बिगर कृषी आस्थापना
काभगारांची संख्या

अ.क्र.	उद्योग गट	उद्योग गट संकेतांक	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५	६
१.	उत्पादन व दुस्ती सेवा	२ व ३	१०२१२	१४८२७	२५१०९
२.	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	९	१०४२०	११८२५	२२२४५
३.	घाऊक व किरकोळ व्यापार	६ [अ]	४८१८	७०४१	११०५९
४.	वाहतूक	७ [क]	२७६	३४८४	३७६०
५.	अर्थ व पुरवठा, विमा भालम-ता व सेवा	८	४०४	१७८७	२१९१
६.	निवास गृहे व उपहार गृहे	६ [ब]	८८५	१३८१	२२६६
७.	दळणावळणा	७ [अ]	२९५	४३२	७२७
८.	खाणाकाम	१	२६५	२९	२९४
९.	बांधाकाम	५	१००	६७	१६७
१०.	साठवणूक व वखार	७ [ब]	५३	८७	१४०
११.	वीज, गॅस व पाणी	४	४३	५०	९३
१२.	इतर	१०	१३	—	१३
१३.	सर्वप्रमुखा उद्योग गट	—	२७७८४	४१०८०	६८८६४

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.१५

बिगर कृषी सहकारी आस्थापना [सर्व उद्योग गट स्वरुप]
जिल्हा - वार्धा.

अ.क्र.	ब.क्र.	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५
१.	सहकारी औद्योगिक संस्थांची संख्या	३३५	१८१	५१६
२.	विजेवर चालणाऱ्या संस्थांची एकूण संस्थोची टक्केवारी	७.७६	६.०८	७.१७
३.	सहकारी औद्योगिक आस्थापना सर्वसाधारणपणे काम करणारे कामगार			
	अ) एकूण संस्था	२०७४	१३५७	३४३१
	ब) प्रति आस्थापना कामगारांची संख्या	६	८	७

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.१६

प्रमुख उद्योग गटानुसार सहकारी औद्योगिक संस्था
व रोजगार यांची संख्या

अ.क्र.	उद्योग गट	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		आस्था- पना	र- गार	आस्था- पना	रोज- गार	आस्था- पना	रोज- गार
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	खोणकाम	—	—	—	—	—	—
२.	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	२४	४५५	१५	१५१	३९	६०६
३.	बीज, गॅस व पाणी	१	१	—	—	१	१
४.	बांधकाम	—	—	—	—	—	—
५.	धाऊक व किरकोळ व्यापार	९४	१२५	५९	१७१	१५३	२९६
६.	निवास गृहे व उपहार गृहे	३	३८	१०	५५	१३	९३
७.	वाहतूक	३	५	—	—	३	५
८.	साठवणूक व वखोर	११	२९	३	८	१४	२९
९.	अर्थ पुरवठा, विमा, मालमत्ता व वैदिकविषयक सेवा	५०	२३७	३१	४७८	८१	७१५
१०.	दळणवळण	३	१३	—	—	३	१३
११.	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	१४६	११७२	६३	४९४	२०९	१६७३
१२.	इतर	—	—	—	—	—	—
१३.	सर्व प्रमुख उद्योग गट	३३५	२०७४	१८१	१३५७	५१६	३४३१

टीप :- सहकारी उद्योग या सहकारी संस्था आहेत, कारण सहकार
प्रगाराखाली स्वयंकार्यरत उद्योग नाहीत.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५२७

उत्पादन व दुस्स्ती सेवा या गटातील संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणाऱ्या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या
जिल्हा - वधा.

रोजगाराचा आकारमान गट [संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम-करणाऱ्या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम-करणाऱ्या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम-करणाऱ्या व्यक्तींची संख्या
	१	२	३	४	५	६
१-२	३१०	४२४	२४५	४५३	५५५	८७७
३	३१	९३	१२३	३६२	१५४	४६२
४	३०	१२०	८४	३३६	११४	४५६
५	२१	१०५	४३	२१५	६४	३२०
६-९	६५	४५७	८९	६२९	१५४	१०८६
१०-१९	६६	८८९	५३	६६५	११९	१५५४
२०-४९	१४	३७७	१७	५५२	३१	९२९
५० त्यापेक्षा जास्त	५	३८५	३९	८५९८	४४	८९८३
सर्व आकारमान गट	५४२	२८५०	६२३	११८१७	१२३५	१४६६७

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.१८

घाऊक व फिरकोळ व्यापार संस्थाची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या
जिल्हा- वार्धा.

रोजगारांचा आकारमान गट [संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तीची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
१-२	३१६	४६२	४७२	८८६	७८८	१३५५
३	४४	१३२	२४२	७२६	२८६	८५८
४	२०	८०	८८	३५२	१०८	४३२
५	१०	५०	४५	२२५	५५	२७५
६-९	९	५९	४९	३३३	५८	३९२
१०-१९	२	२४	१०	१२७	१२	१५१
२०-४९	२	५५	२	५७	४	११२
५० त्यापेक्षा जास्त	—	—	—	—	—	—
सर्व आकारमान गट	४०३	८६९	९०८	२७०६	१३११	३५७५

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.१९

सांख्यिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी

काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या

रोजगाराचा आकारमान गट [संख्या]	ग्रामीण	नागरी	एकूण				
	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम-करणा-या व्यक्तींची संख्या	अस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम-करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम-करणा-या व्यक्तींची संख्या	
	१	२	३	४	५	६	७
१-२	१६२३	२३०७	२४२	३९७	१८६५	२७०४	
३	२२५	६७५	८८	२६४	३१३	९३९	
४	१४२	५६८	५५	२२०	१९७	७८८	
५	८५	४२५	४०	२००	१२५	६२५	
६-९	१८०	१२९७	११२	८२३	२९२	२१२०	
१०-१९	१०३	१३८७	१३६	१८४२	२३९	३२३९	
२०-४९	४२	११३७	११३	३४२०	१५५	४५५७	
५० त्यांपेक्षा जास्त	८	११०४	४१	३६१६	४९	४७२०	
सर्व आकारमान गट	२४०८	८९००	८२७	१०७८२	३२३५	१९६८२	

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.२०

सर्व उद्योग गट मिळून एकत्र संस्थांची एकूण संस्था व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या

रोजगाराचा आकारमान गट [संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
१-२	२५२६	३६०६	११५९	२०८४	३६८५	५६२०
३	३९०	११७०	५४७	१६४१	९३७	२०११
४	२२३	८९२	२८७	११४८	५१०	२०४०
५	१४०	७००	१५६	७८०	२९६	१९८०
६-९	२८८	२०५६	३३५	२३८०	६२३	४४३६
१०-१९	१८९	२५४२	२४६	३२६२	४३५	५८०४
२०-४९	६३	१६९३	१६७	५०९७	२३०	६३९०
५० त्या पेक्षा जास्त	१४	१५८९	९६	१५२६१	११०	१६८५०
सर्व आकारमान गट	३८३३	१४२४८	२९९३	३१६५३	६८२६	४५९०१

आधार :- अर्था व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तंत्रा-क्रमांक ६.१

विविध प्रकारच्या सहकारी संस्था वर्ष १९८८-८९

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र. :	संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या
१. :	२.	३.
१.	<u>सहकारी पतसंस्था</u>	
१.१	जिल्हा गणवर्ती सहकारी बँका	१
१.२	प्राथमिक वृत्ती सहकारी संस्था	४००
१.३	शेतकरी सेवा संस्था	—
१.४	लॅम्बास सहकारी संस्था	२
१.५	धान्य बँका	१
१.६	इतर [संस्थेचा प्रकार धावा]	—
२.	<u>बिगर शेत पतसंस्था</u>	
२.१	<u>प्राथमिक सहकारी बँका</u>	
	[अ] नागरी बँका	३
	[ब] कर्मचारी पतसंस्था	८०
२.२	<u>इतर बिगर शेतपत संस्था</u>	
	[अ] कर्मचारी पत संस्था	—
	[ब] नागरी पत संस्था आणि इतर [भीती थ्रिप आणि पतसंस्था वगैरे]	६
	[क] इतर [नावे धावे]	—
३.	<u>पणन संस्था</u>	
३.१	<u>जिल्हा पणन संस्था</u>	
	[अ] सर्वसाधारण उद्देग	—
	[ब] विशेष उद्देग	—
३.२	<u>प्राथमिक पणन संस्था</u>	
	[अ] सर्व सामान्य [तालुका खरेदी विक्री संध]	८
	[ब] विशेष	४
३.३	इतर [नावे धावी]	—

तक्ता क्रमांक ६. १ [पुटे चालू]

१.	२	३
४.	<u>उत्पादन संस्था</u>	
४.१	साखर कारखाने	१
४.२	इतर कृषी प्रक्रिया संस्था [भात तेल जिनींग मिल वगैरे]	१७
४.३	विणकर सहकारी संस्था [हातमाग व यंत्रमाग]	१३
४.४	सुत गिरण्या	३
४.५	इतर औद्योगिक संस्था	५२
४.६	दुध संस्था	२५८
४.७	दुध संघ	१
४.८	मत्स्य व्यवसाय संस्था	२६
४.९	शेती संस्था	१
४.१०	लिफ्ट इरिगेशन संस्था [सिंचन संस्था]	—
४.११	वन कामगार संस्था	१६
४.१२	इतर	९
५.	<u>सामाजिक संस्था</u>	
५.१	ग्राहक भांडार	६१
५.२	गृह निर्माण संस्था	१६२
५.३	कामगार कंत्राटदार संस्था	६५
५.४	परिवहन संस्था	७
५.५	इतर	११
एकूण सर्व प्रकारच्या संस्था		१२०८

टिप :- लिफ्ट इरिगेशन १, ग्राहक भांडार २, कामगार -
कंत्राटदार ३, या बंद पडलेल्या संस्था आहे त्यामुळे
मागील माहितीशी जुळणार नाही.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.२

जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या संस्थांची माहिती [३०-६-१९८९ ला संपणा-या
वर्षाकरिता]

[रुपये आणि सभासद संख्या हजारात]

जिल्हा- वार्धा.

अ.क्र.	बाब	संख्या
१	२	३
१.	संख्या	१२०८
२.	एकूण सभासद	२२७
३.	भारणा झालेले भागभांडवल	२२७९२०
४.	वरिल पैकी सरकारी भागभांडवल	१४८२६४
५.	स्वतःचा निधी	७९६५६
५.	ठेवी	३२११३३
६.	खोळते भांडवल	१०५९५४७
७.	निव्वळ दिलेली कर्जे	५१९४६७
८.	छारेदीची किंमत	३०९६७३
९.	मिक्कीची किंमत	२८५२५४
१०.	ना. नफा मिळालेल्या	
	अ] संस्था	४८६
	ब] रक्कम	१६८४२
११.	तोटातील	
	अ] संस्था	४८९
	ब] रक्कम	३२२५३

टीप :- ना. नफा , ता- तोटा असलेल्या एकूण संस्था २३३ आहेत.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था , वार्धा.

जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांची लेखा परिक्षा वर्गाप्रमाणे वर्गवारी
[वर्षा ३०-६-१९८९ रोजीची]
जिल्हा - वधा.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	लेखा परिक्षा नर्स				वर्गीकरण केलेल्या	लेखा परीक्षा न झालेल्या	एकूण सहकारी संस्था [३०-६-१९८९]
		अ	ब	क	ड			
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.०	जिल्हा एकूण तालुका	४	८५	५३६	२१	६४६	५६२	१२०६
१.१	वधा	४	३०	१५८	१५	२०७	१२४	३३१
१.२	देवळी	—	९	६३	—	७२	५३	१२५
१.३	सेलू	—	४	७२	—	८३	३८	१२१
१.४	आर्वी	—	१४	५०	२	६६	१०६	१७२
१.५	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—
१.६	कारंजा	—	६	६४	—	७०	१०४	१७४
१.७	हिंगणघाट	—	२०	८६	४	११०	६९	१७९
१.८	समुद्रपूर	—	२	३६	—	३८	६८	१०६

टिप :- आष्टी तालुक्याची माहिती आर्वीत तालुक्यात समाविष्ट आहे .

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वधा.

तक्ता क्रमांक ६. ४

-८६-

जिल्ह्यातील राज्य आणि जिल्हा पातळीवरील सहकारी बँकेचे कार्य वर्ष १९८८-८९ करिता

जिल्हा - वर्धा

[रमये हजारात]

अ. क्र.	बँकांचा प्रकार	बँकाच्या शाखा	सभासद		भागभांडवल	राखिव व इतर निधी	ठेवी	खेवते भांडवल
			संस्था सभासद	वैयक्तिक सभासद				
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.
१.	महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँका	—	—	—	—	—	—	—
२.	जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक	४०	६१२	२७	११०६४	२४१२२	२४१२२२	३३४४०१
३.	जिल्हा औद्योगिक सहकारी बँक	—	—	—	—	—	—	—
४.	राज्य भुविकारा बँकेची जिल्हा शाखा	७	२७०२०	२८६	१२७३०	—	—	१२७१०४

तक्ता क्रमांक ६. ४ पुढे चालू

अ. क्र.	अल्पमुदतीचे कर्ज			शेतीच्या हंगामी कामासाठी	मध्यम मुदतीची कर्जे			दीर्घ मुदतीची कर्जे			येणे कर्ज			शकलेले कर्ज		
	रोखपत [क्रेडिट]	देयकातील सुट	कर्ज		अल्प मुदतीचे	मध्यम मुदतीचे	दीर्घ मुदतीचे	अल्प मुदतीचे	मध्यम मुदतीचे	दीर्घ मुदतीचे	अल्प मुदतीचे	मध्यम मुदतीचे	दीर्घ मुदतीचे			
१.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.	२०.	२१.				
१.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
२.	—	—	—	४८०१७	६८७८१	—	४५५२८	१०४५०८	—	७२२७६	११०४५	—				
३.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
४.	—	—	—	—	—	४११६	—	—	११०२३५	—	—	४७५२६				

आधार - जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यांती प्राथमीक कृषि-सहकारी संस्थांचे कार्य [३०-६-१९८९ ला संपणा-या
वर्षाकरिता]
जिल्हा - वधाई [रुपये हजारात]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	संस्थांची संख्या	स्कूण खाते-दारांची संख्या	सभासद				भाग भांडवल	सुतभा १ पैकी सरकारी भाग भांडवल	राखतिय अणि इतर निधी	कर्जाची टाकबाकी
				स्कूण	लहान खातेदार सभासद	मोठे खातेदार सभासद	इतर सभासद				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	वधाई	५०	१८६८७	१८६८७	८८४५	८९२२	२२०	३३७१	१३२	७०६	१०४५९
२.	देवळी	४२	१६१२३	१६१२३	५०८६	१०३६६	७४१	२८३२	२७	१७१	६७२९
३.	सेलू	४२	१६९०२	१६९०२	३९२५	१२२७६	६३१	३१४२	३६६	५५२	८५१५
४.	आर्वी	५०	१४६८४	१४६८४	७१२२	६८२७	७३५	२७४९	११९	४५२	८३२२
५.	आष्टी	३५	१०४३०	१०४३०	३४०२	७०२८	—	१३८६	७०	१३५	४४८२
६.	कासंजा	५१	११३८७	११३८७	४९८६	६०७६	३२५	१८७३	८०	१९४	४३१५
७.	हिंगणघाट	६२	१८८५०	१८८५०	३३४०	१५०४८	४६२	३८४६	३०४	५७१	१०१३२
८.	समुद्रपूर	६३	१३६९१	१३६९१	१५५९	१०४६०	१६७२	३७३०	११०	३५४	११८५५
जिल्हा स्कूण.		४०२	१२०८२४	१२०८२४	३८३३५	७७००३	५४८६	२२९२९	१२१५	३०३५	६४८०९

मुटे चालू .....

तक्ता क्रमांक ६.५ [पुढे चालू]

अ.क्र.	जिल्हा तालुका	खोबो भांडवल	रकूपा दिलेले कर्ज		येणो कर्ज		रकूपा कर्जाची		३ वर्षा पेक्षा		३ वर्षापेक्षा	
			[अल्प मध्यम मुदतीची	अल्प मध्यम व दिर्घ मुदतीची	अल्प मध्यम व दिर्घ मुदतीची	अल्प मध्यम व दिर्घ मुदतीची	कमी वर्षा कर्जाची	अधिक वर्षा कर्जाची	कमी वर्षा कर्जाची	अधिक वर्षा कर्जाची		
१	२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
			कर्जदार	कर्जाची रक्कम	बाकी असलेले सभासद	रक्कम	थाकबाकीदार	रक्कम	थाकबाकीदाराची संख्या	रक्कम	थाकबाकीदार	रक्कम
१.	वधा	२८७३९	२७०७	१५०५२	८३३२	२०८६५	५०२६	१०७६४	२१०५	५८११	२२९१	४२५३
२.	देवळी	२३८०७	६७६८	१५१५०	१०६५४	१५२२३	४३४८	७६०२	२०२५	४१०५	२३२३	३४२७
३.	सेलू	२२७८७	२४२६	१५२२४	७२७९	१८३१२	४८३१	२३४२	२८९७	६४५३	१२३४	२८८९
४.	आर्वी	२५२०४	४००६	१८६२६	८७५४	१६४५८	५७३९	८६७७	२३८२	३७८७	३३५७	४८९०
५.	आष्टी	१४४३५	१०५१	४३२५	३२११	५८१८	२६६०	३६२०	८२१	७४४	१८३२	२९४६
६.	कारंजा	१५३२७	११६१	४३३२	४६२६	५७०९	३५५०	३९४०	११२०	१६८	२४३०	३७७२
७.	हिंगणघाट	३०३६३	२०२७	१५५११	९७५३	१२३४२	५३४२	१०१५०	३२११	६४०५	२१३१	३७४५
८.	तुळपूर	२५०७७	३५८३	१५०४८	८२२६	२७५६१	५२१२	१०६४४	२३६८	५४४९	३५५१	५१२५०
जिल्हा रकूपा		१८६४२९	२३७२९	१०३३३८	६२३७५	१२२३६५	३७४८५	६४८०९	१६२२९	३२२२१	२०५५६	३११८७

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वधा.

तक्ता क्रमांक ६६

जिल्हातील शेतकरी सेवा संस्थांचे कार्य [३०-६-८९] ला संपणा-या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

[रुपये हजारत]

अ. क्र.	जिल्हा	संस्थांची	एकूण	सभासद	भाग	स्तंभ ९ पैकी	राखीव	कर्जाची
	तालुका	संख्या	खातेदारांची	एकूण	लहान	मोठे	इतर	भांडवल
			संख्या	खातेदार	खातेदार	सभासद	भाग	इतर
				सभासद	सभासद		भांडवल	निधी
१	२	३	४	५	६	७	८	९

१. जिल्हा एकूण
२. वर्धा

- ३. देवली
- ४. तेल
- ५. आंबी
- ६. आंबटी
- ७. कारजा
- ८. दिगणभाट
- ९. समुद्रपूर

निरंक

वर्धा ३०-६-८९

तक्ता क्रमांक ६६ पुढे चालू .....

अ. क्र.	जिल्हा / ता. नुका	खेळते	एकूण दिलेली कर्जे	येणे कर्ज	एकूण कर्जांची थकवा की	वर्षापेक्षा कमी	तिन वर्षापेक्षा
		भांडवल	अल्प मध्यम दिर्घ	अल्प मध्यम दिर्घ	अल्प मध्यम दिर्घ	वर्षा कर्जांची	अधिक वर्ष
			मुदतीचे	मुदतीचे	मुदतीचे	थकवा की	थकवा की
			कजदार	कर्जाची	बाकी	रक्कम	थकवा कीदार
				रक्कम	असलेले		रक्कम
				सभा सद		दारांची	दारांची
						संख्या	संख्या
१	२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
						१९	२०
						२१	२२
						२३	२४

- जिल्हा एकूण
- १. वर्धा
- २. देवळी
- ३. तेलू
- ४. आर्वी
- ५. आष्टी
- ६. कारंजा
- ७. हिंगणघाट
- ८. समुद्रपूर

टीप : वर्धा जिल्ह्यात शेतकरी सेवा सहकारी संस्थांची नोंदणी झालेली नाही त्यामुळे या हितीने
निरंक दाखविली आहे.

आधार : जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.७

- ११ -

जिल्ह्यातील लॅम्पस, सहकारी संस्थेचे कार्य [३०-६-१९८९ ला संपणा-या वर्षाकरिता]
जिल्हा-वर्धा [समये हजारात]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	संस्थांची संख्या	एकूण खातेदारांची संख्या	सभासद			भाग भांडवल	स्तंभ १ पैकी सरकारी भाग भांडवल	राखीव व इतर निधी	कर्जाची थाकबाकी	खोबले भांडवल	
				एकूण	लहान खातेदार सभासद	मोठे खातेदार सभासद						इतर खातेदार सभासद
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा एकूण	२	१७१७	१७१७	७६४	३४७	६०६	१६२	४५	५	१११	४४२
१.	वर्धा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	देवळी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	१	९६८	९६८	६१५	६७	२८६	७५	२५	१	६०	१४८
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	१	७४९	७४९	१४९	२८०	३२०	८७	२०	४	५१	२९४
७.	हिंगणघाट	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ६.७ [पुढे चालू]

- २२ -

ज.प.	जिल्हा / तालुका	स्कूपा दिवसां कर्ज [अल्प, मध्यम, दिर्घ] मुदतीची		वेणी कर्ज [अल्प, मध्यम, दिर्घ] मुदतीची		स्कूपा कर्जाची टाकबाकी [अल्प, मध्यम, दिर्घ] मुदतीची		तीन वेजांपेक्षा कमी कर्जाची टाकबाकी		तीन वेजांपेक्षा अधीक कर्जाची टाकबाकी	
		कर्जदार	कर्जाची रक्कम	बाकी असलेली सभासद	रक्कम	टाकबाकीदार	रक्कम	टाकबाकीदारांची संख्या	रक्कम	टाकबाकीदारांची संख्या	रक्कम
१	२	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
	जिल्हा स्कूपा	५२	१५३	१३६	१६२	८४	१११	४७	६४	३७	४७
१.	वर्धा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	देवळी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	१४	२५	५४	६५	४०	६०	३६	४०	४	१०
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	३८	१२८	८२	९७	४४	५१	११	२४	३३	३७
७.	हिंगणघाट	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	तमुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टिप :- जिह्यांत फक्त आर्वी व कारंजा तहसिल मध्येच लैम्पस सहकारी संस्था आहेत .

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था , वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.८

जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषी सहकारी संस्थानी दिलेली पिके वर्षे १९८८-८९ या वर्षी करिता

जिल्हा - वर्धा

[समये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	एकूण	अन्नधान्ये									
			गहू	भात	ज्वार व गीय धान्ये [ज्वारी, बाजरी, मका इत्यादी]	डाळी	इतर	कापूस	गळीताचे धान्ये	उस	ताग व मेटा	इतर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१.	वर्धा	११६५१	११४	—	२२७४	—	३२६०	५२०४	—	९९	—	—
२.	देवळी	४८६५	३५	—	—	—	१९१३	२९१७	—	—	—	—
३.	तेलू	६८७६	३४५	—	२०५२	—	—	४३९८	—	८१	—	—
४.	आर्वी	७५७२	११४	—	२१३०	—	२३	५२७७	—	३५	—	—
५.	आष्टी	११८८	१४	—	५१२	—	१०	६५२	—	—	—	—
६.	कारंजा	१४८६	१८	—	७५२	—	३५	६८१	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	४७४५	४५	—	—	—	—	४७००	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	६९४७	५४	—	१९९४	—	१२५३	३६४६	—	—	—	—
जिल्हा एकूण		४५३३७	७३९	—	९७१४	—	७१९४	२७४७५	—	२१५	—	—

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थानी दिलेली पिक कर्जे ३०-६-८९ ला संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

[रुपये हजारात]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	एकूण	अन्नधान्ये									
			गहू	भात	ज्वारकर्गीय धान्य, ज्वारी बाजरी, मका	डाळी	इतर	कापूस	गळीताचे धान्य	उस	ताण व मेस्टा	इतर
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.

जिल्हा	एकूण	तालुका
१.	वर्धा	} नि रं क
२.	देवळी	
३.	सेलू	
४.	आर्वी	
५.	आष्टी	
६.	कारंजा	
७.	हिंगणघाट	
८.	समुद्रपूर	

टीप :- वर्धा जिल्ह्यात शेतकरी सेवा संस्था नसल्यामुळे माहिती निरंक आहे.
आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६. १०

जिल्ह्यातील आदिवासी शेतकरी संस्थांनी दिलेली पिक कर्जे वर्ष ३०-६-८९ करिता

जिल्हा - वर्धा

[रुपये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	एकूण	अन्नधान्ये									
			गहू	भात	ज्वार वर्गीय धान्ये [ज्वारी बाजरी, मका इत्यादी]	डाळी	इतर	कापूस	गळीताचे धान्ये	उस	तांग व मेस्ता	इतर
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.
१.	जिल्हा एकूण	६७	—	—	१९	—	—	४६	—	—	—	२
	तालुका											
१.	वर्धा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	देवळी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	२६	—	—	६	—	—	१८	—	—	—	२
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	४१	—	—	१३	—	—	२८	—	—	—	—
७.	हिंणघाट	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.११

जिल्ह्यातील विंगर कृषीपत संस्थांचे कार्य [३०-६-८९] ला संपणा-या वर्षाकरिता]

जिल्हा - वर्धा

[रुपये हजारात]

अ. क्र.	प्रकार	संस्था	तन्नातद	भाग भांडवल [रुपये]	राखीव व इतर निधी [रुपये]	ठेवी [रु]	खेळते भांडवल [रु]	अग्रिम	वसूल झालेले [रु]	येणे [रु]	थकीत [रु]
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.
<u>प्राथमिक सहकारी बँका</u>											
१.	नागरी बँक	३	१५०००	५९८४	२७१०	७३७५९	१२०२१९	५०२९२	४६१०२	६९७९९	८३३१
२.	कर्मचारी पतपेढी व इतर इतर विंगर क्षेत्री	—	—	—	नि रं क	—	—	—	—	—	—
१.	नागरी बँक	—	—	—	नि रं क	—	—	—	—	—	—
२.	कर्मचारी पतपेढी	८०	११४०८	१५१०२	२५७३	१५६३	३०५०२	२३३१२	१५६८८	२३५३४	५६८
३.	इतर [नागरी पतपेढी]	६	२५८५	३२७	१३४	५८	८२८	२७३	२३२	३६६	३८

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्हा आणि प्राथमीक पणन संस्थांचे कार्य ३०-६-८९ ला संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा- वधा [समये हजारात]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	संस्थांची संख्या	सभा सदांची संख्या	खोळ्हे भांडवल	खारेदीची किंमत			विक्रीची किंमत			कृषी उत्पन्नाची विक्री		
					कृषी उत्पादन	शेतीच्या गरजेच्या वस्तू	उपभोग्य वस्तू	स्वतःच्या मालकिये	अडत्या म्हणून	स्कूण	अडते व मालक म्हणून	भात	गहू
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
जिल्हा पणन संस्था		—	—	—	—	निरंक	—	—	—	—	—	—	—
स्कूण प्राथमीक पणन संस्था		१२	२२७७	४२३८०	१४२०	२६२०५	११८४२	३५५७३	३८२३६	७४४२२	—	१२	५४५
१.	वधा	१	५६०	६२६५	१६५	१६२१५	३१०५	६१२८	८१२२	१४२५०	—	—	२८
२.	देवळी	१	११३०	३८६३	१२७	११८११	१७५४	७६०६	३६२१	११२२७	—	—	६५
३.	सेलू	३	६२२	६७२७	१२४	१६१२२	२१२५	६११२	७१२२	१३२४१	—	—	५२
४.	आर्वी	३	१२६१	१२५६७	३८१	१३२०६	१५२१	४१४२	७१२२	११३४१	—	—	२१
५.	आष्टी	१	७८०	३४२३	८७	३६३४	६५	१०२२	२२२०	३२४२	—	—	६८
६.	कारंजा	१	५०८	२७२३	२२	७४२८	२७१	३१२२	३२२१	७१२०	—	—	७३
७.	हिंगणघाट	१	१११२	६११५	२५१	१४५२१	१३२३	४१११	४५२२	८७०३	—	१२	२८
८.	समुद्रपूर	१	३२२०	६६८७	१२३	१३१२८	२८५	३२५३	२१२२	५३७५	—	—	—

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ६.१२ [पुजे घालू]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	कापूस	गळीताची धान्य	डाळी	इतर	एकूण	शेतीला आवश्यक वस्तूची विक्री [अडते वं मालक म्हणून उपभोग्य					वस्तूची एकूण विक्री
							हाते	बियाणे	कृषी अवजारे	इतर	एकूण	
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
जिल्हा पणन संस्था							नि रं क					
एकूण प्राधान्यीक पणन संस्था		१०९१५	—	७२	२२५	११७६२	२३२१३	७८२२	७०४	७०६२	३८८०८	२३९२२
१.	वर्धा	२३०१	—	—	—	२३९२	२१९८	९४५	९२	१०९८	४३४०	४५८७
२.	देवळी	१७३१	—	—	—	१७९६	२८१२	१०५१	७१	६८२	४६१६	१२३७
३.	सेलू	११३५	—	—	—	११८७	३६३६	११२५	१३२	८९९	५७८२	४१३०
४.	आर्ची	२११८	—	७२	—	२२८१	४७४६	१२९८	१७८	१५२४	७७४६	४०७०
५.	आष्टी	७१२	—	—	—	७८०	१६४०	२९८	४५	१९५	२१७८	११८२
६.	कारंजा	१४१२	—	—	—	१४९२	१०९२	४५५	५९	५१३	२११२	२२३९
७.	हिंगणघाट	९२५	—	—	२२५	१२६०	४१२४	१२५६	७१	१११२	६०५०	४३९५
८.	समुद्रपूर	५७४	—	—	—	५७४	२९७५	१४०१	४९	९५२	५३७७	२०८२

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवासंस्था यांचे कार्य [३०-६-१९८२ ला
संपणा-या वर्षाकरिता] [रुपये हजारात]
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र. : संस्थेचा प्रकार	संस्थाची संख्या	सभा-सदाची संख्या	भाग भांडवल [रु.]	राखीव व इतर निधी [रु.]	खोळे भांडवल [रु.]	शेरा
१	२	३	४	५	६	७
१. उत्पादक संस्था						
१.१ साखर कारखाने	१	३५३२	५०८१७	३७५२५	३१६८२	
१.२ इतर शेती प्रक्रीया संस्था	१७	२६६४	४०७०	२५७७	२३३६६	
१.३ विणाकर संस्था	१३	१२६२	१२०८	३७५	१८००	
१.४ सुत गिरण्या	३	८३००	१०४३७२	४०१२४	८६०३१	
१.५ इतर औद्योगिक संस्था	५२	५२३४	१६३२	४२६	४२७४	
१.६ दुग्धा व्यवसाय संस्था	२५८	११४१०	१०२८	३४५८	२३८१	
१.७ दुग्धा व्यवसाय संघटना	१	१३४	११	६४४	२५८६	
१.८ मत्स्य व्यवसाय संस्था	२६	१७६५	४८	३२	२३७	
१.९ शेती संस्था	१	११	१	—	६६	
१.१०.उपसा जलसिंचन संस्था	—	—	—	—	—	
१.११ वन कामगार संस्था	१६	१४५८	२८	२८६६	१४०५३२	
१.१२ इतर	२	२५६	२२४४	११	३२०५	

पुढे चालू .....

२	३	४	५	६	७	८
२. तांत्राजिक सेवा संस्था						
२.१. ग्राहक भांडारे	६१	१५०२४	७०७	६३७	२३४८	
२.२. गृहनिर्माण संस्था	१६२	५६७६	११५०	६३७	२८४२७	
२.३. कारागार क्रांतिद्वार [संस्था]	६५	२०५९	१३२	४४२	२०९९	
२.४. परिवहन संस्था	७	१००	१५	२	११५	
२.५. इतर	११	८९१	२९	७३१	९४१	

टिप :- सुत गिरण्या ३ वर्गाविल्या आहेत परंतु प्रत्यक्षात दोन सुतगिरण्याची आकडेवारी दिली आहे.
एक सुत गिरणी नोंदणी झाल्यापासून बंद आहे.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक ,सहकारी संस्था , वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.१४

जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्था
यांचे महत्वाचे कार्य [३०-६-१९८९ ला संपण्या-या
वर्षाकरिता]
जिल्हा- वर्धा .

अ.क्र.:	संस्थेचे प्रकार :	बाब	:परिमाणू	: साध्य
१	२	३	४	५
१.	साखार कारखाने	:अ] गाळलेल्या उसाचे वजन हजार टन ब] गाळलेल्या उसाची किंमत लाखा रु. क] उत्पादित साखारेचे वजन हजार टन ड] उत्पादित साखारेची किंमत लाखा रु.	हजार टन लाखा रु. हजार टन लाखा रु.	६३ १५१.५१ ६ ७७६.०५
२.	प्राथमिक सहकारी संस्था	अ] चालू हातमाग ब] सुत खारेदी क] उत्पादन ड] विक्री	संख्या लाखा रु. —//— —//—	१४२ १६.२७ २३.७१ २१.४३
३.	सुत गिरण्या	अ] चात्यांची संख्या ब] उत्पादित सुत	संख्या १०० हजार टन	२५० १.८९२
४.	इतर औद्योगिक संस्था	अ] कच्च्या माला खारेदी ब] उत्पादन क] विक्री	लाखा रु. —//— —//—	२.६४ २.९९ ४.४१
५.	दुग्धा व्यवसाय संस्था	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखा रु. —//—	३१३.२५ ४०१.६१
६.	दुग्धा व्यवसाय संघटना	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखा रु. —//—	२७०.७३ ३०५.४२
७.	मत्स्यव्यवसाय संस्था	अ] पकडलेल्या माशांची किंमत ब] विक्रीची किंमत	—//— —//—	०.८६ ०.९८
८.	मत्स्य व्यवसाय केंद्र	अ] पकडलेल्या माशांची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखा रु. —//—	०.३१ ०.४९
९.	शेती संस्था	अ] कसलेले क्षेत्र ब] उत्पादन	१०० हेक्टर लाखा रु.	०.३२ ०.२१
१०.	उपसा जलसिंचन संस्था	भिजलेले क्षेत्र		
११.	वनकामगार संस्था	अ] दिलेली कामे ब] वनउत्पादनाची किंमत	संस्था लाखा रु.	निरंक ३२६.३५
१२.	घाऊक ग्राहक भांडारे	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखा रु. —//—	१.२० १.१५

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ६. १४ [पुढे चालू.]

१	२	३	४	५
१३.	प्राथमिक ग्राहक भंडारे	अ] खारेदीची किंमत	लाखा रु.	८१.६८
		ब] विक्रीची किंमत	—//—	९४.०५
१४.	गृह निर्माण संस्था	अ] बांधलेल्या घरांची	संख्या	९
		किंवा गाळ्यांची किंमत	१००	
१५.	कामगार कंत्राटदार संस्था	अ] वर्षानि हाती घेतलेली	संख्या	१०७
		कामे		
		ब] हाती घेतलेल्या कामाची	लाखा रु.	९३.३७
		अदांजीत किंमत		
		क] दिलेली मंजूरी	लाखा रु.	१५.७५

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वार्धा.

जिल्ह्यातील नियंत्रित बाजार पेठेची तालूकावार माहिती ३०-६-८९ ला संपणा-या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

[परिमाण टनामध्ये]

[मुल्य हजार रु.]

अ.क्र.	तालुका	बाजार पेठेचे नाव	बाजार पेठेचा प्रकार	उपबाजार पेठेची संख्या	वार्षिक आवक											
					१ भात		२ तांदूळ		३ गहू		४ ज्वारी		५ बाजरी		६ कापूस	
					परि- माण	मुल्य	परि- माण	मुल्य	परि- माण	मुल्य	परि- माण	मुल्य	परि- माण	मुल्य	परि- माण	मुल्य
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१.	वर्धा	वर्धा	कृषी	—	—	—	—	—	३०३	२११	८६५	१८५२	६	११	११०४८	७०३८८
२.	देवळी	पुलगांव	उत्पन्न	३	—	—	—	—	८	२३	६३	१०२	४	९	७८५०	५८८६८
३.	सेलू	सिंदी	बाजार	१	—	—	—	—	१	३	२	५	—	—	२६५७	७६३०२
४.	आर्वी	आर्वी	समीती	२	—	—	—	—	४	८	१८	४७	—	—	१०५७४	६०२४१
५.	आष्टी	आष्टी	—	३	—	—	—	—	११	३५	२१	४६	—	—	५२८०	४०५४६
६.	कारंजा	कारंजा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	हिंगण- घाट	—	२	—	—	—	—	१४०	४०६	१६०७	२०८८	—	—	१२१	२५७३
८.	समुद्रपूर	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
जिल्हा स्वरूपा				११	—	—	—	—	४६७	१३८६	१५७६	४१४०	१०	२०	४४६००	३१५८१८

पुढे चालू .....

अ.क्र.	तालुका	बाजार पेठेचे नाव	बाजार पेठ्या प्रकार	उप बाजार पेठ्या संख्या	वार्षिक आक												
					७ तूर		८ मुग		९ मोट		१० चना		११ उडीद		१२ कुलथी		
					परि- मान	मुल्य	परि- मान	मुल्य	परि- मान	मुल्य	परि- मान	मुल्य	परि- मान	मुल्य	परि- मान	मुल्य	
१	२	३	४	५	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	
१.	वर्धा	वर्धा	कृषी	—	४२०३	२४०२९	१६	१०७	१	४	२६९	१५८७	२	९	—	—	
२.	देवळी	पुलगाव	उत्पन्न	३	२१३९	१११९१	४	१६	—	—	७१	३९८१	—	—	—	—	
३.	सेलू	तिंदी	बाजार	१	१०५	५५६	—	—	—	—	१	४	—	—	—	—	
४.	आर्वी	आर्वी	समीती	२	२४९०	१३३५८	—	—	—	—	२७	१७४	३	१०	—	—	
५.	आष्टी	आष्टी	—	३	२२३	६०४	—	—	—	—	५६	३११	—	—	—	—	
६.	कारंजा	कारंजा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
७.	हिंगण- घाट	हिंगण- घाट	—	२	७१५९	३९७४५	१८६	१०८८	२५	१४६	२४७	११३९	७६	३६१	—	—	
८.	समुद्रपूर	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
जिल्हा एकूण				—	—	११	१६३१९	८९४८३	२०६	१२११	२४	१५०	६७१	७१९६	८१	३८०	—

पुढे चालू .....

अ.क्र.	तालुका	बाजार पेठेचे नाव	बाजार पेठेचा प्रकार	उप बाजार पेठेची संख्या	वार्षिक आवक											
					१३ तुवरदाळ		१४ जवस		१५ मुगफल्ली		१६ तिल		१७ सोयाबिन		१८ एकूण	
					परि- माण	मुल्य	परि- माण	मुल्य	परि- माण	मुल्य	परि- माण	मुल्य	परि- माण	मुल्य	परि- माण	मुल्य
१	२	३	४	५	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१
१.	वर्धा	वर्धा	कुष्णी	—	—	—	१	४	१६	८५	—	—	५	२५	१६७३५	२८२१२
२.	देवळी	पुलगाव	उत्पन्न	३	—	—	—	—	२	१०	—	—	—	—	१०१४१	७४२००
३.	सेलू	सिंदी	बाजार	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२७६६	७६८७०
४.	आर्वी	आर्वी	समीती	२	—	—	—	—	३०	१८०	—	—	—	—	१३१४६	७४०१८
५.	आष्टी	आष्टी	—	३	—	—	—	—	७२०	२९०२	—	—	११	४८	६३२२	४४४२२
६.	कारंजा	कारंजा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगण- घाट	हिंगण- घाट	—	२	—	—	५१८	४०१९	—	—	४५९	३७४४	२६०	१२४७	१०८६८	६३५५६
८.	समूद्रपूर	समूद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
जिल्हा एकूण		—	—	११	—	—	५१९	४०२३	७६८	३१७७	४५२	३७४४	२७६	१३२०	६६९७८	४३२०४८

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक , सहकारी संस्था , वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६. १६

जिल्ह्यातील सावकारांची संख्या आणि त्यांनी दिलेली कर्जे
३१ जुलै १९८९ ला संपणा-या वर्षासाठी

जिल्हा - वर्धा

[रुपये हजारत]

अ. क्र. :	जिल्हा / तालूका :	सावकारांची संख्या :	व्यापा-यांना दिलेले कर्जे :	व्यापा-यात व्यतिरिक्त दिलेले कर्जे :	एकूण :
१ :	२ :	३ :	४ :	५ :	६ :
	जिल्हा एकूण	८४	२५६३	१३४१२	१५९७५
	<u>तालूका</u>				
१.	वर्धा	२८	१८४५	१७०२	११५४७
२.	देवळी	१६	—	१५२४	१५२४
३.	सैलू	१२	—	१००६	१००६
४.	आर्वी	८	७६	२३४	३१०
५.	आष्टी	—	—	—	—
६.	कारंजा	३	—	३३	३३
७.	हिंगणघाट	१५	६४२	९१३	१५५५
८.	समुद्रपूर	२	—	—	—

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ७.१

- १०७ -

सार्वजनिक व अर्ध सहाय्यीत संस्था मार्फत उपलब्ध असलेल्या वैद्यकीय सुविधांची
तालुकावार माहिती वर्ष १९८८
जिल्हा- वार्धा.

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	संख्या					खात्यांची संख्या				उपचार केलेले आंतर रुग्ण [प्रत्यक्ष]			उपचार केलेले बाह्य रुग्ण [शोकड्यात]		
		रुग्णा- लये	दवा- खाने	प्रसूती- गृह	प्राथ- मिक आरोग्य- केंद्रे	डॉक्टर व वैद्य	परिचा- रिका	एकूण	स्त्रिया	मुले	पुरुष	स्त्रिया	मुले	पुरुष	स्त्रिया	मुले
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
	जिल्हा एकूण	१४	४५	२२	२६	२९०	४६०	१४४७	६९४	४९३	२०२४५	२२४४१	१२५८०	३२८१	३२३५	३०८५
१.	वार्धा	६	३	५	५	१८०	२५०	१०९०	४८५	३४५	१८१००	१९१५०	१०५२०	१६७५	१४७०	१०१०
२.	देवळी	२	६	४	४	२१	३५	६०	३५	२५	१९०	५३०	२१०	५०१	३४०	५२०
३.	सेलू	१	५	४	३	११	२९	५०	३२	१८	७५	२५०	१८०	२७५	२६०	१८०
४.	आर्वी	२	६	२	३	१७	३४	८०	५०	३०	६२५	४३०	२७०	३४५	२७५	२६०
५.	आष्टी	—	७	१	३	१०	१९	२०	१६	४	४०	१२०	८५	१४५	११०	१६५
६.	कारंजा	१	६	२	२	१२	२३	२०	१५	५	१६५	१८०	२१०	१४०	१०५	१४५
७.	हिंगणघाट	२	५	२	३	२६	४०	१००	४१	५९	१०००	१६८०	९००	७८०	५६०	६३५
८.	समुद्रपूर	—	७	२	३	१३	३०	२७	२०	७	५०	१०१	२०५	१२०	११५	१७०

आधार :- १] जिल्हा आरोग्य अधिकारी , जिल्हा परीषद , वार्धा.
२] जिल्हा शल्य चिकीत्सक , वार्धा.

नोंदणी केलेल्या जन्म व मृत्युची संख्या १९८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा-वर्धा.

अ.क्र. :	जिल्हा/	ः स्कूण	नोंदलेल्या जन्माची संख्या			नोंदलेल्या मृत्युची संख्या			बालमृत्युची संख्या		
			ः तालुका	ः ग्रामीण	ः नागरी	ः पुरुष	ः स्त्रिया	ः स्कूण	ः पुरुष	ः स्त्रिया	ः स्कूण
१ :	२ :	३ :	४ :	५ :	६ :	७ :	८ :	९ :	१० :	११ :	१२ :
	जिल्हा	स्कूण	१०४४०	९६५२	२००९२	४०६७	३४२०	७४८७	४८४	३१९	८०३
		ग्रामीण	६१५८	५६०४	११७६२	२८९२	२६०१	५४९३	३२५	२५२	५७७
		नागरी	४२८२	४०४८	८३३०	११७५	८१९	१९९४	१५९	६७	२२६
	तालुका										
१.	वर्धा	स्कूण	३२२२	३०८५	६३०७	१२१२	९४५	२१५७	१९१	८२	२७३
		ग्रामीण	१४४४	१३२४	२७६८	५७९	४५८	१०३७	६६	४१	१०७
		नागरी	१७७८	१७६१	३५३९	६३३	४८७	११२०	१२५	४१	१६६
२.	देवळी	स्कूण	१४६१	१३४३	२८०४	५३८	४२६	९६४	५४	३७	९१
		ग्रामीण	६५५	५६५	१२२०	३२९	२८७	६१६	३९	२३	६२
		नागरी	८०६	७७८	१५८४	२०९	१३९	३४८	१५	१४	२९
३.	झेन्न	स्कूण	५८०	४९८	१०७८	२९७	२८१	५७८	१८	२३	४१
		ग्रामीण	५८०	४९८	१०७८	२९७	२८१	५७८	१८	२३	४१
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	स्कूण	१४०३	१२८२	२६८५	५२०	४३३	९५३	५७	३७	९४
		ग्रामीण	८२३	७५५	१५७८	३२६	३७६	७७२	५०	३६	८६
		नागरी	५८०	५२७	११०७	१९४	५७	१८१	७	१	८

तक्ता क्रमांक ७-२ [पुढे चालू]

- १०२ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
५.	आष्टी	स्कूण	३७८	३४६	७२४	१२६	१५६	३५२	१२	१०	२२
		ग्रामीण	३७८	३४६	७२४	१२६	१५६	३५२	१२	१०	२२
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कोरंजा	स्कूण	६८६	६२५	१३११	३१४	३११	६२५	३३	४१	७४
		ग्रामीण	६८६	६२५	१३११	३१४	३११	६२५	३३	४१	७४
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	स्कूण	२०४४	१७३६	३७८०	६५२	५६३	१२२२	७७	५५	१३२
		ग्रामीण	२२६	७५४	१६८०	४५०	४२५	८७७	६५	४४	१०२
		नागरी	१११८	२४२	२१००	२०२	१३६	३४५	१२	११	२३
८.	समुद्रपूर	स्कूण	६६६	६६७	१३३३	३३१	३०५	६३६	३५	३४	६२
		ग्रामीण	६६६	६६७	१३३३	३३१	३०५	६३६	३५	३४	६२
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- उपसंचालक , आरोग्य सेवा राज्य आरोग्य माहिती व जिवण विषयक आकडेवारी केंद्र, पुणे :

तक्ता क्रमांक ७.३

विविध कारणानुसार मृत्युंची संख्या १९८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

वर्ष	दिवसाप	मटकी	हवी	धय	न्युमो- निया	अंमशा- अतिसार व गॅस्ट्रो	हृदय- विकार	विषय- ज्वर	कर्क- रोग	ज्वसन- क्रिये तंबधी रोग	आत्मि- हत्या	अपघात	इतर- कारणे	सकण- मृत्त्यू	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१६	
१९८८	—	६	—	२४	३३	१३०	१९५	४८	५७	५१६	७२	३०	२५२	६०६४	७४८७

आधार :- उपसंचालक, आरोग्य सेवा, राज्य आरोग्य माहिती व जिवण विषयक आकडेवारी
केंद्र मुणे.

माता बाल संगोपन कार्यक्रमा-अंतर्गत लस टोचणी वर्षा १९८८-८९
जिल्हा- वधा.

अ.क्र.	जिल्हा/तालुका	एकूण ग्रामीण नागरी	त्रिगुणी लस तिसरा डोझ डी.पी.टी.	पोलीओ	बीसीजी	गोवर	विदुगुणी [डी.टी]	विषामज्वर	धानुवार्त लस १० वर्षा	१६ वर्षा	गरोदर स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	ग्रामीण	१५३८०	१३५०४	१६४१६	७४३७	१७७४८	२२४६	१२१४४	९५४१	१४५०४
		नागरी	३४४८	३११६	५६६२	१३०६	३५४४	३०	१६९१	१९२६	४२५७
		एकूण	१८८२८	१६६२०	२१४९८	८७४३	२१२९२	२२७६	१३८३५	११४६७	१८७६१
	तालुका										
१.	वधा	ग्रामीण	२३४४	१९२२	२४२१	१२८३	२१९०	१६५	१९०६	११६३	२२९१
		नागरी	१३३७	१३३६	२८४१	४५३	११०७	२५	५४१	४८१	२१०६
		एकूण	३६८१	३२५८	५३०२	१७३६	३२९७	१९०	२४४७	१६४४	४३९७
२.	देवळी	ग्रामीण	१७९८	१५७८	१८०८	११०८	१८३२	१००	१३७४	११८३	१५७८
		नागरी	१७७	२०३	२८९	२६	१०५	—	११६	१२०	२८१
		एकूण	१९७५	१७८१	२०९७	११३४	१९३७	१००	१४९०	१३०३	१८५९
३.	सेलू	ग्रामीण	१९४८	१६७९	२३६६	८९७	२५०२	६७१	१५६६	१३२६	१७४२
		नागरी	१६१	१६४	२१९	६२	१८	५	१७	८४	२३३
		एकूण	२१०९	१८४३	२५८५	९५९	२५२०	६७६	१५८३	१४१०	१९७५
४.	आर्वी	ग्रामीण	१९८१	१९४१	१९३५	८८७	२१०२	२२२	१५४४	१२३७	१७१८
		नागरी	४७४	२२५	७०८	२०४	७४६	—	२०१	२६८	४७२
		एकूण	२४५५	२१६६	२६४३	१०९१	२८४८	२२२	१७४५	१५०५	२१९०

तक्ता क्रमांक ७.४ [पुढे चालू]

- ११२ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
५.	आष्टी	ग्रामीण	१२३८	१०३४	१२२९	४८५	१४८३	४५	७८२	७७३	११४७
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		स्कूण	१२३८	१०३४	१२२९	४८५	१४८३	४५	७८२	७७३	११४७
६.	कारंजा	ग्रामीण	१६७१	१५०२	१८३१	८४२	१६६२	७२९	१४२४	११७८	१९३५
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		स्कूण	१६७१	१५०२	१८३१	८४२	१६६२	७२९	१४२४	११७८	१९३५
७.	हिंगणघाट	ग्रामीण	२३९१	१९७७	२१७४	२५४	३४६४	८९	२१५२	१३९६	२१६४
		नागरी	१२२९	११८८	१५८५	५६१	१५६८	—	८१६	९७३	११६५
		स्कूण	३६२०	३१६५	३७५९	१५१५	५०३२	८९	२९६८	२३६९	३३२९
८.	तनुदूपूर	ग्रामीण	२००९	१८७१	१९८२	२८१	२५१३	२२५	१३९६	१२८५	१९२९
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		स्कूण	२००९	१८७१	१९८२	२८१	२५१३	२२५	१३९६	१२८५	१९२९

आधार:- जिल्हा आरोग्य अधिकारी , जिल्हा परिषद , वर्धा.

जिल्ह्यातील कुटूंब नियोजन केंद्रांची संख्या [३१-३-८९ रोजीची]
जिल्हा- वधा

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	स्कूण गामीण नागरी	३१ मार्च रोजी असलेल्या केंद्रांची संख्या	निर्बीजीकरणं केलेल्याची संख्या			लूप पध्दती [आय युडीसी] संख्या	जननक्षम जोडण्यांची संख्या
				पुरुष नसबंदी	स्त्रियांची नसबंदी	स्कूण		
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा	स्कूण	३३	५३३	६४५२	६२८५	७९६७	५८३६७
		गामीण	२४	४३६	४३०१	४७३७	५८२७	३७४८०
		नागरी	९	९७	२१५१	२२४८	२१४०	२०८८७
	<u>तालुका</u>							
१.	वधा	स्कूण	७	७४	१२१६	१२२०	१७३९	१४२७८
		गामीण	४	२९	५८२	६१८	९०२	६७००
		नागरी	३	४५	१३२७	१३७२	८३७	७५७८
२.	देवळी	स्कूण	६	५८	५३१	७८२	९५४	८७९६
		गामीण	४	४६	५६०	६०६	७११	४१२३
		नागरी	२	१२	१७१	१८३	२४३	४६०३
३.	तेलू	स्कूण	४	४३	५४८	५२१	८१४	६७४५
		गामीण	३	३८	४२४	५३२	७८२	५३४८
		नागरी	१	५	५४	५९	२५	१३९७
४.	आर्वी	स्कूण	४	६२	७४६	८१५	९२४	८१८२
		गामीण	३	५०	५३५	५८५	७२६	४९७३
		नागरी	१	१२	२११	२३०	१९८	३२१६

तक्ता क्रमांक ७.५ [पुढे चालू]

- ११४ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९
५.	आष्टी	स्कूण	२	२७	३४७	४४४	५०४	२२८४
		ग्रामीण	२	२७	३४७	४४४	५०४	२२८४
		नागरी	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	स्कूण	२	५२	४७७	५२२	५२१	३८५८
		ग्रामीण	२	५२	४७७	५२२	५२१	३८५८
		नागरी	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	स्कूण	५	२८	१०६३	११६१	१६८२	८८२७
		ग्रामीण	३	८२	६७५	७५७	८५२	४८०४
		नागरी	२	१६	३८८	४०४	८३७	४०२३
८.	तमुद्रपूर	स्कूण	३	४२	६२४	६६६	७५२	४६२०
		ग्रामीण	३	४२	६२४	६६६	७५२	४६२०
		नागरी	—	—	—	—	—	—

आधार :- जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परीषद, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ८.१

- ११५ -

१९८१ च्या जनगणनेनुसार ताळुकावार साक्षरता
जिल्हा-वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	स्कूण ग्रामीण नागरी	साक्षरांची संख्या [हजारात]			साक्षरतेची टक्केवारी		
			पुरुष	स्त्रिया	स्कूण	पुरुष	स्त्रिया	स्कूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा	स्कूण	२९०	१८३	४७३	६१.०२	४०.५३	५१.०४
		ग्रामीण	२०२	१२०	३२२	५६.७५	३५.२७	४६.२६
		नागरी	८८	६३	१५१	७३.६४	५६.५७	६५.४०
१.	वर्धा	स्कूण	७१	१	१२०	६६.२४	४८.५२	५७.६६
		ग्रामीण	३६	२२	५८	५८.१६	३८.३३	८.४८
		नागरी	३५	२७	६२	७६.९७	६२.४८	७०.०२
२.	देवळी	स्कूण	३९	२५	६४	२	४१.९०	५१.७३
		ग्रामीण	२३	१४	३७	५५.४४	३५.६३	४५.७३
		नागरी	१६	११	२७	७१.६८	५३.९५	६३.१०
३.	सेलू	स्कूण	३१	१७	४८	५९.७६	३७.६५	४९.१३
		ग्रामीण	२७	१५	४२	५८.४३	३६.२४	४७.७६
		नागरी	४	२	६	७१.७०	५०.२४	६१.३९
४.	आर्वी	स्कूण	३६	२३	५९	५९.२३	३९.५२	४९.६४
		ग्रामीण	२६	१५	४०	५५.१२	३४.९६	४५.३२
		नागरी	११	८	१९	७०.९५	५२.४७	६१.९४
५.	आडटी	स्कूण	१८	१२	३०	६२.०३	४०.८३	५१.७३
		ग्रामीण	१८	१२	३०	६२.०३	४०.८३	५१.७३
		नागरी	—	—	—	—	—	—

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ८.१ [पुढे चालू]

- ११६ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९
६. कासंजा	स्कूण	२०	१२	३२	५६.८५	३४.७९	४६.०२	४६.०२
	ग्रामीण	२०	१२	३२	५६.८५	३४.७९	४६.०२	४६.०२
	नागरी	—	—	—	—	—	—	—
७. हिंगणघाट	स्कूण	५१	३२	८३	६१.७२	४०.४५	५१.३५	५१.३५
	ग्रामीण	२९	१७	४६	५५.८०	३३.४६	४४.८३	४४.८३
	नागरी	२२	१५	३७	७१.७६	५२.७७	६२.६२	६२.६२
८. समुद्रपूर	स्कूण	२४	१३	३७	५३.३२	२९.१७	४१.४६	४१.४६
	ग्रामीण	२४	१३	३७	५३.३२	२९.१७	४१.४६	४१.४६
	नागरी	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन [जिल्हा प्राथमीक जनगणना गोळावारा]

शैक्षणिक संस्था, शिक्षकांची व विद्यार्थ्यांची संख्या वर्ष १९८७-८८
जिल्हा - वर्धा

शैक्षणिक संस्थांचा प्रकार	संस्थांची संख्या	शिक्षक	विद्यार्थी
		एकूण	प्रमाणात
१) पूर्व प्राथमिक शाळा	७	३७ [३४]	२७ [२७]
२) प्राथमिक शाळा	२६२	२५८ [१५]	६९८६
३) एक शिक्षकी शाळा	५२	१९५७ [७१७]	८०७१६
४) उच्च प्राथमिक शाळा	२०४	१४५८ [३८९]	१३६० [३३०]
एकूण	२८९	३६५० [११२१]	३४८५ [१०३०]
५) माध्यमिक शाळा	१३८	१७४६ [४४६]	१५८६ [३९३]
६) उच्च माध्यमिक शाळा	१३०	१३०१ [२२९]	४७०२
७) सामान्य शिक्षणाचे महाविद्यालय	१	३२९ [६६]	१२७७८

[कला / साहित्य / वाणिज्य]

एकूण : ३०-६-८०

संस्थान :- शिक्षण तंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे - ४११ ००१

तक्ता क्रमांक ८.३

सन् १९८० - ८१

पुर्व प्राथमीक, प्राथमीक, माध्यमीक व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची इतर निहाय संख्या आणि महाविद्यालयात मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची वर्गवारी ३०-९-८७ रोजीची - जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	शैक्षणिक स्तर	संस्थोतील विद्यार्थ्यांची संख्या				सामान्य शिक्षणाची संख्या					
		पुर्व प्राथमीक		प्राथमीक		माध्यमीक		महाविद्यालये			
		एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	पुर्व प्राथमीक	१४६३	६९०	२८९२	१२३४	३४१	१०८	—	—	२८४६६	२०३२
२.	इयत्ता १ ते ४	—	—	११८९३२	५७२२४	१०४	३५०	—	—	११९८३६	५८२७४
३.	इयत्ता ५ ते ७	—	—	१९८२६	९३५२	४५६१३	२१२६२	—	—	२६५४३२	३०६१४
४.	इयत्ता ८ ते १०	—	—	—	—	४६४८६	२०४६९	—	—	४६४८६	२०४६९
५.	इयत्ता ११ ते १२	—	—	—	—	४६५१३	३१७३	५४०३	१७८६	१३०५४	४९५९
६.	उच्च माध्यमीक नंतर	—	—	—	—	—	—	७३७५	३७७९	७३७५	३७७९
एकूण		१४६३	६९०	१४१६५०	६८५१०	१०१२९८	४५३६२	२३७७८	४५६५३	२५७१८९	११९१३७

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ८.३ [पुढे चालू]

- ११२ -

अ.क्र. : शैक्षणिक स्तर :	मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची संख्या							
	अनुसूचित जाती		अनुसूचित जमाती		इतर मागास वर्गीय		एकूण मागासवर्गीय	
	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली
१. २	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
१. पूर्व प्राथमीक	६२५	२६३	५५४	२६८	१९२०	८५४	३०९९	१३८५
२. इयत्ता १ ते ४	२२९२९	११२९१	२१०९९	९९८३	६४९२८	३१९३९	१०९०९६	५३२१३
३. इयत्ता ५ ते ७	१२९५५	६१६५	८७३६	३८९९	३५४५९	१६८४२	५१११७०	२६९०६
४. इयत्ता ८ ते १०	९८९८	४३८७	४४७०	१७०९	२५६५५	११३१५	४००२३	१७४११
५. इयत्ता ११ ते १२	२८८०	११४२	५९१	१८७	७३२१	२७९१	१०७९२	४१२०
६. उच्च माध्यमिक नंतर	१४८९	४४५	३२०	७४	४३७३	१६४८	६१८२	२१६७
एकूण	५०८६६	२३६९३	३५७७०	१६१२०	१३९७२६	६५३८९	२२६३६	१०५२०२

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था १९८७-८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

क्र. संस्थाचे प्रकार	संस्थाची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या															
		मागासवर्गीय जाती		मागास वर्गीय जमाती		इतर मागास वर्गीय जाती		एकूण मागास वर्गीय जाती		खिगूर मागास वर्गीय जाती		एकूण		एकूण शिक्षक			
		एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	स्त्री शिक्षक		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	
१. शिक्षण विषयक पदवी महाविद्यालय	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२. विधी पदवी महाविद्यालय	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३. वैधानिक महाविद्यालय	१	४९	१५	६	३	४०	१६	२५	३४	२२०	१२२	३८५	१६३	७८	१२	—	
४. आयुर्वेद महाविद्यालये	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५. अभियांत्रिक महाविद्यालये	१	२	—	२	—	१५२	६	१७०	६	६१६	२	७८६	१५	५१	६	—	
६. इतर																	
अ) तंत्रा निकेतन	१	५६	—	२३	१	२०२	१५	२८१	१६	६७	३	३४८	१२	२६	—	—	
ब) आय.टी.आय.	२	८६	१३	३४	२	२६३	१४	३८३	२२	२४	—	४०७	२२	४०	—	—	
क) डि.सड.	२	१४०	५८	३८	११	४३८	१३२	६१६	२०८	४४७	१०५	१०६३	३१३	५६	२६	—	
ड) जी.ती.डी.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

आधार :- शिक्षण तंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

तक्ता क्रमांक ८-५

- १२१ -

आर्थिकदृष्ट्या भागातलेल्या विद्यार्थ्यांना मिळणा-या शैक्षणिक सवलती [१९८७-८८]
जिल्हा- वर्धा .

जिल्हा	लाभार्थींची संख्या								प्रत्यक्षा खर्च [रुपये हजारात]
	माध्यमीक	कनिष्ठ महाविद्यालये [११ वी व १२ वी]	उच्चशिक्षण [महाविद्यालयीन]	अभियांत्रिकी	वैद्यकीय	इतर महाविद्यालये	इतरसंस्था	एकूण	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
वर्धा	३६११५	४९०८	४३१७	—	७	—	१०१८	४६३६५	१३९२

आधार :- शिक्षण संचालनालय , महाराष्ट्र राज्य , पुणे .

तक्ता क्रमांक ८.६

- १२२ -

प्राथमिक शिक्षणावरील खर्च [१९८८ - ८९] वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

[रुपये हजारांत]

अ.क्र.	पंजाणा	योजनेतर			योजना-अंतर्गत			एकूण					
		आवर्ती	बांधकाम अनुदाना व्यतीरिक्त अनावर्ती खर्च	बांधकाम	एकूण	आवर्ती	बांधकाम अनुदाना व्यतीरिक्त अनावर्ती खर्च	बांधकाम	एकूण	आवर्ती	बांधकाम अनुदाना व्यतीरिक्त अनावर्ती खर्च	बांधकाम	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१.	जिल्हापरिषद	८०११९	६१२	—	८०७३१	३६७	४३	—	४१०	८०४८६	६५५	—	८११४१
२.	नगरपरिषद	११७८१	—	—	११७८१	११	—	—	११	११७९२	—	—	११७९२
३.	कटक मंडळ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	महानगरपालिका	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५.	बांधकामे अनुदाना- सहीत इतर खर्च	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण खर्च		९१९००	६१२	—	९२५१२	३७८	४३	—	४२१	९२२७८	६५५	—	९२९३३

आधार :- १] शिक्षणा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

२] शिक्षणा उपसंचालक, नागपूर विभाग, नागपूर.

तत्कालीन क्रमांक ८:७

जिल्हातील व्यावसायिक मार्गदर्शन [कनिष्ठ महाविद्यालये] व
तांत्रिक शाळा [तांतवी ते बारावी]

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र. :	वा. व.	:	परिमाण	:	वर्ष १९८८-८९
१. :	२.	:	३.	:	४.
१.	शाळांचो संख्या	:	संख्या	:	१४
२.	पटावरिल संख्या	:		:	
	अ] मुले	:	--//--	:	३२९५
	ब] मुली	:	--//--	:	२५४
	एकूण [अ + ब]	:	--//--	:	४२४९
३.	एकूण खर्च	:	रुपयात	:	७७, ३४, ५६१

आधर :- जिल्हा व्यावसायिक शिक्षण आणि प्रशिक्षण,
अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ८.८

जिल्हा प्रौढ शिक्षा केंद्रे १९८८-८९ वर्षाकरिता
जिल्हा-वर्धा.

अ.क्र.:	जिल्हा / तालुका	प्रौढ शिक्षा केंद्राची संख्या
१	२	३
	जिल्हा एकूण	४६०
१.	वर्धा	१००
२.	देवळी	—
३.	सेलू	६०
४.	आर्वी	—
५.	आष्टी	—
६.	कारंजा	—
७.	हिंगणघाट	१५०
८.	समुद्रपूर	१५०

टीप :- सन १९८८-८९ मध्ये फक्त चारच तहसीलमध्ये प्रौढ शिक्षा केंद्रे सुरु करण्यात आली.

आधार :- जिल्हा प्रौढ शिक्षा अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ८.९

शिक्षाकांक्षरीता प्रशिक्षण संस्था वर्ष ३०-९-८७ अखेर
जिल्हा- वर्धा.

अ.क्र.	बा	परिमण	माहिती
१	२	३	४
१.	शिक्षाकांक्षरीता प्रशिक्षण संस्था		
	अ] पदवीस्तर	संख्या	—
	ब] पदवीपूर्वस्तर	संख्या	९
	क] शाळास्तर	संख्या	—
२.	पटावरील रकबा		
	अ] पदवीस्तर	संख्या	—
	ब] पदवीपूर्वस्तर	संख्या	७५०
	क] शाळास्तर	संख्या	—
३.	स्कूण खर्च [१९८४-८५]		
	अ] पदवीस्तर	रुपये	३२७७७७
	ब] पदवीपूर्वस्तर	रुपये	५१५६२०
	क] शाळास्तर	रुपये	—

टीप :- बाब क्र. १ व २ मधील माहिती ३०-९-८७ अखेरची आहे. परंतु बाब ३ मधील खर्चाचा तपशील हा १९८४-८५ या आर्थिक वर्षाचा असल्याने त्यावेळी तेथे संस्था अस्तित्वात असल्यामुळे खर्च दाखविला आहे.

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

तक्ता क्रमांक ९.१

रेल्वे मार्गाची लांबी [३१ मार्च, १९८९ अखेर]
जिल्हा - वार्धा.

अ.क्र. :	रेल्वे मार्ग	:	लांबी किलोमीटरमध्ये
१ :	२	:	३
१.	ब्रॉड गेज		
	१] स्केरी		—
	२] दुहेरी		१४०
	३] तिहेरी व अधिक		—
२.	मीटर गेज		—
३.	नॅरोगेज		३४
	स्कूणा रेल्वे मार्ग		१७४

आधार :- विभागीय व्यवस्थापक, मध्ये रेल्वे, नागपूर .

तक्ता क्रमांक २.२

प्रकार व पृष्ठ भागांनुसार रस्त्यांची लांबी [३१ मार्च १९८९ अखेर]

जिल्हा - वर्धा
[लांबी किलोमीटर मध्ये]

अ. क्र.	वर्गीकरण	विगर नगर पालीका रस्ते			
		सार्वजनिक	जिल्हा परिषद	रकून	नगरपालीका
		वांधकाम			हद्दीतील रस्ते
१.	२.	३.	४.	५.	६.

१. प्रकारानुसार

१] राष्ट्रीय महामार्ग	१०८	—	—	१०८	
२] राज्यमार्ग					
अ] प्रमुख राज्यमार्ग	६७	—	—	६७	
ब] इतर राज्यमार्ग	४५०	—	—	४५०	
३] प्रमुख जिल्हा रस्ते	३४०	१९१.१७	—	५३१.१७	
४] इतर जिल्हा रस्ते	७१	३४७.१०	—	४१८.१०	
५] खेड्यातील रस्ते [योजना अंतर्गत]	१०४	७५६.४०	—	८६०.४०	
६] इतर रस्ते [योजनेतर]	—	१२२.००	—	१२२.००	२१९.७२
रकून	११४०	१३०६.६७	—	२४४६.६७	२१९.७२

२. पृष्ठभागानुसार

१] सिमेंट कांक्रीट	—	—	—	—	६.९३
२] डांबरी	५८१	२७.०१	—	६०८.०१	६४.६२
३] खडीचा / पक्का रस्ता	५५९	८०९.९९	—	१३६८.९९	१०२.६७
४] इतर नाल वावस्त	११४०	१३०६.६७	—	२४४६.६७	२१९.७२

टीप :- १९८७-८८ च्या प्रकाशनात, सार्वजनिक वांधकाम विभागात जिल्हा परिषदेची आकडेवारी चुकी व सगळ्या विष्ट कसून दाखविली होती त्यामुळे ती १९८८-८९ च्या दाखिलीशी जुळणार नाही यातील आकडेवारी सुधारित आहे.

आधार :- १] कार्यकारी अभियंता सार्वजनिक वांधकाम विभाग, वर्धा.
२] कार्यकारी अभियंता, जिल्हा परिषद, वर्धा.
३] सर्व नगर पालीका वर्धा.

तक्ता क्रमांक ९.३

वापरात असलेली मोटार वाहनांची संख्या [३१ मार्च १९८९ अखेर]
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र. :	बाबी	: मोटार वाहनांची संख्या
१. :	२	३
१]	मोटार सायकली, स्कुटर्स इत्यादी	१४०६३
२]	मोटारी / जिपस / स्टेशन वॅगन्स	१४२१
३]	टॅक्सी कॅब्स	४२
४]	स्वयंचालित नरिखा	१२७
५]	<u>स्टेट करिजेस</u>	
	[१] डिझेलवर चालणा-या	१६९
	[२] पेट्रोलवर चालणा-या	—
६]	<u>माल मोटारी</u>	
	[अ] <u>खाजगी वाहने</u>	
	[१] डिझेलवर चालणा-या	१०२
	[२] पेट्रोलवर चालणा-या	७
	[ब] <u>सार्वजनिक वाहने</u>	
	[१] डिझेलवर चालणा-या	६०५
	[२] पेट्रोलवर चालणा-या	३०
७]	रुग्ण वाहीका	१३
८]	शाळेच्या बसेस	२
९]	खाजगी सेवा देणारी वाहने [अनुयान]	१०
१०]	जोड वाहने [ट्रॅलर]	३०१
११]	टॅक्सी	३११
१२]	इतर	४
	एकूण	१७२०७

आधार :- प्रादेशिक परिवहन अधिकारी नागपूर.

तक्ता क्रमांक १०४

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन मंडळाची [प्रवासी] वाहतूक आकडेवारी १९८८-८९
या वर्षाकरिता .
जिल्हा- वधा

उपक्रमाचे नांव	वर्षाअखोरीत मार्गाची संख्या	मार्गाची सकूणा लांबी कि.मी.	मार्गाची तरासरी लांबी कि.मी.	वषातील अस्तित्वात असलेल्या बसगाड्यांची संख्या	रस्त्यावर धावणा-या बसगाड्यांची दैनिक तरासरी संख्या	प्रवाशांची दैनिक तरासरी [लाखात]	वाहतूकीमुळे वषात भिळालेले उत्पन्न [रु हजारात]	दर प्रवाश्यामागे भिळालेले तरासरी उत्पन्न [पैश्यामध्ये]
१	२	३	४	५	६	७	८	९
महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, वधा विभाग वधा	२६२	१४७५०	५६	१७७	१५३	०.७९	८५१९६	२९५

टीप :- स्तंभ क्र. ५ मधील आकडेवारी तरासरी मध्ये आहे .

आधार :- विभागीय नियंत्रक , महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ , वधा.

महत्वाच्या रस्त्यावरिल वाहतूक गणना [१९८८ या वर्षाकरिता]
[वाहतूक गणना १९-१२-१९८८ ते २६-१२-१९८८]
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	गणना स्थानकाचे ठिकाण:पृष्ठ	रस्त्यांची रुंदी	जलदगती वाहने	मंदगती वाहने	दरदिवशी									
लांबी कि.मी.	जवळपासचे खोडे / शहरे	भागाचा प्रकार	[मीटर]	जिप्स व व्हॅन	बस गाड्या	माल मोटारी [ट्रक्स]	मोटर सायकली व स्कूटर्स	स्कूण ६/९	जनावे-राकडून ओढली जाणारी	साय-कली	इतर रिक्शा	स्कूण ११ ते १३	सरासरी वाहनभार [टनात]	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५

[१] राष्ट्रीय महामार्ग

१] धुळे - खेडबाद , नागपूर रोड राष्ट्रीय महामार्ग क्र. ६

१.	[कि.मी. १०४ तळेगांव पासून कि.मी. १३.५०] ९८/२००	डांबरी	७.००	४५५	१७३	१८८४	२४४	२७५६	११८	२४१	९१	४५०	२३१३२
----	--	--------	------	-----	-----	------	-----	------	-----	-----	----	-----	-------

जिल्ह्यातील प्रति गणना स्थानकाची दैनिक सरासरी वाहन भार क्षमता _____ २३१३२

२] बनारस-नागपूर-खेडबाद रोड राष्ट्रीय महामार्ग क्र. ७

कि.मी. ४६
पासून ६४.३४
कि.मी.]

२.	५१/२००	कांदळी डांबरी	७.००	४०७	१६१	१०५५	२०२	१८२५	२७	१०३	११	१४१	१२७२५
----	--------	---------------	------	-----	-----	------	-----	------	----	-----	----	-----	-------

जिल्ह्यातील प्रति गणना स्थानकांची दैनिक सरासरी वाहनभार क्षमता _____ १२७२५

३] नागपूर- वोंरी - अधापूर - तुळजापूर मार्ग - प्रमुखा राज्य मार्ग क्र. ३

नागपूर वर्धा मार्ग

३.	४४/४००	तेलडोह डांबरी	५.५०	५३६	१४३	१००४	५१६	२१९९	१३५	५२९	—	६६४	१२३३८
----	--------	---------------	------	-----	-----	------	-----	------	-----	-----	---	-----	-------

तक्ता क्रमांक २-५ [पुढे चालू]

१३१

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
	सेलू बोरधारणा रस्ता													
४.	६०/००	बोरधारणा डांबरी	५.५०	६०७	१७८	८०७	१०५२	२६४४	५५८	२५१६	२२	३०९६	११३१४	
५.	८४/००	सालोड खोडे डांबरी	३.७०	४३१	२८२	६०६	५०२	१८२१	२११	९२२	७	११४०	८८७९	
६.	९५/००	देवळीनाका डांबरी	३.७०	४५०	१३७	७०८	४३८	१७३३	३८५	९५६	—	१३४१	९६२८	
७.	११२/००	शिरपुर खोडे डांबरी	२.७०	२२०	१३६	३१५	१५७	८२८	१५८	२५९	७	४२४	५०४१	
	४] जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची सरासरी दैनिक वाहनभार क्षमता													९४४०
	२] आर्वी - देउरवाडा / राज्य महामार्ग क्र. २४१													
	०/६००	आर्वी खाडीचा	३.७०	९१	३३	१९४	११९	४३७	१३४	२७०	—	४०४	२२८१	
	४] जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची सरासरी दैनिक वाहनभार क्षमता													२२८१
	५] अमरावती-पुलगाव-देवळी-हिंगणघाट राज्य महामार्ग - २४३													
८.	१३/६००	धोत्रा डांबरी	३.७०	२७१	८३	८९३	४०२	१६४९	२५८	३८०	—	६३८	९७४१	
	चौरस्ता													
९.	३०/८	वडद खोडे डांबरी	३.७०	४८	६	१६३	५७	२७४	३७	२३९	१	२७७	१७३५	
१०.	३९/०	देवळी डांबरी	३.७०	२००	६७	२९८	२६४	८२९	१७३	९६९	—	११४२	४३५६	
११.	६२/६००	पुलगाव/नाका डांबरी	३.७०	३८४	६१	३५५	१२६७	२०६७	१०५	३०२२	६४	३१९१	४९७६	
	५] जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची सरासरी दैनिक वाहनभार क्षमता													५२०२
	[५] पुलगाव - आर्वी - वरुड - मुलताई राज्य महामार्ग क्र. २४४													
१२.	०/८	पुलगाव शहर डांबरी	३.५०	७३	३५	१०४	१७८	३९०	१२०	१८२२	१६	१९५८	१६४३	
१३.	५९/००	आष्टी खोडे डांबरी	३.५०	१९७	३६	३६६	४३०	१०२९	५००	१८१	४	६८५	४८११	
१४.	७३/६००	साहूर खोडे डांबरी	३.५०	४०	२६	९६	८६	२४८	१८३	१५१	—	३३४	१४४८	
१५.	७५/८००	दुगवाडा डांबरी	३.५०	३९	२७	१४९	१०१	३१६	१९६	२०७	६	४०९	१८९९	
	खोडे													

पुढे चालू .....

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
६] जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची सरासरी दैनिक वाहनभार क्षमता														२४५०
५] रोहणा-वाढोणा-कारंजा-जलालखोडा राज्य महामार्ग क्र. २४५														
१६.	०/४	रोहणा खोडे खाडीचा	३.५०	७९	६	१२१	६६	२७२	११२	१०९	—	२२१	१३३२	
१७.	२४/८००	कारंजा जवळ डांबरी	३.५०	७४	१८	११७	६६	२७५	१०६	१०९	—	२१५	१३८१	
७] जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची सरासरी वाहनभार क्षमता														१३५६
६] खारांगणा-कोंढाळी-सावरगांव -घिंघोली राज्य महामार्ग क्र. -२४७														
१७.	०/००	खारांगणा डांबरी खोडी	३.५०	११७	३७	२५१	१२४	५२९	१३०	१३७	—	२६७	२७६४	
१८.	३०/४००	काजळी खोडे डांबरी	३.५०	८१	१८	१०३	७४	२७६	२४९	११७	—	३६६	१४४०	
जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची सरासरी दैनिक वाहन भार क्षमता														२१०२
७] नागपूर-हिंगणी - आजी -विरुळ राज्य महामार्ग क्र. - २५५														
१९.	८/८००	मांडवा खोडे डांबरी	३.५०	३४	८	४८	४३	१३३	६०२	५६५	—	११६७	११५३	
२०.	०/४००	हिंगणी डांबरी	३.५०	१५३	५	१७९	१४७	४८४	३६४	४२३	—	७८७	२२५३	
जिल्ह्यातील प्रति गणना स्थानकांची दैनिक सरासरी वाहन भार क्षमता														१७०३
८] सेलू-बोरधारणा-राज्य महामार्ग क्र. - २५६ .														
२१.	०/२००	सेलूचा रस्ता डांबरी खाडी	३.५०	६२६	२१	४०३	८३०	१८६०	१०४९	१२७४	—	२३२३	६०४९	
जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची दैनिक सरासरी वाहन भार क्षमता														६०४९
९] आर्वी-वर्धा-वायगाव-राळेगाव-घाटंजी-पारवा-मांडवी राज्य महामार्ग क्र. २५७														
२२.	११/००	वाढोणा खोडे डांबरी	३.५०	३९८	८६	७४९	४०९	१६४२	५२३	१६४८	—	२२४१	८२८१	

तक्ता क्रमांक २.५[फुटे चालू]

- १३३ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
२३.	५४/६००	वधा शहर आवी नाका	डांबरी	३.७०	३८९	१११	३७२	२९१	१८६३	१८३	३७७१	—	३६५४	५५५४
२४.	६४/००	सेलुकाटे रोड	डांबरी	३.७०	१६८	१३४	२४७	३८२	९३१	४८	५४९	१	५९८	३८१०
२५.	०/६००	वायगाव रोड	खाडीचा	३.७०	३४६	४७	३४६	४५३	११९२	२६४	९५१	—	१२१५	४११३
जिल्ह्यातील प्रति गणना स्थानकांची दैनिक सरासरी वाहनभार क्षमता														५४४०
१०] पुलगाव-वधा-जांब - समुद्रपूर-गीरड-उमरेड राज्य महामार्ग क्रमांक २५८														
२६.	१/२००	रेल्वे क्रासीग	डांबरी	५.५०	१३०३	१८९	३४५	२३१०	४१४७	३५८	५२२	—	८८०	४१४५
२७.	०/२००	जांब	डांबरी	३.७०	४०६	११८	३०१	३२९	११५४	३६५	४२८	—	७९३	५६१३
२८.	५/००	समुद्रपूर	डांबरी	३.७०	५३६	६४	५३४	४९१	१६२५	५०३	३३०	—	८३३	८१३६
जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची दैनिक सरासरी वाहनभार क्षमता														७२९८

आधार :- १] संशोधन अधिकारी [सांख्यिकी] सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

२] सहाय्यक अधीक्षक अभियंता, विशेष प्रकल्प मंडळ, नागपूर.

पोस्ट तारघारे व दुरध्वनी सेवा व दुरदर्शन तंत्र यांची आकडेवारी १९८८-८९
या वर्षा करिता
जिल्हा- वर्धा.

अ.क्र.	पोस्टाची संख्या	तारघारांची संख्या	पत्रापेट्यांची संख्या	पोस्टमनांची संख्या	दुरध्वनीची संख्या	पोस्टांची सुविधा अतलेल्या गावांची संख्या	शासनाने वाटप केलेल्या दुरदर्शन तंत्राची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८
१	१८१	११ [६०]	८९७	२१८	२४३९	१६१	३५

टीप :- रकाना क्र. ३ मधील कक्षांतील आकडेवारी टेलिफोन व्दारे तार केल्या जाणा-या केंद्राची आहे.

आधार :- १] अधिकाक डाकघार, वर्धा. विभाग, वर्धा.

२] उपविभागीय अधिकारी तारघारे, वर्धा.

३] विभागीय अभियन्ता ग्रामीण ध्वनीक्षोभन तंत्रालयालय विभागीय कार्यालय,
नागपूर.

तक्ता क्रमांक १०.१

स्थानिक संस्थांचे उत्पन्न व खर्च, १९८८ - ८९ या वर्षाकरिता.

जिल्हा - वर्धा

[रुपये लाखात]

गावपंचायत			जिल्हा परिषद			नगर पालीका		
संख्या	समाविष्ट	एकूण	संख्या	समाविष्ट	एकूण	संख्या	समाविष्ट	एकूण
	असलेल्या	उत्पन्न	खर्च	उत्पन्न	खर्च		उत्पन्न	खर्च
	खेड्यांची							
	संख्या							
१	२	३	४	५	६	७	८	९
४९९	१३७६	८७.१७	९२.०८	१६७५.३९	१६६४.५२	६	७१९.७८	६८७.९२

आधार :- जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १०.२

- १३६ -

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न तः खर्च [१९८८ - ८९ वर्षाकरिता]
जिल्हा- वर्धा [रुपये हजारात]

अ.क्र.	पंचायत समिती	ग्रामपंचायती व गाट ग्राम - पंचायतीची संख्या	उत्पन्न							
			सहाय्यक अनुदाने शासकिय	इतर	अंशदान	देणगी	कर	शुल्क	इतर	स्तंभ ४ ते १०
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
	जिल्हा स्कूण	४९२	३०२	१४३	३०३४	११६५	२७८६	५२४	७६३	८७१७
	<u>पंचायत समिती</u>									
१.	वर्धा	७२	४८	२४	५५८	३७२	४७१	८५	१३६	१७०१
२.	देवळी	६२	३३	१४	५७०	८	५६४	६५	३०	१२८४
३.	सेलू	६२	२८	१२	४७०	—	२०७	११६	२४६	१०८६
४.	आर्वी	६६	३१	१२	२७१	७१	२२८	—	५०	७४०
५.	आष्टी	३६	८४	९	२९१	३४२	१४१	१	१२२	२२७
६.	कारंजा	५७	२७	२७	२३८	१२०	४१२	—	५६	६८०
७.	हिंगणघाट	७६	३८	१७	३८०	१३८	३७६	१३८	६५	११५२
८.	तमुद्रपूर	६८	१३	१४	२५६	१०७	३१७	११२	५१	८७७

पुढे चालू ....

अ. क्र.	पंचायत समीती	आरोग्य सेवा	सार्वजनिक बांधकाम	सामाजिक व नैतिक वृध्दी	प्रशासन	समाज कल्याण	पशुधनाचे संवर्धन	जमीन महसुलाची वसुली व देखाभाल	इतर	स्तंभा १२ ते १९
१	२	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
	जिल्हा एकूण पंचायत समीती	२३१८	२३४७	४९७	२४७८	३९८	११४	—	५७	९२०८
१.	वर्धा	४२१	६२१	१५७	३७३	९३	२२	—	—	१६२४
२.	देवळी	४७१	५२८	१६	१४२	—	४	—	—	११६१
३.	सेलू	३३६	५२६	५५	१७५	२५	४१	—	३८	११९६
४.	आर्वी	२००	३०९	५४	२६८	१२०	—	—	१४	९६५
५.	आष्टी	२१६	३८३	५१	५७४	१३३	२१	—	५	१३८३
६.	कारंजा	२२५	२७६	५१	२६६	५	८	—	—	८३१
७.	डिंगणाघाट	२५५	३६८	६१	४६५	—	—	—	—	११४९
८.	सणुद्रपूर	१९३	३३६	५२	२१५	२२	११	—	—	८२९

आधार :- मुख्य कार्यकारी अधिकारी , जिल्हा परीषद , वर्धा.

तक्ता क्रमांक १०.३

जिल्हा परिषदेचे बाबवार उत्पन्न खर्च १९८८-८९ या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

[रुपये हजारात]

अ. क्र. :	लेखा शिर्ष	:	प्रत्यक्ष	:	सुधारित	:	अंदाज
:	:	:	१९८७-८८	:	१९८८-८९	:	१९८९-९०
१. :	२.	:	३.	:	४.	:	५.

१. जमा

स्वनिर्मित उत्पन्न

अ] स्थानिक उपकर सुद्धांक शुल्कासह	२७७४	१९५४	२३४४
ब] शिक्षण	२८२	२०५	२०४
क] कृषी	४२	२०	२०
ड] इमारत व दळणवळण	८५४	१९७	६७
ई] इतर	१४२८	१४९२	२००१
एकूण	५३८०	३८६८	४६३६

२. शासकीय अनुदाने

अ] संदेतूक अनुदान	९००२४	१०११०१	१०९५१५
ब] आस्थापना अनुदान	२५६५६	३४७४७	३२७३८
क] योजनांतर्गत योजनासाठी अनुदान	१८१७७	१७०२२	१७६३६
ड] शासकिय अखर्चित रकम	[-] २९६९	—	—
ई] इतर	३०६३	४७४१	४३५८
एकूण शासकिय अनुदाने	१३३९५१	१५७६११	१६४२४७

३] कर्जे

अ] कर्जे व अग्रिम	२३५७	३६५	६६
ब] ठेवी व अग्रिम	९७२०	५६९५	५२६०
क] वित्त प्रेषण	८८०००	—	—
एकूण	१०००७७	६०६०	५३२६
आरंभिची शिल्लक	२६२६१	२५७२३	२५८५८
एकंदर जमा	२६५६६९	१९३२६२	२०००६७

तक्ता पुढे चालू ...

तक्ता क्रमांक १०.३ पूढे चालू

१. : २. : ३. : ४. : ५. :				
२.	खर्च -			
अ]	कृषी	१०५४	६७९	७८९
ब]	सामान्य प्रशासन	२३३०४	३१०९५	३०९३०
क]	शिक्षण	६३०८२	७०६०४	७७६३७
ड]	वैधकीय	१२११	१४४८	१२२९
प]	पशुसंवर्धन	४२६३	४०४८	३९६४
फ]	इमारती व दळणवळण	८३६७	८५१५	६०८२
ग]	संपाज कल्याण	३१०२	३९४५	४४९१
व]	सिंचन	६४७०	७३९३	६२१७
म]	इतर	३०९८३	३२७१९	३७९३९
	एकूण	१४१८३६	१६०४४६	१६९२६८
३.	कर्जे			
अ]	कर्जे व अग्रीम	३४	३२१	२१
ब]	ठेवी व अग्रीम	९८२८	५६८५	५२५०
क]	वित्तप्रेषण	८८०००	---	---
ड]	इतर	---	---	---
	एकूण	९७८६२	६००६	५२७१
	अखेरची शिल्लक	२५९७१	२६८१०	२५५२८
	एकंदर एकूण खर्च / अखेरची शिल्लक	२६५६६९	१९३३६२	२०००६७

टीप : जिल्हापरिषदेने स्वतःचे उत्पन्नाचा त्वक्ष आढावा घेतल्यानंतर कमी किंवा जास्त खर्च / उत्पन्न निर्दिष्टास येतो.

आधार : मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी जिल्हा परिषद, वर्धा.

नगरपालिकेचे उत्पन्न व खर्च १९८८-८९ वर्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा [रुपये हजारात]

अ. क्र.	नगरपालिकेचे नाव	उत्पन्न								
		अनुदाने वर्गणी		नगरपालिकेचे दर व कर				नगरपाली	इतर	एकूण उत्पन्न
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
		शासकिय	इतर	जकात	घारे व जमीनी यावरील कर	इतर कर	एकूण	केच्या मालमते पासून मिळालेला एकूण महसूल		
	जिल्हा बेरीज	२९५४०	८१	१९५९५	४८१२	२९०३	२७३१०	४४९२	१०५५५	७१९७८
१.	वर्धा	१००४६	—	८०३५	३३३०	९३८	१२३०३	५७७	८९५३	३१८७९
२.	देवळी	१५८२	—	४११	८६	१६८	६६५	२३२	४६७	२९४६
३.	पुलगांव	४३०२	—	३२३०	३८	२८१	३५४९	१५५	१४८	८१५४
४.	सिंदी	१२३२	—	४६४	१०३	१४१	७०८	७७	२८७	२३०४
५.	आर्वी	५३८६	—	२१४७	४६७	३६०	२९७४	२२८	७००	९२८८
६.	हिंगणघाट	६९९२	८१	५३०८	७८८	१०१५	७१११	३२२३	—	१७४०७

पुढे चालू .....

अ.क्र. : नगरपालिकाचे नांव :		खर्च							
१	२	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९
		सामान्य प्रशासन	करवसूलीचा खर्च	सार्वजनिक सुरक्षा	सार्वजनिक आरोग्य व सोयी	सार्वजनिक बांधकाम	शिक्षण	इतर	एकूण खर्च
	जिल्हा बेरीज	४५४७	५६२०	३३१०	१४२७१	५८४०	११८६२	२२६४२	६८७९२
१.	वर्धा	९७४	२३०६	२१३	३८५३	३५४९	४२३६	१५१२३	३०२५४
२.	देवळी	२४२	३००	१३६	२३२	५५७	५८२	६३६	२६८५
३.	पुलगांव	१६२१	६६९	८८	२९८३	२१५	१४४१	१०११	८०२८
४.	सिंदी	३५८	२७४	८६	५२०	९१	९०१	१४६	३३७६
५.	आर्वी	७८१	८७३	२०३	२३२२	२६४	२१६१	२३०५	८९०९
६.	हिंगणघाट	५७१	११९८	२५८४	५०६१	११६४	२५४१	३४२१	१६५४०

आधार :- जिल्ह्यातील सर्व नगर पालिका .

महानगर पालीका/ नगरपरिषद क्षेत्रातील इमारतींची वापरानुसार संख्या व त्यापैकी निवासेतर
उपयोग असणा-या इमारती अगर त्यांच्या भागामध्ये चालणारे उद्योग/व्यवसायासंबंधी माहिती.
जिल्हा- वर्धा.

अ.क्र.	तपशिल	नगरपरिषद					
		वर्धा	देवळी	सिंदी	पुलगाव	आर्वी	हिंगणाघाट
१	२	३	४	५	६	७	८
इमारतीच्या वापरानुसार संख्या							
१.	निवासी	८४५४	१५४२	१३५२	३७६२	३२४६	६२६६
२.	निवासेतर	११८४	३००	२२९	५२०	१३२०	९२६
३.	मिश्र	९५९	१४९	११६	४३६	३७५	३२३
४.	एकूण	१०,५९७	१९९१	१०९७	४७२५	५६४१	७५९५
निवासे-तर इमारतीमध्ये चालणारे महत्वाचे उद्योग व्यवसाय							
१.	पिठाची गिरणी	७१	१३	७	२८	२८	४०
२.	बेकरी	१०	२	—	१	५	३
३.	बर्फाचा कारखाना	१	—	—	—	३	—
४.	शिावन काम	१३९	३३	२७	६४	७७	३९
५.	घाोंगडे तयार करणे	—	—	—	—	—	—
६.	बुरड काम	—	१	१	१	—	—
७.	प्रिंटींग प्रेस, बुक बार्डिंग इोरॉक्ल सेंटर , टायपींग करणे	३५	३	१	८	५	१३
८.	ताबन व धुलाई पावडर कारखाना	४	—	—	—	—	—

तक्ता क्रमांक १०.५. [पुढे चालू]

- १४३ -

१	२	३	४	५	६	७	८
९. टाईल्स, सिमेंट किंवा दगडी जाती बनविणे	२	—	—	—	—	—	—
१०. लेथा काम	१	—	—	—	—	४	—
११. सोनार काम	४४	४	३	६	—	१४	२७
१२. गॅस विक्री	१	—	—	—	—	—	—
१३. डेअरी	१७	१	—	१२	—	२४	२
१४. पाना उटी दुकान	४६	६	—	१५	—	३४	२२
१५. धान्य व किराणा दुकान	३२६	५७	५५	१७७	—	१९४	२६०
१६. दारुचे दुकान	४	—	१	१	—	१	२
१७. फळे व भाजीपाला दुकान	५	—	१	१	—	७४	१४
१८. कापड दुकान	८६	१०	१२	३७	—	७४	७३
१९. जनरल स्टोअर्स [कॅलटरी दुकान]	२७	—	—	११	—	४०	१२
२०. औषाधी दुकान	३५	३	६	३	—	८	१५
२१. पेट्रोल पंप	६	—	—	—	—	१	२
२२. फुले व हार तसेच इतर सामान विक्री	२	—	—	—	—	—	—
२३. मोटार व मोटार सायकल विक्री	१	—	—	—	—	—	—
२४. हॉटेल व लॉज	१११	२५	२०	४८	—	८१	७२
२५. वसतीगृहे	—	१	—	१	—	१	—
२६. गोदाम	३८	१	१०	२६	—	२८	२२
२७. सायकली व गॅसबत्या भाड्याने देणे	६५	—	—	१	—	—	—

पुढे चालू .....

१	२	३	४	५	६	७	८
२८.	वैधाकीय सेवा	२२	—	—	—	५	१
२९.	गुरांचा दवाखाना	—	१	—	—	—	—
३०.	दवाखाना	७८	८	१३	२९	२६	४०
३१.	सिनेमा व नाट्य गृहे वगैरे	७	—	—	३	४	१
३२.	वाचनालय, व्यायाम शाळा इतर खोळाची केंद्रे [बॅडपाटी वगैरे]	१४	२	२	३	८	२०
३३.	फोटो स्टूडियो	७	३	—	५	३	३
३४.	तलून	५७	६	६	३१	३५	३०
३५.	लांड्री	४१	४	२	१८	१४	२१
३६.	इलेक्ट्रीसीयन	—	—	—	—	—	—
एकूण		१३०३	१८४	१६६	५३०	७८६	७४०

आधार :- अर्था व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ११.१

विविध विकास निष्पत्तिलील झालेला योजना अंतर्गत खर्च १९८८-८९ या वर्षा करिता
जिल्हा - वर्धा

[रुपये हजारात]

अ. क्र. :	विकास विधि	राज्यक्षेत्र	१९८८-८९	एकूण
१. :	२	३	४	५
१.	कृषी विषयक कार्यक्रम	१०९६१	२३४५८	
२.	सहकार	५९	५९	
३.	सिंचन व उर्जा	९३००	१२४५१	
४.	उद्योग व खाणकाम	१५१४	१५१४	
५.	वाहतूक व दळणवळण	५७०२	६०३६	
६.	सामाजिक व सामुहिक सेवा	१६९७०	३०५९२	
७.	संकिर्ण	—	—	
ए. जिल्हा एकूण		४४५०६	७५११०	

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.२

१ योजना खालील महत्वाची भौतिक साधने सन १९८८-८९ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र. : विकासशाल : उपशिर्ष	बाब	:परिमाण	:भौतिक साध्य
१	२	३	४
१. कृषी कार्यक्रम	१] कार्यरत तालुका विजगुणान क्षेत्रा	संख्या	८
	२] इंदीर संहार मोहिम	हेक्टर	—
	३] मिजमाशी मोहिम	—	२५००
	४] सॉईल अप्लिकेशन	—	—
	५] तेलबियाच्या पिकांची प्रात्यक्षिक आखाणी करणे	—	—
	६] उपसा सिंचन योजना	संख्या	—
	७] फवारणी करिता अनुदान	—	८८८
	८] सामुहिक विहीरी बांधणे	—	—
	९] नविन विहीरीचे बांधकाम	—	—
	१०] अल्प व अत्यल्प शेतक-यांना बियाणे	—	४१०८
	११] अल्प व अत्यल्प शेतक-यांना बियाणे मिनिस्टर वाटप [खारीप]	—	१२०४
	१२] जिवाणू संवंधक	—	—
	१३] ज्वारी वरिल चिकटा	हेक्टर	—
	१४] सुधारित शेतकी औजारे व साधने विकत घेण्यासाठी अर्ध सहाय्य	लाभार्थी	४५
२. लघुसिंचन	१५] नविन विहीरीकरिता अर्धसहाय्य	संख्या	—
	१६] पंपसेट बसविण्या करिता अर्धसहाय्य	—	—
	१७] राज्यस्तरावरिल लघुसिंचनांची बांधकामे हाती घेणे	—	३
	१८] स्थानिक क्षेत्रात लघुसिंचनाची बांधकामे हाती घेणे	—	१९
३. मृदसंधारण	१९] मृदसंधारण बांधा घालणे व उत्तरावरील समतोल घालणे ईत्यादी उपायाव्दारे जमीनीचा विकास करणे	—	—
	२०] अपूर्ण कामे पूर्ण करणे	हेक्टर	—
	२१] देखाभाल करणे	—	—
	२२] मृदसंधारण करिता वृक्षारोपन	—	—

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ११, २ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५
४. आयकट विकास करणे	२३]	आयकटद्वारा जमीनीचा विकास	हेक्टर	
		अ] सपाटीकरण	"-	३८२
		ब] नालीकरण	"-	२३०
		क] पाटघारी	"-	--
		२४]	चांचणी व प्रात्यक्षिक क्षेत्र	संख्या
५. पशुसंवर्धन	२५]	कोंबड्याच्या खरेदीसाठी कर्ज देणे	"-	--
	२६]	पशुवैद्यकीय केंद्राचा दर्जा वाढविणे	"-	१०
	२७]	शेतक-यांना प्रशिक्षण देणे	"-	१५१
	२८]	नर कोंबडे वाटणे	"-	--
	२९]	धरण प्रात्यक्षिके		
६. दुग्धव्यवसाय विकास	३०]	दुधांचे वाटप	लिटर प्रत्येक दिवशी	२१३०७
	३१]	दुग्ध उत्पादनासाठी दुग्ध व्यवसाय विकास सहकारी संघटना/दुग्ध व्यवसाय विकास संस्था संघ महासंघ यांना व्यवसाय स्थापनेसाठी अर्थसहाय्य	संख्या	२०
७. वने	३२]	वृक्षा रोपन	हेक्टर	--
	३३]	श्रमीकाकरिता शेत बांधणे	संख्या	--
	३४]	कुंपण [फेन्सींग]	हेक्टर	--
	३५]	निरीक्षण रस्ते	कि. मी.	--
	३६]	अस्तीत्वात असलेल्या रस्त्यांची सुधारणा	"-	--
	३७]	इरेक्शन ऑफ चेक्सची वारीनर्स ची उभारणी	संख्या	--
	३८]	लागवड पूर्व कामे	हेक्टर	--
	३९]	मानसून पूर्व कामे	"-	--
	४०]	रपटे	संख्या	--
	८. मत्स्यव्यवसाय	४१]	मत्स्यबीज उत्पादने क्षेत्राची स्थापना / विकास	संख्या
४२]		मत्स्यबीज निर्माण	लाखात	
४३]		कृषि माशांचा साठा	"-	--
४४]		मासे पकडणे	मे. टन	८००
४५]		नायलोन सुताचा पुरवठा	फिलो	३४०
४६]		मच्छीमार तळांना कर्ज वाटप	संख्या	--
४७]		मच्छीमार सहकारी संस्थांना भाग भांडवलाकरिता योगदान	संख्या	--
४८]		मच्छीमार सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीय सहाय्य	"-	२

१	२	३	४	५
९.	पठार व कोठार व वखारी	४९] कृषी उत्पन्न बाजार समीतीच्या विकासाकरिता अनुदान	संख्या	—
१०.	सहकार व सामुहिक विकास	५०] कृषी उत्पादक सहकारी संस्थांचा विकासाकरिता कापूस वाटणी व बांधणी करिता भाग धाडवलींच्या रूपाने योगदान	—	—
	१] सहकार	५१] उपभोक्त सहकारी संस्थाना व्यवस्थापकिय अर्था सहाय्य	—	—
		५२] कामगार कंत्राट संस्थाना अर्थासहाय्य	—	६५
		५३] शेतकी सहकारी संस्थाना व्यवस्थापकीचे अर्थासहाय्य	—	—
		५४] गट पातळी वरिल ग्रामीण कारा गिरांच्या बहुउद्देशिय संस्थांना अर्थासहाय्य	—	—
	२] सामुहिक विकास	५५] सामुहिक विकास प्रकल्प	संख्या	८
		५६] ग्रामीण विकास कार्यक्रम मलपात्रा खारेदी	—	८०
	३] उद्योग व खाणकाम	५७] औद्योगिक सहकारी संस्थाना सहाय्य	—	—
		५८] वस्त्र व्यवसाय उद्योगाचा विकास	लाभार्थी	—
		५९] हातमाग उद्योगाचा विकास	संख्या	३७
		६०] संस.र.आय नियमाखाली लघू-उद्योग अर्थासहाय्य	—	४०
११.	विद्युत व जलविकास	६१] चालू मध्यम सिंचन प्रकल्प		
		अ] सिंचन प्रकल्प	संख्या	३
		ब] विद्युत प्रकल्प	—	—
		६२] खोडयाचे विद्युतीकरण	—	३३
		६३] बसविलेले पंप	—	२२९
१२.	रस्ते	६४] नविन रस्ते बांधणी	कि.मी	
		६५] अ] रस्त्याचे डांबरीकरण	—	—
		ब] मातीकरण	—	—
		६६] भो-या व पुल बांधणे	संख्या	१८
१३.	सामुहिक सेवा	६७] प्राथमिक शिक्षणाच्या विकासा करिता जि.प. दांना शिक्षकांच्या नेमणुकीसाठी अनुदान	—	—
	१] सामान्य शिक्षण			

तक्ता क्रमांक ११.२[पुढे चालू]

१	२	३	४	५
६८]	प्राथमीक शिक्षणाकरिता	संख्या	—	
	नगरपरिषदांला अनुदान			
६९]	प्राथमीक शाळेच्या इमारतीसाठी	—"	—	
	जि.प. दांना अनुदान			
७०]	११ ते १४ वयोगटातील मुखासाठी	—"	—	
	अधिकृत बाह्य शिक्षण कार्यक्रम			
७१]	माध्यमीक शाळांना ५ ते ७	—"	—	
	वर्ग जोडणे			
७२]	बालवाड्यांना साहित्य पुरविणे	संख्या	—	
७३]	अशासकिय माध्यमिक शाळांचा	—"	—	
	विश्वासू विस्तार व नविन शाळा			
	उघाडणे			
७४]	अशासकिय माध्यमीक शाळेत जादा	—"	१९५	
	वर्ग उघाडणे			
७५]	माध्यमीक शाळांच्या इमारती	—"	—	
	बांधण्याकरिता स्वच्छेपूर्वक काम			
७६]	विदर्भातील बहुउद्देशीय उच्च	संख्या	—	
	माध्यमीक शाळांच्या कर्मचा-यांच्या			
	संख्येत वाढ			
७७]	उच्चस्तर माध्यमीक शिक्षणाचा	—"	७४	
	विकास [कनिष्ठ महाविद्यालयात			
	अतिरीक्त वर्ग उघाडणे]			
७८]	शाळा समितीची स्थापणा	—"	—	
७९]	माध्यमीक शाळा अतिरीक्त शिष्यवृत्त्या-	—"	—	
८०]	प्राथमीक शिक्षणांची कार्यक्षमता	—"	—	
	वाढविण्याकरिता चर्चासत्रा			
८१]	इ.स.सी.ई.आर.टी.सी पाठ्य क्रमांचा-	—"	—	
	अंमलबजावणीसाठी शिक्षकांचे परिक्षण			
८२]	प्राथमीक शिक्षकाकरिता कर्ज	—"	—	
	व शिष्यवृत्ती			
८३]	कामाचे अनुभवावरून शिक्षकांना	—"	—	
	प्रशिक्षण देणे			
८४]	प्रौढांना साक्षर करणे	—"	१३८००	
८५]	आर्थिक दृष्ट्या मागासवर्गीय	—"	—	
	विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक सवलती			
८६]	प्राथमीक शिक्षकांच्या मुलांना	—"	—	
	शैक्षणिक सवलत.			

तक्ता क्रमांक ११.३ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५
	८७]	अशासकिय विद्यालयात परिक्षणा अनुदान	संख्या	—
	८८]	आर्ट ,सायन्स ,वाणिज्य महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना शिक्षावृत्ती	"	—
	८९]	शाळा व महाविद्यालयांचा विस्तार	"	—
		शैक्षणिक सवलती		
	९०]	प्राथमीक शिक्षकांच्या मुलांना मोफत शिक्षण	संख्या	—
	९१]	फिंडागणाचा विकास	"	—
	९२]	फिंडा उत्सव केंद्र	"	—
२]	सार्वजनिक आरोग्य	कार्यरत प्राथमिक आरोग्य केंद्र	संख्या	२५
		कार्यरत उपकेंद्रे	"	१११
३]	स्वच्छता व पाणी पुरवठा	शासकिय पाणीपुरवठा योजना प्रगती पथावर	"	—
	९६]	न.प.पाणी पुरवठा योजना	"	—
	९७]	ग्रामीण पाणी पुरवठा[राजस्व]	"	१२
	९८]	ग्रामीण पाणी पुरवठा योजना [स्थानीक]	"	८
	९९]	पिण्याच्या पाण्याच्या विहीरीची दुरुस्ती	"	—
	१००]	नविन पाण्याच्या विहीरी बांधाणे	"	—
	१०१]	कुप नलीका बांधाणे	"	—
	१०२]	जी.एस.डी.एना कुप नलीका विहीरी खानण्याचे काम	"	—
४]	गृहनिर्माण			
	१०३]	आर्थिक दृष्ट्या मासासवर्गीया करिता घारे बांधाणे	"	—
	१०४]	कमी उत्पन्न गटाखालील योजने- अंतर्गत घारे बांधाणे	"	१००
	१०५]	ग्रामीण गृह निर्माण योजनेअंतर्गत घोण्यात घारे बांधाणे	"	—
	१०६]	झोपड्यावर छत बांधाणे	"	—
	१०७]	ग्रामीण क्षेत्रातील भुमीहीन भजुराकरिता घरबांधाणीसाठी जागा देणे व झोपड्या बांधाणे	"	११५
	१०८]	खोड्यातील गाव गणांचा विकास	"	२५

तक्ता क्रमांक ११.२ [पुढे चालू]

१.	२	३	४	५	
५]	मागास वर्गीयांचे कल्याण	१०९] मागासवर्गीय विद्याध्याना शिक्षा तंत्र्या शुल्क व परिक्षा शुल्क देणे. ११०] माध्यमीक शाळेतील मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्त्या देणे १११] माध्यमीक शाळा परिक्षे-तर शिक्षावृत्त्या देणे [विमुक्त जाती झटक्या जमाती] ११२] मागासवर्गीय वस्तीगृहाना सामुहीक अनुदान ११३] औद्योगीक प्रशिक्षाण संस्थोतील मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना विधावेतन ११४] मागासवर्गीय सिंचन विहीरी बांधाण्याकरिता कर्ज तथा सवलत ११५] ग्रामीण उद्योगाकरिता कर्जे तथा सवलत ११६] मागासवर्गीयांना व्यक्तिगत व सामुहीक धारबांधाणीसाठी वि-त सहाय्य ११७] अनुसुचीत जमातीकरिता पंपसंच बसविणे	११२४	-"	६३७
			-"	१७९	
			-"	४	
			-"	—	
			-"	—	
			-"	—	
			-"	—	
			-"	४०	
६]	समाज कल्याण	११८] महारोग्याचे पुनरवसन ११९] शारीरिक दृष्ट्या अपंगाकरिता असलेल्या शासकिय संस्थोतील आय.टी.आय धारतीवर प्रशिक्षाण	—	—	
			—	—	
७]	श्रम आणी श्रमीकांचे कल्याण	१२१] आय.टी.आय मधील प्रशिक्षार्थ्यांना प्रशिक्षाण	—	—	
८]	ईतर कार्यक्रम	१२३] श्रमीकांची उपस्थिती	—	—	

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी , वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.३

रोजगार हमी योजना वर्ष १९८८-८९
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा	कामाचा प्रकार	नियोजित कामांची संख्या	मंजूर केलेल्या कामांची संख्या	सुरु केलेल्या कामांची संख्या	पूर्ण केलेल्या कामांची संख्या	मध्येच बंद केलेल्या कामांची संख्या	कामासाठी केलेली तरतूद हजार रु.	कामावर झालेला एकूण खर्च हजार रु.	रोजगार निर्माती मनुष्य दिवस [लाखात]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	जिल्हा	सिंचन	८७	७३	३१	२	१७	४३७७	३९६६	२.८८
२	वर्धा	सुदसंधारण व भुविकास	२२७	९८	११७	४८	—	४४२०	४२०५	२.६७
३		वनिकरण	१६१	६४	१६१	१०७	—	१५३०	१२९७	०.३९
४		रस्ते व इतर	२१६	२१	३५	—	२७	५७००	४८७४	२.४६
	एकूण		६९१	२५६	३४४	१५७	४४	१६०२०	१४३४२	८.४०

टिप :- तालूकावार माहिती उपलब्ध नसल्यामुळे जिल्ह्यांची माहिती कामाच्या प्रकारानुसार दिलेली आहे.

आधार :- उपजिल्हाधिकारी [श्री. ह. यो.] वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.४

रोजगार हमी योजनेखाली घेतलेली कामे, त्यावरिल रोजगार
व खर्च सन १९८८-८९ वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	महीना	खर्च [रु. लाखात]		मनुष्य दिवस	रोजगार हमी योजनेखालील कामाची संख्या
		प्रत्यक्ष	संचित		
१	२	३	४	५	६
१.	एप्रिल ८८	११.०४	११.०४	१०८०००	१४०
२.	मे ८८	१८.०६	२९.१०	१६१०००	१२६
३.	जून ८८	३६.४०	६५.५०	२०००००	१०७
४.	जुलै ८८	१४.७३	८०.२३	९१०००	५८
५.	ऑगस्ट ८८	११.२३	९१.४६	४२०००	५३
६.	सप्टेंबर ८८	१०.२०	१०१.६६	२७०००	५१
७.	ऑक्टोबर ८८	२.९९	१०४.६५	११०००	१८
८.	नोव्हेंबर ८८	४.००	१०८.६५	२००००	९९
९.	डिसेंबर ८८	११.६५	१२०.३०	३००००	१३१
१०.	जानेवारी ८९	४.०५	१२४.३५	१६०००	११४
११.	फेब्रुवारी ८९	११.५७	१३५.९२	५२०००	१४७
१२.	मार्च ८९	७.५०	१४३.४२	८२०००	१८३

आधार :- उपजिल्हाधिकारी [रो.ह.यो.] वर्धा.

पिण्याच्या पाण्याच्या सोयी व टंचाई संबंधी केलेल्या उपाययोजना १९८८-८९ वर्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	तालूका	स्कूण वस्तीच्या गावांची संख्या १९८१ च्या जनगणनेनुसार	गावातील वाड्या/ वस्त्याची संख्या	वाराह महिने पुरसे पाणी उपलब्ध असलेल्या		पिण्याच्या पाण्याची टंचाई असलेली गावे व त्यासाठी केलेली उपाय योजना			इतर साधनांनी पुरवठा होणा-या					
				गावांची संख्या	वाड्या वस्त्याची संख्या	टॅक्टरने पुरवठा होणा-या	बैलगाडीने पुरवठा होणा-या	गावाची संख्या	गावातील वाड्या वस्त्याची संख्या	टॅक्टरची संख्या	गावाची संख्या	गावातील वाड्या वस्त्याची संख्या	बैलगा डीची संख्या	गावाची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१.	वर्धा	११६	—	९८	—	१५	—	५	—	—	—	३	—	विहीरी
२.	देवळी	१०३	—	७६	—	१३	—	४	१३	—	१५	१	—	खोल
३.	तेलू	१३२	—	१२०	—	१०	—	५	—	—	—	९	—	करणे
४.	आर्वी	१६४	—	१२३	—	६	—	२	—	—	—	३५	—	व नळ
५.	आष्टी	९३	—	६५	—	१६	—	७	—	—	—	१२	—	व्दारें
६.	कारंजा	१०२	—	७०	—	२१	—	१५	—	—	—	११	—	पाणी
७.	हिंगणघाट	१२९	—	११४	—	१०	—	५	—	—	—	५	—	देणो
८.	तळदूर	१६९	—	१३५	—	१२	—	६	—	—	—	२२	—	
जिल्हा स्कूण		१०१५	—	८०१	—	१०३	—	४९	१३	—	१५	९८	—	

टीप :- वाड्या / वस्त्याची संख्या उपलब्ध नसल्याने देण्यात आली नाही.

आधार :- वर्धा जिल्ह्यातील सर्व पंचायत समिती व तहसिल कार्यालये.

तक्ता क्रमांक ११.६

- १५५ -

संकरीत व अधिक उत्पादन देणा-या पिकांच्या जाती व त्याखालील अत्पणारे क्षेत्र
१९८८-८९ या वर्षाकरिता
जिल्हा-वर्धा.

अ.क्र.	तालुका	प्रत्यक्ष क्षेत्र [हेक्टर]	अधिक उत्पन्न देणारी		संकरीत पिके		सुधारीत पिके	
			पिके	पिकाचे नांव : क्षेत्र [हेक्टर]	पिकाचे नांव	क्षेत्र [हेक्टर]	पिकाचे नांव	क्षेत्र [हेक्टर]
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.	वर्धा	४८४६८	भात व गहू	२९२५	ज्वार व कापूस	२८२७९	सुधारीत ज्वार	१७२६४
२.	देवळी	४१८६१	—//—	२०३९	—//—	२२३२६	व इतर तृणधान्य	१७४२६
३.	सेलू	४३३६४	—//—	४३७३	—//—	२३९४४	तूर मुंग उडीद	१५०४७
४.	आर्वी	५६१६२	—//—	२८९८	—//—	३२१७५	हरभारा, सोयाबीन	२१०८९
५.	आष्टी	२४७८२	—//—	१९५८	—//—	११११७	सुर्यफुल, ज्वस, करडी	११७०७
६.	कारंजा	३५४५१	—//—	२७५०	—//—	१५९२६	कापूस इत्यादी	१६७७५
७.	हिंगणघाट	५३७८४	—//—	५६९६	—//—	२८९२९		१९१५९
८.	समुद्रपूर	५१३८५	—//—	५७२१	—//—	२८१०४		१७५६०
जिल्हा एकूण		३५५२५७	—//—	२८३६०	—//—	१९०८००		१३६०९७

टिप :- पिकाचे नांव तालुकावार वेगवेगळे उपलब्ध नाही.

आधार :- कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.७

जिल्ह्यातील रासायनिक खताचे वाटप १९८८-८९
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	जिल्हा	रासायनिक खताचे वाटप [मे. टनात]	एकूण	शेरा
१.	२.	३.	४.	५.
	तालुका	नियमित संस्थाकडून	खाजगी संस्था कडून	
१.	वर्धा	१२५४	५४४४	६६९८
२.	देवळी	१०३२	२९७०	३९९२
३.	तेलू	१४२१	५१५२	६५८०
४.	आर्दी	१०५०	५१७४	६२२४
५.	आबटी	२१०	११९५	१४०५
६.	कारंजा	४८९	१४३४	१९२३
७.	हिंगणघाट	१८६५	८११६	९९८१
८.	तमुद्रपूर	१२१३	३५१९	४७३२
जिल्हा एकूण		८५२४	३३०११	४१५३५

आधार : कृषी विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.८

जिल्ह्यातील साखर कारखाने, १९८८-८९ चा वर्षा करिता
जिल्हा- वर्धा

[सुधारित]

अ. क्र. :	तालुका :	साखर कारखान्याचे नाव :	सहकारी खाजगी :	दररोजची गळीत क्षमता [से. टन]	प्रत्यक्ष झालेले गाळप [से. टन]	साखरेचे उत्पादन [से. टन]
१. :	२. :	३. :	४. :	५. :	६. :	७. :
१. वर्धा						
२. देवळी						
३. तेलू		महात्मा सहकारी साखर कारखाना मर्या. जामनी जि. वर्धा	सहकारी	१२५०	६३७६८	६५६६
४. आर्वी						
५. आडटी						
६. कारंजा						
७. हिंणधाट						
८. समुद्रपूर						
जिल्हा स्वरूप	—	—		१२५०	६३७६८	६५६६

आधार : कार्यकारी तंत्रालक महात्मा सहकारी साखर कारखाना मर्या. जामनी त. तेलू जि. वर्धा.

दुग्धा संस्थाची तालुकावार माहिती वर्ष १९८८-८९
जिल्हा- वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	दुग्धा संस्थाची संख्या	सभासदांची संख्या	गोळा केलेले स्कूण दुधा [००० लिटर]	सरासरी प्रतिदिन [हजार लिटर]	शीतगृहांची संख्या	शीतगृहांची क्षमता [हजार लीटर]
१	२	३	४	५	६	७	८
	जिल्हा स्कूण	२५५	११२३६	७७७७	२१	४	७२
१.	वर्धा	५६	२६४६	२२७६	६	१ दुग्धा शाळा	५०
२.	देवळी	२२	१०३३	९९८	३	—	—
३.	तेलू	३६	२२३२	११८१	३	—	—
४.	आर्वी	६६	२६३०	१६२९	४	१	१२
५.	आष्टी	६	१५८	७०	—	—	—
६.	कारंजा	४०	१३६६	१४०७	४	१	५
७.	हिंगणघाट	१२	५३०	१३	—	—	—
८.	समुद्रपूर	१७	६४१	२०३	१	१	५

टीप :- वर्धा जिल्ह्यात संस्थेचे एकही शीतगृह नाही.

आधार :- जिल्हा दुग्धा विकास अधिकारी, वर्धा

तक्ता क्रमांक ११.१०

अवर्षण प्रवण कार्यक्रमाची प्रगती दर्शविणारा तक्ता [१९८८-८९] या वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा.

जिल्ह्यातील कार्यक्रमा अंतर्गत
निवडलेल्या तालुक्यांची संख्या

[१] केंद्र पुरस्कृत निरंक
[२] राज्य पुरस्कृत एकूण

अ. क्र.	विकास शिर्ष	उपलब्ध झालेली आर्थिक तरतूद [रु. लाखात]	झालेला खर्च [रु. लाखात]	खर्चाची टक्केवारी	भौतिक साधनाचा तपसिल बाब : परिमाण	लक्ष	साध्य	साध्याची टक्केवारी	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.

नि रं क

टीप : वर्धा जिल्हाकरिता संदर्भिय वर्षात अवर्षण प्रवण कार्यक्रम राबविण्यात आलेला नाही.

आधार : जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.११

एकात्मिक आदिवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती, त्यावरील तरतूद व खर्च १९८८-८९

कार्यक्रमाखाली	१]	तालुक्यांची संख्या	३
असणा-या	२]	गावांची संख्या	७३
	३]	एकूण लोकसंख्या	२०९८२
	४]	[१९८१ प्रमाणे]	
		घोषित क्षेत्रातील अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या [१९८१ प्रमाणे]	११२५३

अ.क्र.:	विकास शिर्षक	१९८८-८९		खाचाची तरतूदीशी टक्केवारी
		तरतूद	खर्च	
१	२	३	४	५

- अ) १] कृषी व सलग्न सेवा
 २] ग्रामीण विकास
 ३] पाटबंधारे व पुर नियंत्रण
 ४] विद्युत विकास
 ५] उद्योग व खाणाकाम
 ६] वाहतूक व दळणावळण
 ७] शिक्षण फिडा कला व संस्कृती
 १०] आरोग्य सेवा
 ११] पाणि पुरवठा व गृह निर्माण
 १२] माहिती व प्रसिध्दी
 १३] मागास वर्ग कल्याण
 १४] कामगार व कामगार कल्याण
 १५] समाज कल्याण व पोषण

निरंक

एकूण

ब) माडा योजनेतील तरतूद [रु.लाखा]

१]	पिक संवर्धन	०.९५	०.९५	१००	%
२]	पशुसंवर्धन	१.४२	१.४२	१००	%
३]	दुग्धा शाळा विकास	०.४०	०.४०	१००	%
४]	सामान्य शिक्षण	२.४०	२.२८	९५	%
५]	मागास वर्गीयांचे कल्याण	०.७०	०.७०	१००	%
६]	विद्युत विकास	०.५०	०.५०	१००	%
एकूण		६.३७	६.२५	९८	%

क) मिनीमाडा १९८८-८९ ह्या वर्षापासून मिनीमाडा, माडा योजनेची तरतूद व खर्च सक्ता करण्यात येतो.

ड) न्युक्लीअस बजेट

टिप :- न्युक्लीअस बजेट, वधा जिल्ह्यात लागू नाही.

आधार :- १] जिल्हा नियोजन अधिकारी, वधा. २] प्रकल्प अधिकारी एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, रामटेक, जि. - नागपूर.

तकता क्रमांक ११.१२
 वीस कलमी कार्यक्रम १९८८ - ८९
 जिल्हा - वधाई

क्र.	विवरण	परिमाण	उद्दीष्ट	माध्य
१[अ]	एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रमाचा	लाभधारकांची		
१]	जुने लाभधारि	संख्या	४६८	८८६
२]	नविन लाभधारि	संख्या	२८००	२८५८
ब]	राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रमाचा	लाखा मनुष्य-दिवस	४.६२	४.६२
क]	ग्रामीण भूमिहीन रोजगार हमी कार्यक्रमाचा		४.४१	४.६२
५	अतिरिक्त जमीनीचे वाटप	एकर	२११	२१५.१४
६	वेठ बिगारचे पुनर्रचन	संख्या	४४	४४
७	पिंपयसाठी रूख पाणी	छोंड्यांची संख्या	१४	२२
८	मुलांना रोग-प्रतिबंधक लस टोचणे	संख्या	१९०५०	२१८२७
९ अ]	कुटूंब नियोजन शास्त्राक्रिया	संख्या	६०००	६९८५
११अ]	अनु / जातीच्या कुटूंबांना सहाय्य	संख्या	१४४३	२७६५
ब]	अनु / जमातीच्या कुटूंबांना सहाय्य	संख्या	१०००	१५४६
१४ अ]	घारासाठी जागा देणे		१७४	१७४
ब]	घारबांधणीसाठी अर्थसहाय्य		१७४	१७४
क]	आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल घाटकासाठी घार बांधणी			
ड]	आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घाटकासाठी घार बांधणी			
इ]	कमी उत्पन्न गटासाठी घारबांधणी		१५०	१५०
१५	गलिच्छ दस्ती सुधारणा	लोकसंख्या	१००	१००
१६	झाडे लावणे	संख्या लाखात	७०.५४	१०८.२७
१९ अ]	छोंड्यांचे विद्युतीकरण	संख्या	२	६
ब]	पंप संचाचे विद्युतीकरण		१०००	२१६१
क]	सुधारीत चुली		२७७०	४२३७
ड]	बायोगॅस संच बेतविणे	संख्या	१०००	११०२

टीप :- कलम क्र. २ ते ४, १०, १२, १३, १७, १८, व २० यांत समाविष्ट नाहीत.
 आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वधाई.

तक्ता क्रमांक ११.१३

विज्ञाना घटक योजना [वर्ष १९८८-८९ करिता]

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र. :	क्षेत्र [सेक्टर]	उपलब्ध झालेली आर्थिक तरतुद [रु. लाखात]	झालेला खर्च [रुपये लाखात]	खर्चाची टक्केवारी
१.:	२.	३	४	५
१.	कृषी व सलघ्य सेवा	१४.४२	१९.१६	१३२.८७
२.	ग्राम विकासा करिता विशेष कार्यक्रम	४.८३	१५.४४	३१९.६७
३.	लघु सिंचन व पूर नियंत्रण	०.१५	०.१२	८०.००
४.	विद्युत विकासा	११.०५	१३.०५	११८.०९
५.	उद्योग व खाणकाय	१.०४	१.२७	१२२.११
६.	वाहतूक व दळणवळण	४.००	३.३४	८३.५०
७.	तामाजिक व सामुहिक सेवा	१.९३	२.१०	१०८.८०
८.	आरोग्य	—	—	—
९.	पाणि पुरवठा गृह निर्माण	२२.९९	१८.४७	८०.३३
१०.	सागात वर्गीयाचे कत्याण	१२.३३	११.६५	९४.४८
११.	कामगार व कामगार कत्याण	—	०.०७	—
जिल्हा एकूण		७२.७४	८४.६७	११६.४०

आधार : जिल्हा नियोजन अधिकारी वर्धा.

निवडक शेतमालाच्या सरासरी घाऊक किंमती सन, १९८८ वर्षाकरिता
[प्रति क्विंटल मुल्य रुपयांत]

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	मालाचे वर्णन	प्रकार	महिने												वर्षाची सरासरी
			जाने	फेब्रु	मार्च	एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टे	ऑक्टो	नोव्हे	डिसे	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.
१.	गहू	हावरा	३३०	३३५	२८०	२९५	२८०	३२०	३२२	३२२	३२५	३२८	३२५	३४०	३१७
२.	तूर	पांढरी	५१५	५४०	५६५	६५०	७५०	७३०	७३०	७३५	७२०	६४५	५४५	५३५	६३८
३.	भुईमूंग	लहान	५२५	५३०	४५१	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	४९६	५१०	५१५	५०५
४.	मुंग	हिवर काठा	६९५	६७५	७०७	७१५	६८०	७२५	७३०	७३५	७३०	५६५	५२०	६०५	६७४
५.	चना	देशी	५९५	५८५	५२५	५६५	६५५	६६०	६६०	६६५	६२०	६००	५८५	६७५	६१६
६.	बाजरा	लोकल	२०४	२०५	२००	१६०	१६०	१६५	२००	२२१	२१६	१६०	१६५	१८५	१८७
७.	तिळ	बोरिया	७७५	९५०	९५०	१००७	९४५	१०१५	१०१५	१०२०	९९५	८५५	८३५	८०५	९३१
८.	ज्वारी	हायब्रीड	२१५	२४५	२३०	२४०	२५०	२५०	२५०	२५०	२४०	१२४	१८०	१९०	२२२
९.	जवस	मध्यम	७८५	७३५	६८५	७४५	७१५	७१३	७१५	७२०	७२०	८८५	८४५	८१०	७५६
१०.	कापूस		सुपर	एफएक्यु	फेअर	एक्स	के								
			एच-४	६१०	६००	५५०	२७५	१४५							
			एम सी-५	६१५	६०५	५५५	२७८	१४५							
			एल-१४७	५५५	५४५	४९५	२४८	१२५							
			१००७ -	५७५	५६५	५१५	२५८	१२५							

आधार :- सर्व कृषी उत्पन्न बाजार समिती, वर्धा जिल्हा.

जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणचे महत्वाच्या वस्तुच्या सरासरी किरकोळ किंमती १९८८ करिता
जिल्हा - वर्धा [मुल्य रूपात]

अ.क्र. : मालाचे वर्णन	गुणव-ता : व प्रकार	परिमाणु :	मासिक सरासरी किरकोळ किंमती												वर्षाची सरासरी	
			जाने	फेब्रु	मार्च	एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टे	ऑक्टो	नोव्हे	डिसेंबर		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
धान्ये																
१.	तांदूळ उ-तम	लूचई नं. १	कि. ग्रॅ.	६.००	६.०६	६.२५	६.२५	६.२५	६.५०	६.५०	७.२५	८.००	८.००	८.००	८.००	६.९२
२.	तांदूळ मध्यम	"- २	"-	३.९८	४.४३	४.७५	४.८०	४.८०	४.८०	४.८०	५.१५	५.५०	५.५०	५.५०	५.५०	४.९५
३.	तांदूळ जाडा	"- ३	"-	३.४०	३.५०	३.५५	३.५०	३.५०	३.५०	४.००	४.१३	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	३.८४
४.	गहू मध्यम	चावल काटा	"-	२.४०	२.४८	२.७०	२.७६	२.८०	२.८०	२.८०	२.९०	३.००	३.२०	३.२०	३.२०	२.८५
५.	गहू हावरा	हावरा	"-	३.००	३.०६	३.२५	३.२५	३.२५	३.२५	३.२५	३.३८	३.५०	३.७०	३.७०	३.७०	३.३५
६.	गहू आटा	हावरा	"-	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना	उ.ना
७.	ज्वारी सफेद	नंबर १	"-	१.४२	१.४२	१.४२	१.४२	१.४२	१.४२	१.४२	१.४२	१.४२	१.४२	१.४२	१.४२	१.४२
८.	ज्वारी पिवळी	नंबर ५	"-	१.६०	१.५५	१.५०	१.५०	१.५०	१.५०	१.५०	१.५०	१.५०	१.५०	१.५५	२.००	१.५५
९.	ज्वारी जाडी डाळी	लोकल	"-	२.२५	२.५५	२.२५	२.२५	उ.ना	उ.ना	२.५०	२.५०	२.५०	२.५०	२.५०	उ.ना	२.४२
१०.	हरभारा	देशी	"-	५.००	५.००	५.००	५.००	५.२५	६.००	६.५०	६.५०	७.५०	८.००	१०.००	१०.००	६.६४
११.	हरभारा डाळ	गावरानी	"-	५.५०	५.८७	६.००	६.४१	७.००	७.१८	८.५०	९.००	९.००	११.५०	१२.००	१२.००	८.३३
१२.	तूर डाळ	"-	"-	१२.८०	११.७५	११.००	११.००	११.००	११.००	११.००	११.०	११.०	११.०	११.०	११.०	११.२१

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक १२.२ [पुढे चालू]

- १६५ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१३.	उडीद डाळ	गावरानी	कि.गॅ.	७.००	७.००	७.५०	७.००	७.००	७.००	७.००	७.००	८.००	८.००	८.००	८.००	७.३७
१४.	मुंग डाळ	"-	"-	७.००	७.१३	९.२५	१२.००	११.५०	१.५०	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	९.००	१०.००	९.६९
१५.	मसूर डाळ	"-	"-	७.००	७.००	७.००	७.००	७.००	७.००	७.००	७.००	८.००	८.००	९.००	९.००	७.५०
<u>साखार व गुळ</u>																
१६.	साखार	सी	कि.गॅ.	६.९२	६.८०	६.८०	६.८०	६.९०	७.३८	७.८४	७.६५	७.८०	८.००	७.६०	७.६०	७.३४
१७.	गुळ	पापडी	"-	५.५६	५.४८	५.५०	५.५०	५.९२	६.३५	६.५०	६.६०	६.८०	६.८०	६.५०	६.००	६.१२
<u>तेल व खानीजे</u>																
१८.	भुईमुंगाचे तेल	गुजरात	"-	२७.००	२७.००	२५.७५	२५.००	२५.००	२५.००	२५.००	२४.७५	२४.००	२३.००	२२.००	२२.००	२४.६२
१९.	पाम तेल	स्वस्त धान्य-	"-	१३.७०	१३.७०	१३.७०	१३.७०	१३.७०	१३.७०	१३.७०	१३.७०	१३.७०	१३.७०	१३.७०	१३.७०	१३.७०
			दुकान													
२०.	वनस्पती तेल	सुर्यमुखी	"-	२६.००	२६.००	२६.००	२६.००	२६.७५	२७.००	२७.००	२७.००	२७.००	२७.००	२७.००	२७.००	२६.५६
२१.	दुधा [शुध्द]	म्हशीचे	लिटर	५.००	५.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	५.८३
<u>मासे व मांस</u>																
२२.	बक-याचे मांस	स्थानीक	कि.गॅ.	३०.००	३०.००	३०.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३१.५०
२३.	मासे ताजे	कथाला	"-	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००
२४.	अंडी	विदेशी	१ डझन	७.२०	७.५०	८.४०	७.६८	८.००	८.२५	९.००	९.६०	९.००	९.००	९.६०	९.००	८.५१

पुढे चालू ....

१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
<u>मसाल्याचे पदार्थ</u>																
२५.	मीठ	पांढरे	कि.ग्रॅ.	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०
२६.	हळद	वायगाव	"-	२२.००	२२.००	२२.५०	२३.२०	२२.००	२२.००	२२.००	२२.००	२२.००	२२.००	२२.००	२२.००	२२.१४
२७.	सूख्या मिरच्या	भिवांपुरी	"-	११.००	१३.००	१७.५०	१८.४०	१८.००	२१.००	२२.००	२२.००	२४.००	३२.००	३४.००	४०.००	२२.७५
<u>भाजीपाला</u>																
२८.	बटाटे	फहाडि	"-	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	३.००	३.००	३.००	३.००	४.००	४.००	३.००	२.७५
२९.	६ कांदे	नाशिक	"-	३.००	३.००	२.७५	२.००	२.००	२.२५	३.००	३.००	२.५०	३.००	४.००	४.००	२.८७
<u>फळे</u>																
३०.	केळी	स्थानिक	डझान	२.९०	३.००	२.७५	२.५०	२.५०	४.००	३.३०	३.१३	३.५०	३.५९	३.००	३.००	३.०९
<u>पेय</u>																
३१.	चहा	बुकवॉड	कि.ग्रॅ.	३९.००	३९.००	३९.००	३९.००	३९.००	३९.००	३९.००	३९.००	३९.००	३९.००	३९.००	३९.००	३९.००
३२.	कॉफी	पावडर	"-	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००
<u>जळ्या वीज व दिवाबत्ती</u>																
३३.	राकिल	—	लिटर	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५
३४.	कोस्ता	लोणारी	४० किलो	९०.००	९०.००	९०.००	९०.००	११५.५०	१३०.००	१३२.०	१३२.००	१३२.००	१३२.००	१३२.००	१३२.००	११७.९५
३५.	झाडी पेटी	चाबी	१ नग	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५
३६.	लाडूड	आडजात	४० किलो	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२९.६९	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	२८.९६

तक्ता क्रमांक १२.२ [पुढे चालू]

- १६७ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
<u>कपडे</u>																
३७.	धातोर	१मीटर सत्यनारायण जोडी		८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००	८०.००
३८.	साडी	५ मीटर सोलापुरी १ नग		५५.००	५५.००	५१.००	५५.००	५५.००	५५.००	५५.००	५५.००	५५.००	५५.००	५५.००	५५.००	५५.००
३९.	कॉटींग	७१ से.मी महेद्र मील मीटर		३८.२०	४०.००	४०.००	३९.२०	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	३९.७४
४०.	ब्लाऊज	पीस पीस ७० से.मी.		१९.१०	१९.१०	१९.१०	१९.००	१९.००	१९.००	१९.००	१९.००	१९.००	२०.००	२०.००	२१.००	१९.३३
४१.	शॉर्टींग	रम्प्रेस मील मीटर		१४.१५	१४.७५	१४.७५	२०.००	१४.२५	१४.२५	१४.२५	१४.२५	१४.२५	१४.७५	१५.७५	१६.५०	१५.२४
<u>भांडी</u>																
४२.	पितळी	भांडारा किलो		५५.००	५३.७५	५५.००	५५.००	६५.५०	६५.००	६५.००	६५.००	६५.००	६५.००	६५.००	६५.००	६१.६०
<u>वापरातील संकिर्ण वस्तू</u>																
४३.	धुण्याचा	साबणा ५०१ १ नग		१०.००	९.५०	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.२९
बार																
४४.	अगांचा	साबणा हसाम १ वडी		४.५१	४.५७	४.७३	४.८०	४.७९	४.७९	४.७९	४.७९	४.७९	४.७९	४.७९	४.७९	४.७९
४५.	पान	कपुरी १०० नग		४.००	४.००	४.००	४.००	४.२५	४.२५	४.२०	४.००	४.००	४.००	४.००	४.००	४.०५
४६.	सुपारी	सीसी भारडा कि.ग्रे.		३९.६०	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	३९.९६
४७.	तंबाखू	काळापट्टा -"-		१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१८.००	१८.००	१८.००	१८.००	१५.३३
४८.	सिंगारेंट	पनामा १० नग		२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००

पुढे चालू .....

तकतलल कुलनंक १२.२ [पुढे चालू]

- १६८ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
४९.	बिडी	४३ नंबर	२५ नग	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०
५०.	केत तेल	टाटा मध्यम	१ बाटली	१९.४०	२०.००	२०.००	२०.००	११.५०	११.५०	११.५०	११.५०	१२.५०	१२.५०	१२.५०	१२.००	१४.५३
५१.	मुद्रणासाठी कागद	विदर्भा मिल कि.ग्रे.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय , वार्धा.

तक्ता क्रमांक १२.३

- १६९ -

नागपूर केंद्रातील कामगारांचे, ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक १९८८-८९

जिल्हा - वर्धा

पायाभूत वर्षा १९६० = १००

अ.क्र.	महिना	वर्षा	अन्न	पान सुपारी तंबाखू इ.	इंधन व दिव्यावती	घारे	कापड, विछाना व पादंगाने	संकीर्ण	सर्वसाधारण निर्देशांक
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
	सरासरी	१९८७-८८	७६३	२३७	२२६	४६२	६५६	५६०	७२६
१.	एप्रिल	१९८८	८३८	२९४	१२२८	५२९	६९५	६३०	७९७
२.	मे	१९८८	८३२	१००१	१२४२	५२९	७१७	६२९	७९७
३.	जून	१९८८	८३३	९९९	१२६०	५२९	७१७	६३१	७९३
४.	जुलै	१९८८	८३६	९९८	१२६०	५५०	७१५	६३०	८०२
५.	ऑगस्ट	१९८८	८३७	९८५	१२६३	५५०	७१५	६३०	८०२
६.	सप्टेंबर	१९८८	८५२	९७०	१३३९	५५०	७१५	६३०	८१८
७.	ऑक्टोबर x	१९८८	१७५	१८२	१७७	२०७	१३१	१५५	१७१
८.	नोव्हेंबर x	१९८८	१७७	१८३	१७७	२०७	१३१	१५५	१७२
९.	डिसेंबर x	१९८८	१६९	१८४	१८०	२०७	१३१	१५६	१६८
१०.	जानेवारी x	१९८९	१६५	१८६	१९५	२४४	१३१	१५९	१७१
११.	फेब्रुवारी x	१९८९	१६१	१८९	१९४	२४४	१३२	१५९	१६९
१२.	मार्च x	१९८९	१६०	१९४	१९५	२४४	१३४	१५९	१६९

१९८२ ची मालिका १९६०
च्या मालिकेत स्पातरित
करण्याकरिता सुणाक

५.२४

उ.ना.

उ.ना.

उ.ना.

उ.ना.

उ.ना.

४.५३

टीप :- x आधारभूत वर्षा १९८२ = १०० आधारभूत वर्षात ऑक्टोबर १९८८ पासून बदल झाल्यामुळे वार्षिक सरासरी दिली नाही
आधार :- कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक १३.१

जिल्ह्यातील पोलीस दलाची एकूण संख्या १९८८-८९

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र. :	वा ब	एकूण
१. :	२.	३.
१. पोलीस दलांची संख्या		
[अ] अधीक्षक		१
[ब] सहाय्यक अधीक्षक		—
[क] उप अधीक्षक		४
[ड] निरीक्षक		८
[ई] उप निरीक्षक		५१
[फ] जमादार [सहा. उपनिरीक्षक]		८३
[ग] हवालदार		२७९
[घ] सिपाई		८४२
[च] इतर कर्मचारी [वायलेस कर्मचारी सह]		७२
	एकूण पोलीस दलांची संख्या	१३४०
२. पोलीस ठाणे		१५
३. आउट पोस्ट		७
४. सब पोस्ट		४
५. लाकअप		१३
६. पोलीस स्टेशन /आउट पोस्ट/उपआउट पोस्ट असलेल्या गावाची संख्या.		२४
७. पोलीस दलाचा एकूण खर्च [सम्ये लाखात]		२९०.००

आधार : [१] जिल्हा पोलीस अधीक्षक, वर्धा.

[२] पोलीस अधीक्षक द.म.पू. आणि
पश्चिम रेल्वे, नागपूर.

गुन्हयासबंधी आकडेवारी, १९८८ या वर्षाकिरिता.
जिल्हा- वर्धा.

अ.क्र.	गुन्हयाचे प्रकार	प्रकरणांची संख्या	चौकशी चाल असलेली प्रकरणे	मागील वर्षाची कोटात चाल असलेली प्रकरणे	न्यायालयात चौकशी करण्यासाठी पुरविष्ट केलेली प्रकरणे	न्यायालयाने कोर्टून टाकलेली शिक्षा दिलेली व जमीन दिलेल्या सह निकालात काढलेली प्रकरणे	निर्दोष म्हणून सोडलेली प्रकरणे	दोषी असलेली प्रकरणे	वर्षाच्या शेवटी न्यायालयातील पेलवीत प्रकरणे
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	दखालपात्र गुन्हयात मदत करणे	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	दखालपात्र गुन्हयावाबत कट करणे	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	सार्वजनिक शांतता सुरक्षीतता व न्याय या वाबतचे गुन्हे	२८७	२४	५३५	२६३	१२६	५३	४१	५७८
४.	व्यक्ती विषायक गंभीर गुन्हे	७८	७	३६३५	७१	६१	३२	२७	३५८६
५.	व्यक्ती आणि मालम-ता विषायक किंवा फक्त मालम-ता विषायक गंभीर गुन्हे	२१६	५५	१४३७	१६१	१७६	९५	५७	१२७०
६.	व्यक्ती विषायक किरकोळ गुन्हे	२३८	१६	५८३	२२२	१०८	५५	३७	६०५
७.	मालम-ता विषायक किरकोळ गुन्हे	५८७	१०८	३१८१	४७९	४२१	२३९	११६	२८८४
८.	वर नोंदविलेले इंडीयन पिनल कोड खालील इतर गुन्हे	१३८५	११४	७४७	१२७१	७३७	३७०	२१०	७०१
९.	एकूण १ ते ८	२७९१	३२४	१०११८	२४६७	१६२९	८४४	४८८	९६२४

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक १३.२

- १७२ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१०. वर नमुद केलेले इतर गुन्हे									
अ] विशेष किंवा स्थानिक कायद्या ७८१३ खालील दखलपत्र ठरलेले गुन्हे		४६३	२२७८५	७३५०	३६३४	१४५२	१९६५	२३०४७	
ब] बी.सच.ओ.आर , १९४७ या कायद्या खालील गुन्हे	१	—	३	१	—	—	—	४	
स्कूण वेरीज	१०६०५	७८७	३२९०६	९८१८	५२६३	२३०३	२४८३	३२६७५	

आधार :- जिल्हा पोलीस अधिकाक , वर्धा.

तक्ता क्रमांक १३.३

तुरुगांत दाखाल केलेले गुन्हेगार सन १९८८ - ८९ [३१ मार्च, १९८९]

जिल्हा- वर्धा .

अ.क्र.	बाब	पुरुष	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५
१.	रेल्वे अधिनियम	३३	—	३३
२.	मुंबई पोलीस अधिनियम	५८७	११	५९८
३.	मुंबई दारुबंदी अधिनियम	८१७	२२	८३९
४.	सी.आर.पी.सी. अधिनियम	२७२	८	२८०
५.	चोरी व धारफोडी	३०७	८	३१५
६.	छोटो दस्त रेवज व फसवणूक	१५	—	१५
७.	खून	११०	१०	१२०
८.	डाके व दरोडे	८६	—	८६
९.	हत्या व दुखापती	७८	—	७८
१०.	फस लावून पळविणे व बलात्कार	३२	३	३५
११.	लष्करी गुन्हे	—	—	—
१२.	इतर	१३७४	९	१३८३
	एकूण	३७११	७१	३७८२

आधार :- अधिकांक वर्धा, जिल्हा कारागृह, वर्धा.

तुरुगांत दाखल झालेल्या गुन्हेगारांचे वयोगटानुसार व शैक्षणिक पात्रातेनुसार वर्गीकरण सन १९८८-८९ [३१ मार्च, १९८९]
जिल्हा- वधाई.

अ.क्र. :	बाब	पुरुषा	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५
१.	<u>१८ वर्षाखालील गुन्हेगार</u>			
१.१	अशिक्षीत	७५	—	७५
१.२	अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	१०	—	१०
१.३	वाचता व लिहीता येणारे	८९	—	८९
	<u>१८ ते २१ वर्षा वयाचे गुन्हेगार</u>			
२.१	अशिक्षीत	१९१	—	१९१
२.२	अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	३८	—	३८
२.३	वाचता व लिहीता येणारे	२८८	१	२८९
३.	<u>२२ ते ३० वर्षा वयाचे गुन्हेगार</u>			
३.१	अशिक्षीत	३०५	२२	३२७
३.२	अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	४५२	३	४५५
३.३	वाचता व लिहीता येणारे	११४०	५	११४५
४.	<u>३१ ते ४० वर्षा</u>			
४.१	अशिक्षीत	२४९	१०	२५९
४.२	अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	८६	२	८८
४.३	वाचता व लिहीता येणारे	४२३	९	४३२
५.	<u>४१ ते ६० वर्षा</u>			
५.१	अशिक्षीत	१०८	१३	१२१
५.२	अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	३१	३	३४
५.३	वाचता व लिहीता येणारे	२११	३	२१४
६.	<u>६१ वर्षाविरल</u>			
६.१	अशिक्षीत	९	—	९
६.२	अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	३	—	३
६.३	वाचता व लिहीता येणारे	३	—	३
७.	<u>एकूण</u>			
७.१	अशिक्षीत	९३७	४५	९८२
७.२	अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	६२०	८	६२८
७.३	वाचता व लिहीता येणारे	२१५४	१८	२१७२

आधार :- अधिकांक, वधाई जिल्हा कारागृह, वधाई.

दिवाणी व फौजदारी न्यायालयात निकालात काढलेली कासे सन १९८८ .
जिल्हा - वार्धा.

दिवाणी				फौजदारी			
मुख		अपील		मुख		अपील	
नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण
१	२	३	४	५	६	७	८
१७०७	२३१	९४	१००	९०३७	२४४	४०	८५

आधार :- जिल्हा व सत्रा न्यायाधिका , जिल्हा - वार्धा.

बँक कार्यालये, वर्गीकृत बँकाची संख्या, त्यांच्या ठेवी व कर्जे [वर्षा १९८८ करिता]
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा तालुका	बँकाची कार्यालये असलेली गावे व शहरे	त्याखाली येत असलेली लोकसंख्या [१९८१]	वर्गीकृत बँकाची संख्या	वर्गीकृत बँकाची कार्यालये संख्या	वर्गीकृत बँकाच्या ठेवी [लाखा रु.]	वर्गीकृत बँकाच्या अगाव रकमी [लाखा रु.]	सहकारी बँकांची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा एकूण	५१	३७७०७८	६२	७२	१२४४०.३१	२४५२.२४	६२
	तालुका							
१.	वर्धा	७	११७५८२	१६	१८			१४
२.	देवळी	७	६०९२२	९	९			७
३.	तेलू	८	३२५८१	८	८			७
४.	आर्वी	६	४५२००	९	१०			९
५.	आष्टी	४	१४४८३	४	४			३
६.	कारंजा	५	१२४३९	५	५			५
७.	हिंगणघाट	६	७६५१९	१०	१०			९
८.	तमुद्रपूर	८	१७३५२	८	८			८

तालुकावार माहिती उपलब्ध नाही

तालुकावार माहिती उपलब्ध नाही

आधार :- १] जिल्हा अग्रणी बँक, बँक ऑफ इंडिया, वर्धा.
२] सहकारी बँकाचे कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १४.२

संयुक्त भांडवली संस्था

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	रोजीची स्थिती	भागभांडवल अतलेल्या मर्यादित संस्था	सार्वजनिक खाजगी	हमीद्वारे मर्यादित अतलेल्या आणि नफ्यासाठी काम न करणाऱ्या संस्था	सार्वजनिक खाजगी	रकूण
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.
१.	२१-३-८२	३	२४	१	--	२८

आधार :- कम्पनी व्यवहार खाते उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

तक्ता क्रमांक १४.३

उत्तरविलेख्या विमापत्रांची संख्या व विम्याची रक्कम सन १९८८-८९
या वर्षा करिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र. :	बा ब	:	परिमाण	:	वर्ष १९८८-८९
१. :	२.	:	३.	:	४.
१. शाखा			संख्या		१
२. उत्तरविलेली विमापत्रे			संख्या		७०४६
३. विम्याची रक्कम			रु. "०००"		१५१५००
४. व्यपगत विमापत्रे			संख्या		६८४९
			रु. ०००		उ. ना.

टीप :- उ. ना. - उपलब्ध नाही.

आधार :- वरिष्ठ मंडळ प्रबंधक,
भारतीय जीवन विमा निगम नागपूर.

तक्ता क्रमांक १५.१

चित्रापट गृहाविषयी आकडेवारी १९८८-८९ वर्षाकरिता
जिल्हा-वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	कायम स्वस्पाची चित्रापट गृहे		फिरती चित्रापटगृहे		वसूल केलेला करमणूक कर [स्मरे]
		संख्या	प्रत्येक खोळासाठी असलेली आसन क्षमता	संख्या	प्रत्येक खोळा- साठी असलेली आसन क्षमता	
१	२	३	४	५	६	७
	जिल्हा एकूण	१०	७४१३	६	२५००	४२,४५,१४५
१.	वर्धा	४	३७४६	—	—	२८,३४०.६९
२.	देवळी	३	१५२२	२	६००	३,७२,९४४
३.	तेलू	—	—	१	३००	४,१५०
४.	आर्वी	१	७३५	१	५५०	२,३५,८६७
५.	आष्टी	—	—	१	३००	६,२७५
६.	कारंजा	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	२	१४१०	१	७५०	७,९१,८४०
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—

टीप :- आर्वीचे एक कायम स्वस्पाचे चित्रापट गृहे बंद आहे.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

जिल्हयातील गोळा केलेली अल्पबचत गुंतवणूक व खातेदारांची संख्या
जिल्हा - वधा. [स्मये लाखात]

अ.क्र.	योजना	१९८८-८९		१९८७-८८ मधील		१९८८-८९ मधील	
		अखोरीस एकूण	खातेदारांची संख्या	गुंतवणूक	नक्त	गुंतवणूक	नक्त
१	२	३	४	५	६	७	
१.	टपाल कार्यालय बचत खाते	—	—	५११.८३ [-]	१५.६१	६७२.५९	९४.७४
२.	संचित मुदत ठेव	—	—	१४.१२	७.४२	११.७६	७.८२
३.	पुनरावर्ती ठेव	८६०९०	—	३३७.५८	८६.२६	४०४.५५	१४५.४४
४.	समयबद्ध ठेव [१, २, ३ व ५ वर्षीय]	१४३	—	४२.३० [-]	९.११	३७.८८ [-]	३२.३२
५.	सार्वजनिक भाविष्य निर्वाह निधी [टपाल खाते]	—	—	—	—	१.३०	१.३०
६.	सार्वजनिक भाविष्य निर्वाह निधी [स्टेट बँक]	६१६	—	२२.०१	२२.०१	३३.६६	३३.५०
७.	राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे २ ते ८ मालिका	—	—	२६१.८४	१७०.२७	२२६.७७	१०६.९५
८.	इंदिरा विकास पत्रे	—	—	१३०.३६	१३०.३६	१४६.७२	१४६.७२
९.	किसान विकास पत्रे	—	—	—	—	१८७.९३	१८७.९३
१०.	मासिक प्राप्ती योजना	११४	—	१९.५०	१९.५०	५०.८४	५०.८४
११.	राष्ट्रीय बचत योजना ८७	१११	—	१.५८	१.५८	३२.६९	३२.६९
१२.	सामाजिक सुरक्षा पत्रे	—	—	—	—	—	—
१३.	इतर सर्व योजना	—	—	—	—	—	—
एकूण योजना		८७०७४	—	१३४१.१९	४१२.६२	१८७६.६९	७७५.६८

टिप :- १] जिल्हयातील अल्पबचतीचे लक्ष्य ६२५ लाखा स्मये [१९८७-८८ वर्षाकरिता]

२] जिल्हयातील अल्पबचतीचे लक्ष्य ७२५ लाखा स्मये [१९८८-८९ वर्षाकरिता]

आधार :- सहाय्यक तंत्रालय, अल्पबचत शाखा, जिल्हाधिकारी कार्यालय,
वधा.

तक्ता क्रमांक १५.३

तालुकावार, गोळा केलेली जमीन महसूल सन १९८८-८९ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

[समथे आकडे ००० रुपयात]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	चालू वर्षाची जमीन महसूलाची एकत्रीत मगणी [पुर्वीच्या वर्षाची जमीन रक्कम सोडून]	एकत्रीत जमीन महसूलाची थकबाकी, अधिकृत व अनाधिकृत	एकत्रीत जमीन महसूलाची एकूण मागणी	सूट	विलंबीत वसुली	प्रत्यक्ष वसुली	खातेदारांची संख्या	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	
	जिल्हा एकूण	९०३	४५०	१३५३	---	---	१३५३	९१५	१५६७९०
१.	वर्धा	१५४	४९	२०३	---	---	२०३	१४०	२२८३१
२.	देवळी	११६	४८	१६४	---	---	१६४	१२४	१७०३३
३.	तेलू	११८	१०१	२१९	---	---	२१९	१५५	१८८६४
४.	आर्वी	१२२	८६	२०८	---	---	२०८	१२६	२२३९७
५.	आष्टी	७३	११४	१८७	---	---	१८७	८२	१३३६९
६.	कारंजा	५३	४९	१०२	---	---	१०२	५३	१५८९२
७.	हिंगणघाट	१५२	---	१५२	---	---	१५२	१२७	२२६००
८.	समुद्रपूर	११५	३	११८	---	---	११८	१०८	२३८०४

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

छापखाने आणि छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे आणि नियत-कालीके ३१ मार्च, १९८९ या दिवशी
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	मुद्रणा- लयाची संख्या	छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे नियत-कालीके																			
			दैनिके					साप्ताहिके					पाक्षिके					मासिके				
			मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
	जिल्हा एकूण तालुका	७१	५	—	—	—	५	३३	—	—	—	३३	३	—	—	—	३	२	२	—	—	४
१.	वर्धा	३८	४	—	—	—	४	२३	—	—	—	२३	३	—	—	—	३	२	२	—	—	४
२.	देवळी	६	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	तेलू	४	—	—	—	—	—	१	—	—	—	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	५	१	—	—	—	१	२	—	—	—	२	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५.	आष्टी	२	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	२	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	१३	—	—	—	—	—	७	—	—	—	७	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- जिल्हा माहिती अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १५.५

स्वस्त धान्य दुकानांना पुरविलेले तांदुळ, गहू व साखर सन १९८८-८९ वर्षाकरिता

जिल्हा - वर्धा

[आकडे ०० टनामध्ये]

तांदुळ			गहू			साखर			नियमित
जिल्हा	जिल्हातील	एकूण	जिल्हा	जिल्हातील	एकूण	जिल्हा	जिल्हातील	एकूण	स्वस्त धान्य
मुख्यालय	इतर ठिकाणे		मुख्यालय	इतर ठिकाणे		मुख्यालय	इतर ठिकाणे		वाटप
									दुकानांची
									संख्या
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.
१३	१०३	११६	२१	१८०	२०१	५	४७	५२	५२४

टीप :- मुख्यालयाच्या ठिकाणी कमी वाटप झाले.

आधार :- जिल्हा पुरवठा अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १५.६

मागणी व वसुल केलेले धान्य सन १९८८-८९ या वर्षाकरिता

जिल्हा- वर्धा

[आकडे ००० टनांत]

लेव्ही							मागणीची वसुलीची टक्केवारी
मागणी	वसुल केलेले						
सर्व धान्यांची	तांदुळ	गहू	ज्वारी	बाजरी	इतर	स्कूप	
स्कूप मागणी							
१	२	३	४	५	६	७	८

नि रं क

टीप :- ज्वारीचे उत्पादन फारच कमी झाल्यामुळे लेव्हीची वसुली झाली नाही.

आधार :- जिल्हा पुरवठा अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

१९८४ मधील लोकसभा निवडणूक व १९८५ मधील विधानसभा निवडणूक संबंधी आकडेवारी
जिल्हा- वार्धा.

अ.क्र.	मतदार संघाचे नांव	एकूण मतदारांची संख्या			पक्षावार मते मिळालेल्यांची संख्या								
		एकूण	पुरुषा	स्त्रिया	एकूण	राष्ट्रीय काँग्रेस	शेतकरी व कामगार पक्ष	जनता पार्टी	स्वतंत्र	राष्ट्रीय काँग्रेस	समाजवादी पक्ष [सी.पी.आ.]	भारतीय जनता पक्ष	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१.	२७ लोकसभा मतदार संघ [१९८४]	७२३७८७	२८५५९२	२३०७४८	५१६३४०	७१.३३	२४४३९०	—	—	३३७७०	—	२२०९६७	—
	एकूण लोकसभा	७२३७८७	२८५५९२	२३०७४८	५१६३४०	७१.३३	२४४३९०	—	—	३३७७०	—	२२०९६७	—
२.	विधानसभा मार्च [१९८५]												
	१२७-आर्वी	१३२०८७	४९७४७	३९७४३	८९४९०	६७.७५	३८४९९	—	—	१०७५३	३८९५५	—	—
	१२८-पुलगाव	१२४०७४	४२८८९	३३१६६	७६०५५	६१.२९	३९४१९	—	—	१५५७८	१९९०९	—	—
	१२९-वार्धा	१३२७३३	४३४८९	३३४१३	७६९०२	५७.९३	३८९८२	—	—	१३१७५	३४४४२	२०२१२	—
	१३०-हिंगणघाट	१४५११३	५५६१०	४४१५०	९९७६०	६८.७४	३२५९६	—	—	२३०९१	४२६३३	—	—
	एकूण विधानसभा	५३४०२७	१९१७३५	१५०४७२	३४२२०७	६४.०८	१४९४९६	—	—	६२५९७	१३५९३९	२०२१२	—

टीप :- रकाना ८ ते १४ ची बेरीज रकाना ६ शनी जुळणार नाही कारण जो फरक आहे तो रद्द केलेल्या मतांचा होय .

आधार :- जिल्हा निवडणूक अधिकारी , जिल्हाधिकारी , कार्यालय , वार्धा.

तपता क्रमांक १५८

अधिकारी व प्रवासी याचेसाठी असलेल्या बंगल्याची तालुकावार यादी
[३१-३-१९८९ रोजीची]
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र. तालुका	:	बंगल्याचे नांव व पत्ता
१	:	३
१. वर्धा	१]	शासकीय विश्रामगृह, यशवंत कॉलेजच्या बाजूला, वर्धा. [सार्वजनिक बांधकामद्वारा निगराणी ठेवली जाते.]
	२]	शासकीय विश्रामधाम, शासकीय विश्रामगृहाचे बाजूला, वर्धा. [सार्वजनिक बांधकामद्वारा निगराणी ठेवली जाते.]
	३]	शासकीय विश्रामगृह, आर्वी रवेड आंजी [सा.बा.वि.द्वारा निगराणी]
	४]	शासकीय हॉटेल, एस.टी.स्टॅन्डजवळ, वर्धा. [पर्यटन विभागाद्वारे निगराणी ठेवली जाते.]
२. देवळी	१]	शासकीय विश्रामगृह, देवळी.
	२]	[सा.बा.वि.द्वारा निगराणी ठेवली जाते.]
	३]	शासकीय विश्रामगृह पुलगांव, [सा.बा.वि.द्वारा निगराणी ठेवली जाते.]
३. सेलू	१]	शासकीय विश्रामगृह सेलू. [----- " -----]
	२]	शासकीय विश्रामगृह, केळझर [----- " -----]
	३]	वोर प्रकल्प निरीक्षणगृह वोर. [सिंचन विभागाद्वारे निगराणी ठेवली जाते.]
	४]	विश्रामगृह नंदरगांव [वनविभागाद्वारे, निगराणी ठेवली जाते]
४. आर्वी	१]	शासकीय विश्रामगृह, मेनरोड, आर्वी [सा.बा.वि.द्वारा निगराणी]
	२]	विश्रामगृह दादोणा [----- " -----]
५. आष्टी	१]	शासकीय विश्रामगृह, आष्टी. [----- " -----]
६. कारंजा	१]	विश्रामगृह, गारावीट [वन विभागाद्वारे निगराणी ठेवली जाते]
	२]	विश्रामगृह, तलेगाव [कार्यकारी अभियंता राष्ट्रीय महामार्ग द्वारा निगराणी ठेवली जाते]
	३]	विश्रामगृह, कारंजा [कार्यकारी अभियंता राष्ट्रीय महामार्ग, नागपूर द्वारा निगराणी ठेवली जाते]
७. हिंगणघाट	१]	शासकीय विश्रामगृह, रेल्वे स्टेशन, हिंगणघाट ये भागील बाजूला हिंगणघाट [सा.बा.वि.द्वारा निगराणी.]
८. समुद्रपूर		----- नाही -----

आधार :- सार्वजनिक बांधकाम विभाग / सिंचन विभाग, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १५.२

रेल्वे स्थानकांची तालुकावार यादी [३१-३-८९ या
दिनाचा]
जिल्हा- वार्धा .

अ.क्र.	तालुका	रेल्वे स्थानकाचे नांव	रेल्वेचा प्रकार	रेल्वेचे क्षेत्रा विभाग
१	२	३	४	५
१.	वार्धा	१] वार्धा २] वार्धा [पूर्व] ३] सेवाग्राम ४] भुगाव ५] दहेगाव ६] सोनेगाव	ब्रॉड गेज	मध्य रेल्वे
२.	देवळी	७] पुलगाव ८] कवठा	---	---
३.	सेतू	९] सेतू रोड १०] सिंदी ११] तुळजापुर	---	---
४.	आवी	१२] आवी १३] विरुळ १४] रोहता १५] पांचगाव १६] छुबगाव १७] सोरठा	नॅरो गेज	---
५.	आष्टी	---	---	---
६.	कारंजा	---	---	---
७.	हिंगणघाट	१८] हिंगणघाट १९] वाघोली २०] नागरी	ब्रॉड गेज	मध्य रेल्वे
८.	समुद्रपुर	---	---	---

आधार :- मध्य रेल्वे, नागपूर .

तक्ता क्रमांक १५.१०

निवडक निर्देशांकाचे कल

जिल्हा - वार्धा

- २८ -

अ.क्र.	बाब	परिमाण	१९५०-	१९६०-	१९७०-	१९८०-	१९८१-	१९८२-	१९८३-	१९८४-	१९८५-	१९८६-	१९८७-	१९८८-
			५१	६१	७१	८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५

एक क्षेत्राफळ आणि लोकसंख्या

१. क्षेत्राफळ	चौ. कि.मी.	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०
२. एकूण लोकसंख्या	हजारात	५३९	६३४	७८०	९२७	१०७४	१२२७	१३८०	१५३३	१६८६	१८३९	१९९२	२१४५	२२९८
३. लोकसंख्येची घनता	प्र.चौ. कि.मी	८५	१०१	१२४	१४४	१६९	१९२	२१६	२४३	२६९	२९५	३२१	३४७	३७३
४. शोती काम करणा-यांचे एकूण काम करणा-यांशी शो.प्रमाण.	शो.प्रमाण	७१.७	७७.३	८६.५	९६.९	१०७.४	१२२.७	१३८.०	१५३.३	१६८.६	१८३.९	१९९.२	२१४.५	२२९.८

दोन शोती आणि सिंचन

१. एकूण जंगल व्याप्त क्षेत्रा	ह.हेक्टर	५२	६७	८६	१०५	१२४	१४३	१६२	१८१	२००	२१९	२३८	२५७	२७६
२. लागवडी लायक क्षेत्रा	"	४७६	४६८	४९९	४६८	४६९	४६८	४६६	४५९	४६४	४६४	४६४	४६४	४६४
३. प्रत्येक शोती-काम करणा-यां मागे लागवडी लायक क्षेत्रा	हेक्टर	२.३१	१.९१	२.१४	१.५३	१.५३	१.५३	१.५२	१.४९	१.५२	१.५२	१.५२	१.५२	१.५२
४. लागवड केलेले एकूण क्षेत्रा	ह.हेक्टर	३६५	४०८	४३१	४४०	४४१	४३६	४३७	४३५	४३३	४३३	४३३	४३३	४३३
५. पिकाखालील निव्वळ क्षेत्रा														
अ) अन्नधान्ये	ह.हेक्टर	२२४	२१६	२१८	२१५	२१९	२१०	२११	२०५	१९६	१९६	१९६	१९६	१९६
ब) उत	हेक्टर	४९	४६	७१	७६	९९	१२१	६०	५१	४१	४१	४१	४१	४१

पुढे चालू ....

२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
क] भुईसुंग	ह. हेक्टर	५	१	८	५	६	५	६	६	६	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
ड] कापूस	"-	१०२	१६५	१८३	१९२	१९०	१९३	१९१	१८९	१९८	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
६. प्रत्येक शोती काम करणा-या मागे निव्वळ कसलेले क्षेत्र	हेक्टर	१.८०	१.७५	१.८२	१.३६	१.३५	१.३४	१.३५	१.४३	१.३६	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
७. एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेल्या क्षेत्राचे निव्वळ क्षेत्राशी प्रमाण	शो. प्रमाण	०.५०	०.८३	१.८६	५.१३	६.७५	६.१६	५.७९	४.४०	४.१६	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
८. ओलीताखालील एकूण क्षेत्र	ह. हेक्टर	५	६	९	२४	२५	२२	२६	२४	२३	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
९. एकूण ओलीताखालील क्षेत्राचे एकूण पिकाखालील क्षेत्राशी शो. प्रमाण	शो. प्रमाण	१.२५	१.३९	२.१८	५.४६	५.६९	५.११	५.८७	५.६३	५.३२	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
१०. ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र	ह. हेक्टर	५	६	९	१८	१८	१६	२१	१९	१७	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
११. कालव्याव्हारे ओलीत केलेले क्षेत्र	"-	उ. ना.	उ. ना.	१	२	३	४	६	१	२	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
१२. विहीरीव्दारे ओलीत केलेले क्षेत्र	"-	५	५	९	१६	१६	११	१५	१०	१५	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
१३. इतर साधनाव्दारे ओलीत केलेले क्षेत्र	हेक्टर	२९	१८३	१९९	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
१४. मुख्य पिकाखालील ओलीताचे क्षेत्र													
अ] अन्नधान्ये	हजार हेक्टर	उ. ना.	१	४	१६	१६	१३	१६	१५	१४	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
ब] उत	हेक्टर	उ. ना.	३६	७१	७६	९९	१२१	६०	५३	९९	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
क] भुईसुंग	ह. हेक्टर	उ. ना.	—	२	—	२	१	—	—	—	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
ड] फळे	ह. हेक्टर	उ. ना.	—	३	३	३	३	३	३	३	३	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
ड] कापूस	"	उ. ना.	१	२	२	२	२	२	२	२	२	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
तीन. मृदसंधारण														
१. बांधा वंदीस्ती	ह. हेक्टर	उ. ना.	उ. ना.	६	८	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
२. उतारावर समतल घालणे	"	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
चार. कृषी विषयक औवजारे														
१. नांगर	वर्षा	१९५६	१९६१	१९६६	१९७२	१९७८	१९८२							
अ] लाकडी	संख्या	३०१०३५	३३२२७२	३५३९८	३४७२३	३५१८३	३५३३३	—	—	—	—	—	—	—
ब] लोखांडी	"	३८६३	४५८७	५७५१	८१३४	८२७१	९६०६	—	—	—	—	—	—	—
२. ओलीतासाठी तेलावर चालणारे पंप.	संख्या	२६५	४७३	६७३	१०१३	२५०९	१४३७	—	—	—	—	—	—	—
३. ओलीतासाठी विद्युत पंप	"	३११	६४४	११८७०	४७६६	१०००६	१०४७८	—	—	—	—	—	—	—
४. अ] शक्तीवर चालणारे उसाचे चरक	"	१३	३७	३	४०	११	७	—	—	—	—	—	—	—
ब] बैलाच्या मदतीने चालणारे उसाचे चरक	"	१४	१४	९	५३	२	११	—	—	—	—	—	—	—
पाच पशुधान														
१. एकूण पशुधान	हजारात	४८६	४१९	५२३	५४०	६०२	५९७	—	—	—	—	—	—	—
२. प्रत्येक जोडीमागे निव्वळ पिकाखालील क्षेत्रा [तीन वर्षांपर्यंत]	हेक्टर	६. ५९	६. ७३	६. ७२	६. ८३	६. ५४	६. ५८	६. ६४	६. ६८	६. ६८	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
३. कोंड्या	हजार	११९	१३८	१३७	११२४	१७७	१६५	—	—	—	—	—	—	—

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
सहा मत्तयत्तयत्तय														
	गोडयां पाण्याचे स्कूण मत्तय उत्पादन	मे. टन	३१५	—	—	४२५	५५०	५५०	६५०	४२५	४६०	४३०	६९४	८००
सात कारखाने व कामगार														
१.	चालू कारखाने	संख्या	उ. ना. ४०	४०	४८	५०	५२	६७	८६	९१	१०३	१०५	१२१	
२.	कामगारांची कामावरील दैनिक उपस्थिती	संख्या	उ. ना. ७४१६	६४०९	७५२८	७६२८	८२०७	८३८०	८१८६	८६१६८	८७९९	७६४१	९५२८	
३.	दूर लाखा लोकसंख्येमागे नोंदणीकृत कारखान्यातील कामगार	संख्या	उ. ना. १३७६	१०१०	७५४	६४९	८८६	९०५	८८४	९३०	९५०	८२५	१०३९	
आठ बीज														
१.	विजेचे उत्पादन	कि. वॅट	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	विजेचा वापर	दस लाखा उ. ना.	२२.१५	३७.१०	९०.६१	७८.७२	६७.६६	७१.२८	७६.४७	८०.३९	९५.६४	१०५.३०	१२४.५६	
३.	विजेचा पुरवठा झालेली गाहरे व खोडी	संख्या	गाहरे	३	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६
		खोडी	—	८०	४२४	१००५	१०५३	१०९२	११३४	११८७	१२००	१२०६	१२०६	१२३३
नऊ. सहकार														
१.	कृषी पत संस्था	संख्या	उ. ना. ४१९	४१९	४०८	४०८	४०८	४०८	४०७	४०७	४०५	४०४	४०४	
२.	बिगर कृषी पत संस्था	—	उ. ना. ४४	११९	२३३	२२२	२५१	२५५	२७८	२८९	३००	३९२	८९	
३.	कृषी बिगर पत व बिगर कृषी बिगर पत संस्था	—	उ. ना. १०३	३०२	३१९	२५६	३११	३२९	३५१	३५९	४४५	३८६	७१५	

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.
२] सभासदांची संख्या														
१]	कृषी पत संस्था	संख्या	उ.ना.	३०९८०	६२०३२	१३८५२१	११९३०१	१२९१६०	१२८५६०	१३२३५५	१४०६३५	१४११३५	१४७५१०	१४७६२०
२]	विगर कृषी पत संस्था	"-	उ.ना.	२८०२	७२०३	२२२०८	६८४८	११९८९	१७५२७	१७५२१	२९४४२	२९४६०	४९३२९	२९९९३
३]	कृषि विगर पत व विगर कृषी विगर पत संस्था	"-	उ.ना.	८७२९	२३४५२	३३३१८	३८९२९	३२३००	३६८७०	२९०७९	३०१००	३११२१	५००१३	५०३१७
३] खेळते भांडवल														
१]	कृषि पत संस्था	हजार रु.	उ.ना.	१४०३५	१००२७७	२१०७२९	२०१८४५	२५९१८७	२८८२०१	३२०२०	१३५९७०३	३७४२५५	४४५१४३	५२०८३०
२]	विगर कृषीपत संस्था	"-	उ.ना.	१५७५	८३७०	४३२०५	४०८४७	४३६०९१	४९९९५	५५९४०	८०९६३	१०१४९०	१७४५६२	१५१५४९
३]	कृषि विगर पत व विगरकृषी विगर पत संस्था	"-	उ.ना.	१५४९	८६६३	५४३२५	७४६६१	६१५४८	८८२५५	८३७८६	८६२००	८६६६१	५६१७१	३८७१६८
४] दिलेले कर्ज														
१]	कृषी पत संस्था	हजार रु.	उ.ना.	१११६८	८२२५६	५३२०९	५९७३७	७२४७५१	८१४१०८	१०१४०५१	१००२५०	१०६५५५	२८२८५१	२८२९५०
२]	विगर कृषीपत संस्था	"-	उ.ना.	७७	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	५३८४७
३]	कृषी विगरपत व विगरकृषी विगर पत संस्था	"-	उ.ना.	४११	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	१८२६७०
दहा शिक्षण														
१] प्राथमिक														
अ]	संस्था	संख्या	३४५	७१२	८६८	९३२	९३९	९५३	९६०	९६४	९७३	९८२	९८९	—
ब]	विद्यार्थी	हजार	३२	५९	९३	१२९	११७	११८	१२१	१२४	१४४	१४१	१४२	—
क]	शिक्षक	संख्या	७४२	२०१३	३००८	३२९४	३४४०	३४७९	३४९८	३५७५	३६७५	३६८२	३६७०	—

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.
२] दुय्यम														
अ] संस्था	संख्या	१८	५६	१०६	१२०	१२०	१२३	१३६	१६४	१६९	१७४	१७९	—	—
ब] विद्यार्थी	हजार	६	२०	४१	६३	८१	८८	७५	१०३	९०	९७	१०१	—	—
क] शिक्षक	संख्या	उ.ना.	८२४	१७५७	२१२२	२००९	२२७६	२३३४	२५१२	२६२६	२८७४	३०४८	—	—
३] उच्च शिक्षण														
अ] संस्था	संख्या	१	३	७	७	७	७	७	७	८	८	८	—	—
ब] विद्यार्थी	हजार	उ.ना.	१	५	६	३	३	३	४	११	२२	१३	—	—
क] शिक्षक	संख्या	१२	३१	१८४	१८७	२१६	२४१	२३९	२६०	२८४	२९४	२९९	—	—
४] साक्षरतेचे प्रमाण														
अ] पुरुष	श्री.प्र.	३०.१०	४३.४	५२.५५	६१.०२	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ब] स्त्रिया	—	२.५०	१७.०	३०.२९	४०.५३	—	—	—	—	—	—	—	—	—
क] स्कूण	—	१९.४०	३०.४०	४१.७१	५१.०४	—	—	—	—	—	—	—	—	—
अकरा	सार्वजनिक आरोग्य													
१] दवाखाने	संख्या	२	५	३७	५९	५८	५९	६०	४५	४४	४४	४४	४५	४५
२] रुग्णालये	—	४	९	७	९	९	१३	१३	१३	१४	१४	१४	१४	१४
३] प्राथमिक आरोग्य	संख्या	—	५	८	८	८	८	१२	२४	२४	२५	२४	२४	२४
४] डॉक्टरांची संख्या	—	१३०	२८९	६७१	१०८९	१०९०	१२४२	१३२९	१३४९	१४६३	१४२१	१४५२	१४४५	१४४५
५] दर लाखा लोकसंख्येमागे	—	२१	४६	८६	१४०	१४०	१३४	१४३	१३५	१५८	१५४	१५६	१५६	१५६
	डाक्टरांची संख्या													

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
६] उपचार केलेले														
अ] बाह्य रुग्ण	हजारात	१३५	१९५	२२२	१२४५	११८७	१०८२	१३२५	२५७	१०९४	२६२	२८०	१०३०	
ब] आंतर रुग्ण	"-	२	१०	२९	८३	९३	३६	४८	४१	१२८	५७	५७	५५	
७] जन्म दर	दर हजारी	२६.१	४४.४	२७.५	२१.६७	२२.७	२१.५	१९.३	१७.९	१७.५	२१.६	१९.३	२१.६२	
८] मृत्यु दर	"-	२०.६	१७.५	८.५	८.०२	७.०१	६.०	६.५	५.८	६.७	६.२	६.७	८.०८	
द्वारा वाहतूक आणि हळ्यावळण														
१] रस्त्याची लांबी	कि.मी.	३७८	५३७	११२५	२२२६	२४२५	२१३०	१९८८	२०८६	२१६६	२२३८	३४२०	२४४७	
[न.प.तोडून]														
२] १०० चौ. कि.मी.क्षेत्राफळा														
मागे अतलेली रस्त्यांची	"-	७.००	८.५०	१७.८०	३६.४०	३९.५५	३३.७५	३३.५०	३३.०५	३४.३३	३५.४६	५५.३०	४२.२५	
लांबी														
३] दर लाखा लोकसंख्येमागे	"-	६०	८५	१७७	२२४	२२७	२२२	२१५	२२५	२३३	२४१	३७७	२८८	
अतंगारी रस्त्याची लांबी														
४] रेल्वे मार्गाची लांबी	"-	१३७	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	
५] डाकघारे	संख्या	६६	१२४	१४४	१७३	१८१	१८२	१८४	१८२	१८२	१८१	१८१	१८१	
६] तारघारे	"-	८	२	१२	३२	४१	४२	४१	४१	४३	४३	११[६०]	११[६०]	
												टेलिफोनव्दारे टेलिफोन [कंसातील] नव्दारे [कंसातील]		

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
<u>तेरा स्थानिक स्वराज्य संस्था</u>														
१] पंचायत समीती	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	७	७	७	७	८	८	८	८	८	८	८
२] ग्रामपंचायत	"-	१३७	४५२	४५६	४७७	४८४	४८४	४८४	४८४	४८४	४८४	४८५	४८५	४९९
३] नगरपरिषद	"-	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६
४] कटक मंडळ	संख्या	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
चौदा अधिकाऱ्या [सहकारी बँका धारून]	संख्या	११	१५	३०	६८	८५	८५	उ.ना.	उ.ना.	१२०	१२०	१२४	१३४	

टीप :- १] कृषि विभाग १९८०-८१ ते १९८३-८४ पर्यन्तची माहिती पूर्ण सुधारित असून १९८४-८५ ते १९८५-८६ ची माहिती अस्थायी आहे.

२] कारखाने व कामगार यांतील १९८२-८३ ते १९८७-८८ पर्यन्तची माहिती सुधारण्यांत आलेली आहे.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.